

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Δ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Ζ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΘΗΛΕΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ

ΕΚ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Διὰ τὴν τετάρτην τάξιν τῶν Γυμνασίων

Ἐγκρίσει τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
κατὰ τὸν διαγωνισμὸν 1933

ΕΚΔΟΣΙΣ Α΄.

Ἀντίτυπα 1.000

Ἀριθ. ἔγκριτ. ἀποφ.
Ὑπουργείου Παιδείας
40822 τῆς 22 Ἀυγού-
στου 1933.

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε. — ΑΘΗΝΑΙ
4 — ΟΔΟΣ ΑΛΘΑΙΑΣ — 4
1933

1933 ΠΑΠ
EIT

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Δ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΘΗΛΕΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΠΕΡΙΚΟΠΩΝ

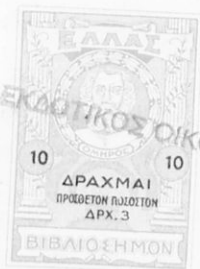
ΕΚ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Διὰ τὴν τετάρτην τάξιν τῶν Γυμνασίων

Ἐγκρίσει τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
κατὰ τὸν διαγωνισμὸν 1933

ΕΚΔΟΣΙΣ Α΄.

Ἀντίτυπα 1.000

Ἄριθ. ἐγκριτ. ἀποφ.
Ὑπουργείου Παιδείας
40872 22 Αὐγούστου
1933

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε. — ΑΘΗΝΑΙ
4 — ΟΔΟΣ ΑΛΘΑΙΑΣ — 4
1933

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Πᾶν ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγρα-
φέως.

Dr. D. Panagiotopoulos

Εκδόσεις του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων
και της Διακοινοτήτων 1933

ΕΚΔΟΣΙΣ Α.
ΛΕΥΚΩΝ 1.000

Εκδόσεις του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων
και της Διακοινοτήτων 1933

PRINTED IN GREECE-1933
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

§ 1. Ἡ ΑΝΑΓΚΗ ΤΗΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΜΩΣΑΪΚΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ Π. ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Ἄγία Γραφή καλεῖται τὸ σύνολον τῶν ὑπὸ θεοπνεύστων ἀνδρῶν συγγραφέντων βιβλίων, εἰς τὰ ὅποια περιέχονται οἱ θεῖαι ἀποκαλύψεις. Ἡ Ἄγία Γραφή διαιρεῖται εἰς δύο· εἰς τὴν ἁγίαν Γραφήν τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ εἰς τὴν Ἄγίαν Γραφήν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη περιλαμβάνει εἴκοσι δύο ἢ εἴκοσι τέσσαρα θεοπνευστα βιβλία, τὰ ὅποια ἐγράφησαν κατὰ διαφόρους ἐποχάς, ἔπειτα δὲ συνηθροίσθησαν, ἔθεωρήθησαν καὶ ἐκωδικοποιήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἑσδρα μετὰ τὴν Βαβυλώνειον ἐπιστροφὴν κατὰ τὸ ἔτος 450 καὶ ἀπετέλεσαν τὸν κανόνα (συλλογὴν) τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Εἰς τὴν συλλογὴν ταύτην τοῦ Ἑσδρα προσετέθησαν καὶ ἕτερα ὀκτώ, τὰ ὅποια βραδύτερον εὑρέθησαν καὶ περιελήφθησαν ἐν τῇ μεταφράσει τῶν Ο΄. ἀποτελοῦντα τὸν κανόνα τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Εἰς τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης περιέχονται αἱ θεῖαι ἐκεῖναι ἀλήθειαι, τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψεν εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας διὰ τοῦ πρωτευαγγελίου τῶν πρωτοπλάστων, διὰ τῶν ἐπαγγελιῶν τῶν Πατριαρχῶν, διὰ τοῦ Νόμου τοῦ Μωϋσέως, διὰ τῶν θυσιῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας καὶ διὰ τῶν προφητειῶν τῶν Προφητῶν. Μεταξὺ τῶν βιβλίων τῆς Π. Διαθήκης συγκαταλέται καὶ ἡ Πεντάτευχος, ἥτοι τὰ πέντε βιβλία τοῦ Μωϋσέως, ἥτοι ἡ Γένεσις, ἡ Ἐξοδος, τὸ Λευίτικόν, οἱ Ἄριθμοι καὶ τὸ Δευτερονόμιον. Ἡ Πεντάτευχος καλεῖται καὶ Νόμος τοῦ Μωϋσέως καὶ περιλαμβάνει τὸν Πολιτικὸν, τὸν Τελετουργικὸν καὶ τὸν Ἠθικὸν νόμον.

Ὁ Τελετουργικὸς νόμος περιεῖχε διαφόρους τύπους τελετῶν, θυσιῶν, καθαρισμῶν καὶ ὄλλων, τὰ ὅποια προεικόνιζον τὴν ἔλευσιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς Σωτῆρος ἐπὶ τῆς γῆς. Ὅταν πλέον ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, ὁ τελετουργικὸς νόμος ἔπαυσε νὰ ἔχη τὴν ἰσχὺν διὰ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, ὅπως ἐδίδασκεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Γαλάτ. κεφ. Γ΄. 22, Ἐφεσ. Β΄ 1–15, Ἐβρ. κεφ. 11–12). Εἰς τὴν Παλαιὰν διαθήκην γενικῶς καὶ εἰς τὸν Μωσαϊκὸν νόμον μερικῶς ὁ Θεὸς παροισιάζεται ὡς Θεὸς μόνον τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, εἶναι θεὸς φοβερὸς ἐμπνέων φόβον καὶ τρόμον εἰς τοὺς πιστεύοντας αὐτόν· τιμωρεῖ σκληρῶς μέχρι τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς. Ἰκανοποιεῖται δὲ διὰ τῆς προσφορᾶς θυσιῶν διαφόρων ζώων. Ἡ ἐκτέλεσις διαφόρων ἐξωτερικῶν τύπων εἰς τὴν λατρείαν τοῦ θεοῦ ἔθεωρεῖτο ἀρκετὴ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἠθικὸς Νόμος, ὁ ὅποῖος ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Μωυσέως εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους περιελάμβανε μόνον ἀρνητικὰ καθήκοντα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους· περιεῖχε τὸ τί δὲν πρέπει νὰ κόμεν, οὐχὶ δὲ καὶ τί πρέπει νὰ γίνεται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ἐπειδὴ δὲ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας ἐσκοτίσθη, ἡ δὲ θέλησις αὐτοῦ ἐξησθένησε, διὰ τοῦτο ἡ ἀνθρωπότης δὲν ἠδύνατο νὰ εὕρη τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν πρὸς τὸν Δημιουργὸν αὐτῆς. Ἐπειδὴ ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος καὶ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἀφ' ἑνὸς μὲν περιεῖχον πολλὰς ἐλλείψεις καὶ ἀτελείας, διότι οἱ ἄνθρωποι ὡς ἀτελεῖς ἔπρεπε νὰ παρασκευασθῶσι παιδαγωγικῶς πρὸς ἀποδοχὴν τοῦ τελείου Ἠθικοῦ Νόμου καὶ τῆς τελείας διδασκαλίας τοῦ Σωτῆρος, διὰ τοῦτο καὶ αἱ προσφερόμεναι θυσίαι προεικόνιζον τὴν μεγάλην θυσίαν τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ καὶ ἔφερον τὴν θυσίαν τῶν παθῶν διὰ τῆς συναισθήσεως τῆς ἁμαρτίας· ἀφ' ἑτέρου δὲ περιωρίσθη ἡ χρησιμοποίησις αὐτῶν μεταξύ τῶν Ἰουδαίων, διὰ τοῦτο παρέστη ἀνάγκη νὰ ἔλθῃ ἐπὶ τῆς γῆς ὁ Μονογενὴς υἱὸς τοῦ οὐρανοῦ Πατὴρ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ ὅποῖος ἔφερεν ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς σχέσιν καὶ ἐπικοινωνίαν ἡμᾶς πρὸς τὸν Θεὸν σώσας διὰ τοῦ σταυρικοῦ αὐτοῦ θανάτου ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ αἰωνίου θανάτου, ἀφ' ἑτέρου δὲ συνε-

πλήρωσε τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, ὅπως βλέπομεν εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλίαν αὐτοῦ λεπτομερῶς.

§ 2. Η ΙΔΕΑ ΠΕΡΙ ΜΕΣΣΙΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΛ. ΔΙΑΘΗΚΗΝ

Ἡ λέξις Μεσσίας εἶναι ἑβραϊκὴ (Μασίαχ) καὶ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν λέξιν Χριστός, ἡ ὁποία δηλοῖ τὸν κεχρισμένον Βασιλέα, τὸν Χριστὸν τοῦ Θεοῦ. Διὰ τῆς λέξεως ταύτης προσεφωνοῦντο οἱ ἱερεῖς, οἱ προφήται καὶ οἱ βασιλεῖς, διότι ἐχρίοντο δι' Ἁγίου Χρίσματος. (Ἐξόδου Α' 23).

Ὁ Ἰησοῦς καλεῖται Χριστός, ἦτοι Μεσσίας, διότι εἶναι ὁ ὑπὸ τῶν θεοπνεύστων ἀνδρῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης σαφῶς προκηρυχθεὶς καὶ προκαταγγελθεὶς Μεσσίας, ὁ ὁποῖος ἐμελλε νὰ εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν βασιλεὺς καὶ νομοθέτης καὶ ἀρχιερεὺς καὶ ἀληθὴς λυτρωτὴς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὀλοκλήρου, τὸ ὁποῖον ἐμελλε νὰ σώσῃ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ καὶ συμφιλίωσιν αὐτὸ μετὰ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ περὶ Μεσσίου ἰδέα διαφαίνεται εἰς πολλὰ χωρία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ὄταν ὁ Ἀδὰμ ἡμάρτησεν, ὁ Θεὸς εἶπεν εἰς τὸν ὑπὸ μορφὴν ὄφεως παρουσιασθέντα διόβολον (Γενέσ. Γ'. 15): (ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον σοῦ καὶ ἀνὰ μέσον τῆς γυναικὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς· αὐτὸς σοῦ τηρήσει κεφαλὴν καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν). Τὴν ἐπαγγελίαν περὶ ἀποστολῆς Μεσσίου δίδει πρὸς τοὺς Πατριάρχας Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ ὁ Θεὸς λέγων· (καὶ ἐνευλογηθήσονται ἐν τῷ σπέρματί σου πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς Γενέσ. ΙΒ' 18 ΚΓ 13, 14).

Ὁ Πατριάρχης Ἰακώβ, ὅταν ἐπρέκειτο νὰ εὐλογήσῃ τὸν υἱὸν τοῦ Ἰούδα πρὸ τοῦ θανάτου, σαφῶς περὶ Μεσσίου εἶπε τὰ ἑξῆς: Οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ, ᾧ ἀπόκειται καὶ αὐτὸς προσδοκία Ἑθνῶν (Γενέσ. ΜΘ' 10). Ὁ μέγας τῶν Ἰσραηλιτῶν νομοθέτης, ὅτε ἐμελλε νὰ ἀποθάνῃ ἐπὶ τοῦ ὄρους Ναβαῦ ρητῶς προεῖπε περὶ τοῦ Μεσσίου: προφήτην ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ὡς ἐμέ, ἀναστήσει σοι Κύριος ὁ Θεός σου· αὐτοῦ ἀκούετε. (Δευτερονομίου ΙΗ' 15—). Ὁ προφήτης καὶ βασιλεὺς Δαβὶδ περιέγραψε

τὰ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ πάθη τοῦ Μεσσίου μετὰ τοσαύτης ἀκριβολογίας καὶ σαφηνείας ὡς ἐὰν ἦτο παρῶν καὶ ἔβλεπε τὰ συμβαίνοντα (Ψαλμὸς ΚΑ΄ 8). Ὁ προφήτης Μιχαίας σαφῶς προανήγγειλε τὸν τόπον εἰς τὸν ὁποῖον ἐμελλε νὰ γεννηθῆ ὁ Μεσσίας καὶ ὡς τοιοῦτον ὀρίζει τὴν πόλιν Βηθλεὲμ (Μιχ. Ε΄ 2). Ὁ προφήτης Δανιὴλ σαφῶς προεῖπεν ἐν Βαβυλῶνι τὸν χρόνον τῆς γεννήσεως τοῦ Μεσσίου, τὸν θάνατον αὐτοῦ, τὴν καταστροφὴν καὶ ἐρήμωσιν τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ τοῦ Ναυῦ αὐτῆς (Δανιὴλ Θ΄ 24). Ὁ προφήτης Ζαχαρίας προεφήτευσεν τὴν ἐπίσημον εἴσοδον τοῦ Μεσσίου εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ τὰ τριάκοντα ἀργύρια ἀντὶ τῶν ὁποίων ὁ Ἰούδας ἐπώλησε τὸν διδάσκαλόν του (Ζαχαρ. Θ΄ 9 ια΄). Ὁ προφήτης Ἡσαΐας σαφῶς προανήγγειλε τὴν γέννησιν τοῦ Μεσσίου ἐκ τῆς Παρθένου, τὸν βίον τοῦ Μεσσίου, τὸ κήρυγμα καὶ τὰ πάθη τοῦ Μεσσίου. Τόσον δὲ σαφῶς καὶ ζωηρῶς ἐκθέτει ὅλα αὐτά, ὡσὰν νὰ ἦσαν γεγονότα παρελθόντα καὶ οὐχὶ μέλλοντα (Ἡσ. Ζ 14, ΜΒ΄, ΝΑ, ΝΒ, ΝΓ, ΝΑ, ΝΒ, ΖΕ). Τέλος δὲ ὁ προφήτης Μαλαχίας προεῖπε τὴν γέννησιν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, ὁ ὁποῖος ἐμελλε νὰ κηρύξῃ εἰς τοὺς Ἰουδαίους περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Μεσσίου καὶ νὰ προπαρασκευάσῃ αὐτοὺς πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ (Μαλαχ. Γ΄ γ΄).

Ἐξ τῶν ἀνωτέρω σαφῶς φαίνεται ὅτι ἡ ἰδέα περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Μεσσίου ἦτο κοινὴ ἰδέα καὶ κοινὸς πόθος τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους, τὸ ὁποῖον ἀνέμενε τὸν Μεσσίαν, ἵνα ἀναδείξῃ αὐτὸν ἰσχυρὸν καὶ ἔνδοξον, ὅπως ἦτο ἐπὶ τοῦ Δαβίδ.

§ 3. ΠΟΙΑΙ ΗΣΑΝ ΑΙ ΣΥΝΘΗΚΑΙ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑΪΚΟΥ ΛΑΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΜΦΑΝΙΣΙΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ὅταν ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐνεφανίσθη ἐν μέσῳ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ ὡς ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας Λυτρωτῆς. Ἡ ἔλευσις τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸ ἔτος 754 ἀπὸ κτίσεως Ρώμης εὔρισκε τὸν Ἰουδαϊκὸν λαὸν παρεσκευασμένον πρὸς ἀποδοχὴν τῶν ἰδεῶν αὐτοῦ. Ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ἐκ φύσεως ἀλαζονικὸς καὶ περιφρονητῆς τῶν διαφόρων λαῶν, ἔνεκα τῆς ἰδιαιτέρας εὐνοίας τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτὸν

(περιούσιος λαός) διαρκῶς εὐρίσκετο εἰς ἐχθρικές σχέσεις πρὸς αὐτούς. Ἐνεκα τούτου δὲ πολλὰ ἔπαθεν παρ' αὐτῶν καὶ πολ-
λάκις ὑπεδουλώθη, ὅπως ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων, Αἰγυπτίων,
Βαβυλωνίων, τῶν βασιλέων τῆς Συρίας καὶ τέλος ὑπὸ τῶν
Ρωμαίων. Ἐπειδὴ οἱ λαοὶ οὗτοι πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως
ἔβασάνισαν τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν, ἀνεπτύχθη ἀφ' ἑνὸς μὲν μί-
σος φλογερὸν ἐναντίον τῶν ἐθνικῶν κατακτητῶν, ἀφ' ἑτέρου
δὲ ὁ ὑπέρμετρος ζήλος πρὸς τὸν πάτριον νόμον καὶ τὰς πα-
τρικὰς παραδόσεις. Ἐτρέφετο δὲ ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ὑπὸ τῆς
ἐλπίδος ὅτι ὁ προσδοκώμενος Μεσσίας θὰ ἀπεκαθίστα τὴν
ἀληθῆ λατρείαν τοῦ Ἰεχωβᾶ, ὅτι ἔμελλε ν' ἀπελευθερώσῃ αὐ-
τὸν ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. Ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ἐπί-
στευεν ὅτι ὁ Μεσσίας θὰ ἔδιδεν εἰς αὐτὸν τὴν παλαιάν του εὐ-
ημερίαν καὶ δόξαν καθιστῶν αὐτὸν κέντρον παγκοσμίου θρη-
σκευτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀναγεννήσεως.

Ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ἠλπίζεν, ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Μεσσίου
θὰ εὕρισκε τὴν πλήρωσιν τῶν πόθων αὐτοῦ καὶ τὴν κατά-
παυσιν τῶν δεινῶν, τὰ ὁποῖα ὑπέφερον ἀπὸ τοὺς βδελυροὺς
ἐθνικοὺς. Ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς δὲν ὑπέφερε μόνον ἀπὸ τοὺς κα-
τακτητὰς ἐθνικοὺς, ἀλλὰ εἶχε καὶ τοὺς Φαρισαίους καὶ τοὺς
Σαδουκαίους, οἱ ὁποῖοι ἐξεμεταλλεύοντο τὴν ἀδυναμίαν αὐ-
τοῦ καὶ ἀπεμύζων τὸν ἰδρώτα τῆς ἐργασίας αὐτοῦ. Οἱ Φαρι-
σοῖοι ἦσαν μία νέα πληγὴ χειροτέρα καὶ τῶν κατακτητῶν,
οἱ ὁποῖοι καὶ αὐτὸ τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα τοῦ λαοῦ διέφθει-
ραν πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ αὐτῶν. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰη-
σοῦς Χριστὸς ζωηρῶς ζωγραφίζει τὴν διαγωγὴν τῶν Φαρι-
σαίων ἀπέναντι τοῦ λαοῦ εἰς τὸ ΚΓ' Κεφάλαιον τοῦ Ματθαίου.

Δικαίως ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ἀνέμενε τὸν Μεσσίαν ἵνα λυτρώσῃ
αὐτὸν ἀπὸ τὰ δεινὰ τῶν κατακτητῶν ἐθνικῶν καὶ τῶν ἐκμε-
ταλλευτῶν αὐτοῦ. Ἀλλὰ ὁ Μεσσίας ἤρχετο εἰς τὸν κόσμον
οὐχὶ ἵνα ἰδρῦσῃ κοσμοκρατορίαν Ἰουδαϊκὴν, ἀλλ' ἵνα ἀπολυ-
τρώσῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐκ τῆς ἁμαρτίας, ὅπως εἶπε πρὸς
τὸν Πιλάτον: Ἡ ἐμὴ βασιλεία οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου
(Ἰωάννου ιη' 36). Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐλθὼν εἰς
τὸν κόσμον ἤρχισε τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ, διὰ τῆς ὁποίας
πεζήτει νὰ φωτίσῃ καὶ σώσῃ ὄχι μόνον τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλ'

ἀλόκληρον τὸν κόσμον. Ὁ λαὸς δὲ βλεπεῖν ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ τὸν σωτήρα αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο προθύμως συνέρρεεν, ἵνα ἀκούσῃ τὴν νέαν διδασκαλίαν. Τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν αὐθορμήτως καὶ ἐνθουσιωδῶς παρηκολούθει ὁ λαὸς ὁ ὁποῖος ἐφώναζε πρὸς αὐτόν: «Ὡσαναὶ τῷ υἱῷ Δαβίδ, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου».

Τὴν ὑποδοχὴν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν δὲν τὴν ἐβλεπον μὲ καλὸ μάτι οἱ φανατικοὶ ἐχθροὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οἱ Φαρισαῖοι, οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι. Τὸ ἔργον τοῦ Ἰησοῦ ἦτο ἐντελῶς ἀντίθετον πρὸς τοὺς σκοποὺς τῶν Φαρισαίων. Ὁ Ἰησοῦς ἔφερον εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀλήθειαν, τὸ φῶς, τὴν πρόοδον, τὴν σωτηρίαν. Οἱ Φαρισαῖοι ἀντεπροσώπευον τὸ ψεῦδος, τὸ σκότος, τὴν στασιμότητα, τὸν θάνατον.

Ἔνεκα τούτου οἱ διάφοροι ἐχθροὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ Φαρισαῖοι, Σαδδουκαῖοι, γραμματεῖς καὶ ἀρχιερεῖς συσπειροῦνται καὶ συσκέπτονται, πῶς θὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὸν Ἰησοῦν. Κατορθώνουν δὲ τέλος διὰ ψευδῶν κατηγοριῶν νὰ ὀδηγήσουν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν μέχρι τοῦ Σταυροῦ, ἀφοῦ παρέσυραν πρὸς τὸ μέρος των καὶ τὸν Ρωμαῖον ἡγεμόνα Πόντιον Πιλάτον.

§ 4. Η ΕΜΦΑΝΙΣΙΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ ΚΑΙ Η ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΑΥΤΟΥ

Τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσσίου ὡς λυτρωτοῦ ἀνέμενον ὄχι μόνον οἱ Ἰσραηλίται, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐδίδαξαν τὸ τοιοῦτον οἱ ἱεροὶ ἄνδρες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, οἱ Πατριάρχαι, ὁ Μωϋσῆς καὶ οἱ προφῆται, ἀλλὰ ὁλόκληρος ἡ ἀνθρωπότης. Ἡ κατάστασις τῶν ἀνθρώπων ἔνεκα τῆς ἁμαρτίας ἦτο ἐλεεινὴ καὶ ἀπελπιστικὴ.

Οἱ διάφοροι λαοὶ τῆς γῆς Ἰνδοί, Πέρσαι, Ἑβραῖοι καὶ Ἕλληνες κοινὴν ἐπιθυμίαν καὶ ἐλπίδιν εἶχον τὴν ἔλευσιν Μεσσίου, καθὼς βλέπομεν εἰς τοὺς μύθους, τὰς παραδόσεις καὶ τοὺς χρησμούς αὐτῶν. Οἱ σοφοὶ τῶν λαῶν αὐτῶν ἐκήρυξαν περὶ τοῦ Μεσσίου, ὅπως βλέπομεν τὸν Σωκράτη λέγοντα πρὸς τοὺς δικαστὰς: «καθεύδοντες διατελοῖτε ἄν, εἰ μὴ τινὰ ἄλλον ὁ Θεὸς

ὕμῃν ἐπιπέμφειεν κηδόμενος ὑμῶν». Ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγεννήθη ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐκ πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου. Κατὰ τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν ὁ Κύριος ἡμῶν ἦτο πλησίον τῶν γονέων του καὶ ὑπήκουεν εἰς τὸ θέλημα αὐτῶν. Ὅταν ἔφθασεν εἰς ἡλικίαν 30 ἐτῶν, ἦλθεν εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. Ἀπὸ τῆς βαπτίσεως αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐμφανίζεται δημοσίως πλέον ὡς υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ὁ Σωτὴρ ἀφοῦ ἐξέλεξε τοὺς δώδεκα μαθητάς του, ἤρχισε νὰ διδάσκη τὸν κόσμον τὰς θείας αὐτοῦ ἀληθείας. Τὰς ἀληθείας δὲ ταύτας ὁ Κύριος ἔκαμε κτῆμα τῶν ἀνθρώπων ὄχι γραπτῶς, ἀλλὰ προφορικῶς. Διὰ τῆς προφορικῆς διδασκαλίας του εὐκολώτερον ἤρχετο εἰς ἐπαφὴν καὶ σχέσεις μετὰ τοῦ λαοῦ παρὰ γραπτῶς. Ὁ Κύριος ἡμῶν δὲν εἶχε καιρὸν νὰ χάνη γράφων ἐπιστολάς, τὸ περιεχόμενον τῶν ὁποίων ἐλάχιστοι θὰ ἐγνώριζον, ἔνεκα ἐλλείψεως τῆς τυπογραφίας, ἀλλ' ὁ σκοπὸς ἦτο νὰ προσελκύσῃ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερους ὁπαδούς, τὸ τοιοῦτον δὲ θὰ κατῴρθωνε μόνον διὰ τῆς προφορικῆς του διδασκαλίας. Τοιοῦτοτρόπως ἤρχισεν ὁ Ἰησοῦς τὴν διδασκαλίαν του εἰς τὴν Ἰουδαίαν, Σαμάρειαν, Γαλιλαίαν καὶ Περαιάν. Ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, σαφῆς καὶ ἀπλῆ συνοδευομένη καὶ ὑπὸ διαφόρων θαυμάτων, προσεῖλκυε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος μὲ ἐνθουσιασμὸν ἔτρεχε ν' ἀκούσῃ τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ κηρύττοντα τὰς ὑψηλὰς αὐτοῦ ιδέας καὶ ἀληθείας. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μᾶς ἐδίδασκε: 1ον) Τὴν πίστιν εἰς ἕνα ἀληθῆ πνευματικὸν Θεόν, 2ον) ὁ εἰς πνευματικὸς Θεὸς δὲν ἔχει ἀνάγκην ὑλικῶν θυσιῶν, ἀλλὰ καλῶν πράξεων, 3ον) ὁ εἰς πνευματικὸς Θεὸς εἶναι Θεὸς ὅλων τῶν ἀνθρώπων καὶ οὐχὶ μόνον ἑνὸς λαοῦ, 4ον) ἐδίδασκεν εἰς ἡμᾶς τὴν μετάνοιαν, δηλ. τὴν συντριβὴν τῆς καρδίας διὰ τὰς πράξεις ἡμῶν, 5ον) ἐδίδασκε τὴν ταπεινοφροσύνην, τὴν ἐγκράτειαν, τὴν αὐταπάρνησιν, 6ον) ἐδίδασκε τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον, 7ον) ἐδίδασκε τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν κατὰ τὴν συντέλειαν τοῦ κόσμου, 8ον) ἐδίδασκεν εἰς ἡμᾶς ὅτι ἕκαστος

ἄνθρωπος θ' ἀμειφθῆ κατὰ τὴν μέλλουσαν κρίσιν ἀναλόγως τῶν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καλῶν αὐτοῦ ἔργων.

§ 5. ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ ΚΑΙ Η ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΑΥΤΩΝ

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐξέλεξε δώδεκα μαθητὰς ἢ Ἀποστόλους, ἵνα ἐξακολουθήσουν τὴν διάδοσιν τῆς διδασκαλίας του εἰς τὸν λαόν. Ἦσαν δὲ οἱ μαθηταὶ τοῦ Σωτῆρος ὄχι ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν πεπαιδευμένων, τῶν εὐγενῶν, ἢ τῶν πλουσίων, ἵνα μὴ εἶπη κανεὶς ὅτι ἔνεκα τῆς πολυμαθείας των, ἢ τοῦ πλούτου των, ἢ τῆς κοινωνικῆς των θέσεως ἐπέδρασαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἄλλ' ἦσαν ἀπαίδευτοι πτωχοὶ καὶ ἄσημοι, ἐργατικοὶ καὶ τίμιοι, οἱ ὅποιοι εἶχον μεγάλην ἀγάπην καὶ ἀταπάρνησιν, ἢ ὅποια ὠδήγησεν αὐτοὺς εἰς κακουχίας, βάσανα καὶ θανάτους χάριν τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων. Τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα μαθητῶν εἶναι τὰ ἑξῆς: Σίμων Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης οἱ υἱοὶ τοῦ Ζεβεδαίου, ὁ Φίλιππος, ὁ Βαρθολομαῖος, ὁ Θωμᾶς, ὁ Ματθαῖος, ὁ Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου, ὁ Λεββαῖος ἢ Θαδδαῖος, Σίμων ὁ Κανανίτης ἢ Ζηλωτῆς καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης. Τὴν θέσιν τοῦ προδότου Ἰούδα αὐτοκτονήσαντος ἔλαβεν ὁ Ματθίας. Ἰσότημος δὲ πρὸς τοὺς δώδεκα ἀναφερθέντας ἀποστόλους ἀνεγνωρίσθη ὑπ' αὐτῶν καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, διότι καὶ οὗτος ὅπως καὶ ἐκεῖνοι εἶχε τὴν κλῆσιν παρ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ οὐχὶ ἐξ ἀνθρώπων. Οἱ Ἀπόστολοι σύμφωνα πρὸς τὴν ἐντολὴν τοῦ διδασκάλου αὐτῶν «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ Ἔθνη βαπτίζοντες αὐτὰ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» ἀμέσως μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν ἡμέραν, ἀφοῦ ἔλαβον τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀνεχώρησαν πρὸς τὰς διαφόρους Χώρας, εἰς τὰς ὁποίας ἐκήρυττον τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἴδρουν Χριστιανικὰς ἐκκλησίας. Τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων ἐγένετο πρῶτον ἐν μέσῳ τῶν βαρβάρων καὶ ἀπολιτίστων λαῶν ἐγένετο πρόξενον, ὥστε οἱ Ἀπόστολοι νὰ καταδιωχθῶσι, νὰ φυλακισθῶσι καὶ νὰ εὕρωσι μερικοὶ καὶ μαρ-

τυρικόν θάνατον. Οί Ἀπόστολοι διὰ τῆς προφορικῆς αὐτῶν διδασκαλίας προσείλκουν ὁπαδούς εἰς τὰς ἰδέας καὶ ἴδρυνον ἐν μέσῳ τῶν διαφόρων χωρῶν χριστιανικὰς κοινότητας (ἐκκλησίας). Εἰς τὰς Χριστιανικὰς δὲ ταύτας κοινότητας ἐχειροτόνουν ἐπισκόπους, οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ διάδοχοι αὐτῶν καὶ ἄρχοντες τῶν ἐκκλησιῶν. Περὶ τοῦ ἔργου τῶν Ἀποστόλων, περὶ τῶν χωρῶν εἰς τὰς ὁποίας ἐκήρυξαν τὸν θεῖον λόγον καὶ περὶ τῆς τύχης αὐτῶν ἔγινε λόγος εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐκκλησίας ἐν τῇ τρίτῃ τάξει.

§ 6. ΤΑ ΙΕΡΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Τὸν βίον καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς καὶ τῶν Ἀποστόλων μνησθέντων ἀπὸ τὰ ἱερὰ καὶ θεόπνευστα ἐκεῖνα βιβλία, τὰ ὁποῖα φωτισθέντες ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔγραψαν μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, ἢ μαθηταὶ τῶν Ἀποστόλων. Τὰ ἱερὰ ταῦτα βιβλία εἶναι τ'ἀποτελοῦντα τὸν κανόνα τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ εἶναι ἐν ὄλῳ 27 τὰ ἑξῆς: 1ον) Τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια, 2ον) Αἱ πράξεις τῶν Ἀποστόλων, 3ον) Αἱ δέκα τέσσαρες ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, 4ον) Αἱ ἑπτὰ Καθολικαὶ καὶ 5ον) Ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου.

1ον. ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ

Τὸ ἀνωτέρω Εὐαγγέλιον ἔγραψεν ὁ ἀπόστολος Ματθαῖος ἐν Παλαιστίνῃ πρὸ τῆς καταστροφῆς τῶν Ἱεροσολύμων (70 μ.Χ.) ἴσως περὶ τὸ 63 μ.Χ. χάριν τῶν πατριωτῶν του ἐξ Ἰουδαίων Χριστιανῶν.

Τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον ἐγράφη εἰς Ἑβραϊκὴν ἢ Ἀραμαϊκὴν γλῶσσαν. Ἡ Ἀραμαϊκὴ ἦτο Σημιτικὴ γλῶσσα συγγενῆς πρὸς τὴν Ἑβραϊκὴν καὶ εἶχε καταστῆ γλῶσσα τοῦ λαοῦ τῶν Ἑβραίων, Ἀσσυρίων καὶ Βαβυλωνίων· μετεφράσθη ὅμως εἴτε, ὑπὸ τοῦ Ματθαίου εἴτε ὑπὸ ἄλλου τινός, λίαν ἐνωρὶς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, διότι αὕτη, ὡς τὰ μέγιστα διαδεδομένη, ἦτο γνωστὴ εἰς τοὺς Ἰουδαίους τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς διασπορᾶς.

ΣΚΟΠΟΣ

Ὁ Ματθαῖος διὰ τοῦ Εὐαγγελίου του ἐσκόπευε νὰ ἀποδείξη εἰς τοὺς πατριώτας του, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ Μεσσίας, περὶ τοῦ ὁποίου ὠμίλουν οἱ προφηταὶ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Περιγράφει δὲ ζωηρότατα τὸν βίον, τὴν δρᾶσιν, τὴν διδασκαλίαν, τὰ θαύματα, τὰ πάθη καὶ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος. Ὠνομάσθη δὲ Ἐὐαγγέλιον τῶν Ἑβραίων.

ΧΡΟΝΟΣ

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου ἐγράφη ἴσως κατὰ τὸ 63ον ἔτος μ.Χ.

2ον. ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

Τὸ Εὐαγγέλιον τὸ δεύτερον κατὰ σειράν ἔγραψεν ὁ Μᾶρκος. Ὁ Μᾶρκος ἀκολουθεῖ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου, τὸ ὁποῖον καὶ συντέμνει. Ὁ Μᾶρκος διατελέσας ἐρμηνευτὴς καὶ ἐξηγητὴς τῶν λόγων τοῦ Πέτρου κατέγραψε τὰ ὑπὸ τοῦ Πέτρου κηρυττόμενα.

ΣΚΟΠΟΣ

Ὁ Μᾶρκος ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιόν του χάριν τῶν ἐξ ἔθνῶν Χριστιανῶν καὶ ἴσως τῶν Ρωμαίων, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς χρήσεως ὑπ' αὐτοῦ λατινικῶν λέξεων διὰ Ἑλληνικῶν χαρακτήρων. Ζητεῖ δὲ νὰ στηρίξη αὐτοὺς εἰς τὴν πίστιν πρὸς τὸν Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ.

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΣ

Τὸ κατὰ Μᾶρκον Εὐαγγέλιον ἐγράφη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ πρὸ τῆς καταστροφῆς τῶν Ἱεροσολύμων πιθανῶς κατὰ τὸ 67 μ.Χ., Ὠνομάσθη δὲ «Εὐαγγέλιον τῶν Ρωμαίων».

3ον. ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

Ὁ Λουκᾶς, ἐπειδὴ ἤθελε, ἵνα λάβῃ τελείαν γνῶσιν τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, ὁ ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸν Χριστιανισμὸν κατηχηθεὶς καὶ διδαχθεὶς Θεόφιλος, πολιτικὸν πρόσωπον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, συνέγραψε δύο ἔργα τῶν ὁποίων τὸ ἐν εἶναι συνέχεια τοῦ ἄλλου. Ἐπιζητεῖ δὲ νὰ ἐκθέσῃ εἰς τοὺς Ἔθνικοὺς καὶ ἰδίως εἰς τοὺς Ἕλληνας διὰ τοῦ ἱεροῦ του Εὐαγγελίου τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· διὰ τοῦτο καὶ Εὐαγγέλιον τῶν Ἑλλήνων ὠνομάσθη.

ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟΠΟΣ

Ἐγράφη δὲ τὸ Εὐαγγέλιον πιθανῶς μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ἱεροσολύμων (70 μ.Χ.) ὑπὸ τῶν Ρωμαίων. Ὁ δὲ τόπος ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔγραψεν ὁ Λουκᾶς πιθανῶς εἶναι ἡ Ἀχαΐα.

4ον. ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Ὁ Λουκᾶς ἔγραψεν ἐκτὸς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων χάριν τοῦ ἰδίου τοῦ Θεοφίλου καὶ εἶναι συνέχεια τοῦ Εὐαγγελίου. Ἐκθέτει δὲ εἰς τὰς πράξεις τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰ ἔργα τῶν μαθητῶν τοῦ Σωτῆρος, ἰδιαίτερος δὲ τοῦ Παύλου καὶ Πέτρου.

ΣΚΟΠΟΣ

Ὁ Λουκᾶς ἐπιζητεῖ νὰ παραστήσῃ εἰς τὸν Θεόφιλον ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς, διαδοθεὶς τόσον ταχέως εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην, δὲν εἶναι ἀνθρώπινον ἴδρυμα καὶ κατασκευάσμα, ἀλλὰ ΘΕΙΟΝ ἔργον.

ΠΗΓΑΙ, ΧΡΟΝΟΣ

Ὁ Λουκᾶς ἐστηρίχθη διὰ νὰ γράψῃ τὰ ἔργα του εἰς τὰς προφορικὰς πληροφορίας τοῦ Παύλου, τοῦ Μάρκου, τοῦ Φιλίππου

που καὶ τοῦ ἐπισκόπου ἱεροσολύμων Ἰακώβου. Ὡς χρόνος τῆς συγγραφῆς θεωρεῖται ἢ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ἱεροσολύμων ἐποχῇ.

Γ Λ Ω Σ Σ Α

Τὸ Εὐαγγέλιον καὶ αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ἐγράφησαν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν.

5ον. ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ

Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης συνέγραψε τὸ ἱερὸν αὐτοῦ Εὐαγγέλιον κατὰ παράκλησιν τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ ἐπισκόπων.

Σ Κ Ο Π Ο Σ

Ὁ Ἰωάννης ἐπιζητεῖ διὰ τοῦ ἱεροῦ του Εὐαγγελίου ἵνα ἀναίρεση τὰς διαφόρους αἰρετικὰς διδασκαλίας, αἱ ὅποια εἶχον ἐξαπλωθῆ εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν.

Χ Ρ Ο Ν Ο Σ

Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου ἐγράφη μετὰ τοῦ 96—98 μ.Χ. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης σαφῶς καθορίζει τὴν σχέσιν τῶν τριῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ τὰ μέγιστα ἐξαιρεῖ τὴν μεγάλην Χριστιανικὴν ἀρετὴν τῆς ἀγάπης.

8ον. ΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

Ἄλλα βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης εἶναι αἱ 14 ἐπιστολαὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Ὁ Παῦλος ἔγραψε τὰς ἐπιστολάς του ἐκ διαφόρων μερῶν καὶ πρὸς διαφόρους ἐκκλησίας κατὰ πρόσωπα. Πολλαὶ δὲ εἶναι αἱ ἀφορμαὶ ἕνεκα τῶν ὁποίων ἔγραψεν, εἶναι δὲ αἱ ἐπιστολαὶ του αἱ ἑξῆς:

1ον. Μία πρὸς Ρωμαίους. Ὁ Παῦλος ἐκ Κορίνθου

γράφει πρὸς τοὺς Χριστιανούς τῆς Ρώμης κατὰ τὸ 56 ἢ 58 πρὸς τοὺς ὁποίους ἐκδηλοῖ τὴν ἐπιθυμίαν του, ἵνα ἔλθῃ καὶ κηρύξῃ καὶ εἰς αὐτοὺς τὸ Εὐαγγέλιον. Ἐν αὐτῇ δὲ ἐκθέτει ὁ Παῦλος τὴν διαφθορὰν καὶ κατάπτωσιν τῶν ἀνθρώπων, τὴν ἀνάγκην τῆς σωτηρίας καὶ τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καταλλαγῆς, ἥτις ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς θείας χάριτος ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ, διὰ τοῦ ὁποῦν ὁ πιστεύων δικαιούται, ἀγιάζεται, δοξάζεται καὶ σώζεται.

2ον. Μία πρὸς Γαλάτας. Ὁ Παῦλος κατὰ τὸ τέλος τοῦ 56ου ἔτους, ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ 57 ἐξ Ἐφέσου γράφει τὴν πρὸς Γαλάτας ἐπιστολήν, ὑπερασπίζει δὲ τὸ κῦρος τοῦ Ἀποστολικοῦ του ἀξιώματος κατὰ τῶν διαβαλλόντων αὐτὸν ψευδαδελφῶν, —ὡς ἀπ'εὐθείας ἐκ τοῦ Ἰησοῦ λαβόντος αὐτό. Διδάσκει δὲ προσέτι, ὅτι ἡ δικαίωσις καὶ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται οὐχὶ ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, ἀλλ'ἐκ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης.

3ον. Δύο πρὸς Θεσσαλονικεῖς. Ὁ Παῦλος ἐκ Κορίνθου ἔγραψε πρὸς τοὺς Χριστιανούς τῆς Θεσσαλονίκης κατὰ τὸ 50—51 τὰς δύο αὐτοῦ ἐπιστολάς καὶ πραγματεύεται τὸ ζήτημα τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ.

4ον. Δύο πρὸς Κορινθίους. Ὁ Παῦλος μαθὼν ὅτι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κορίνθου ἐπικρατοῦν ἀταξίαι ἀναγκάζεται ἐξ Ἐφέσου κατὰ τὸ 54 νὰ γράψῃ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐπιστολήν. Ἐκ δὲ τῆς Μακεδονίας ἔγραψε τὴν δευτέραν αὐτοῦ ἐπιστολήν, ἵνα συστήσῃ καὶ πάλιν τὴν ἄρσιν τῶν διαφόρων ἀποσιῶν.

5ον. Μία πρὸς Ἐφεσίους. Ὁ Παῦλος διατελῶν ἐν φυλακίσει ἐν Ρώμῃ (68 μ.Χ.) ἔστειλε τὴν ἐπιστολήν ταύτην πρὸς τοὺς Χριστιανούς τῆς Ἐφέσου καὶ δι'αὐτῶν καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς Χριστιανούς τῆς Μ. Ἀσίας. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ ὁ Παῦλος πραγματεύεται ἀφ'ἐνὸς μὲν περὶ Χάριτος τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἐξ αὐτῆς πηγαζόντων ἀγαθῶν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀφ'ἑτέρου δὲ περὶ τῆς πιστῆς ἐκτελέσεως τῶν καθηκόντων.

6ον. Μία πρὸς Φιλιππησίους. Ὁ Παῦλος ἐκ τῆς Ρώμης, ὅπου ἦτο ἐν φυλακίσει ἀποστέλλει κατὰ τὸ 62 μ.Χ. πρὸς τοὺς Χριστιανούς τῶν Φιλιππῶν (Μακεδονίας)

τὴν ἐπιστολὴν του, διὰ τῆς ὁποίας εὐχαριστεῖ αὐτούς διὰ τὴν συνδρομὴν, τὴν ὁποίαν τοῦ ἀπέστειλαν καὶ συγχρόνως προτρέπει αὐτούς νὰ προφυλάττωνται ἀπὸ τὰς διδασκαλίας τῶν Ἰουδαίων ψευδοδιδασκάλων.

7ον. Μία πρὸς Κολοσσαεῖς. Ὁ Παῦλος διατελῶν ἐν φυλακίσει (62 μ.Χ.) ἐν Ρώμῃ ἔμαθε παρὰ τοῦ Ἐπαφρᾶ, ὅτι διάφοροι Ἰουδαῖοι Χριστιανοὶ ἐδίδασκον πολλὰ ἄτοπα περὶ τῶν βρωμάτων, ποτῶν καὶ ἑορτῶν τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου καὶ περὶ θρησκείας τῶν Ἀγγέλων. Ἐπιζητεῖ δὲ νὰ προφυλάξῃ τοὺς Κολοσσαεῖς ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀνοήτων διδασκαλιῶν τῶν Ἰουδαίων καὶ νὰ στηρίξῃ αὐτούς εἰς τὴν καθαρὰν Χριστιανικὴν πίστιν.

8ον. Μία πρὸς Φιλήμονα. Ὁ Παῦλος ἐκ τῆς Ρώμης κατὰ τὸ ἔτος (62 μ.Χ.) ἀποστέλλει πρὸς τὸν Φιλήμονα ἐν Κολοσσαῖς τὸν δοῦλον αὐτοῦ Ὀνήσιμον, ἀφοῦ ἐνουθέτησεν αὐτὸν καὶ ἀφοῦ προσεῖλκυσεν αὐτὸν εἰς τὸν Χριστιανισμόν. Μαζὺ μὲ τὸν δοῦλον ἀποστέλλει πρὸς αὐτὸν καὶ ἐπιστολὴν διὰ τῆς ὁποίας παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ τὸν συγχωρήσῃ διὰ κλοπὴν τινα καὶ νὰ θεωρῇ αὐτὸν ὡς ἀδελφὸν πλέον καὶ οὐχὶ ὡς δοῦλον.

9ον. Δύο πρὸς Τιμόθεον. Αἱ δύο αὗται ἐπιστολαὶ τοῦ Παύλου χαρακτηρίζονται ὡς ποιμαντορικαὶ καὶ ἀσχολοῦνται περὶ τὴν διακυβέρνησιν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Παῦλος μετὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ φυλάκισιν ἀποφυλακισθεὶς ἔρχεται εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπέστειλε πρὸς τὸν Τιμόθεον ἐπίσκοπον ἐν Ἐφέσῳ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐπιστολὴν. Παρέχει δὲ εἰς τὸν Τιμόθεον διαφόρους συμβουλὰς περὶ τῆς συμπεριφορᾶς αὐτοῦ πρὸς τοὺς Χριστιανούς. Ὁ Παῦλος κατὰ τὴν τετάρτην αὐτοῦ πορείαν συνελήφθη καὶ ἐφυλακίσθη διὰ δευτέραν φορὰν εἰς τὴν Ρώμην. Ἐκεῖθεν δὲ ἀπέστειλε τὴν δευτέραν αὐτοῦ ἐπιστολὴν (66—77 μ.Χ.) πρὸς τὸν Τιμόθεον δίδων διαφόρους προτροπὰς πρὸς αὐτόν.

10ον. Μία πρὸς Τίτον. Ὁ Παῦλος ἀπέστειλε πρὸς τὸν Τίτον Ἐπίσκοπον Κρήτης ἐπιστολὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἐκθέτει τὰ καθήκοντα καὶ δικαιώματα τοῦ Τίτου, ὡς ἐπισκόπου ἀπέναντι τῶν Χριστιανῶν τῆς Κρήτης. Ὄφειλε δὲ προσέτι καὶ νὰ καταπολεμήσῃ τὰς ἐκεῖ ἑτεροοἰδασκαλίας. Χαρακτηρί-

ζεται δὲ καὶ αὕτη ὡς ποιμαντορική. Ἐστάλη δὲ ἐξ Ἐφέσου κατὰ τὸ ἔτος 66—67. καὶ

11ον. Μία πρὸς Ἑβραίους. Ὁ Παῦλος κατὰ τὰ ἔτη 61—63 ἔγραψεν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς πατριώτας τοῦ Ἑβραίου. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν γίνεται σύγκρισις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης πρὸς τὴν Καινὴν Διαθήκην ἐκ τῆς ὁποίας ἐμφανίζεται ἡ μεγίστη ὑπεροχὴ τῆς Καινῆς Διαθήκης ἀπέναντι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

7ον. ΑΙ ΕΠΤΑΙ ΚΑΘΟΛΙΚΑΙ

Ἐκτὸς τῶν 14 ἐπιστολῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἔχομεν καὶ ἑπτὰ καθολικὰς ἐπιστολάς, αἱ ὁποῖαι ἀπευθύνονται πρὸς τὰς ἀπανταχοῦ ἐκκλησίας καὶ οὐχὶ πρὸς ὠρισμένας· εἶναι δὲ αὗται αἱ ἑξῆς: α') Τρεῖς τοῦ Ἰωάννου, β') Δύο τοῦ Πέτρου, γ') Μία τοῦ Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου καὶ δ') μία τοῦ Ἰούδα, ἀδελφοῦ τοῦ Ἰακώβου.

α') Αἱ 3 τοῦ Ἰωάννου. Ὁ Ἰωάννης ἐκτὸς τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου ἔγραψε καὶ τρεῖς ἐπιστολάς καθολικὰς, ἐν αὐταῖς δὲ ἐξυμνεῖται ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἀρετὴν ἡ ἀγάπη. Ἐγράφησαν δὲ μετὰ τοῦ 96—98 μ.Χ.

β') Αἱ δύο τοῦ Πέτρου. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἔγραψε δύο ἐπιστολάς καθολικὰς καλουμένας καὶ ἀπευθυνομένας πρὸς τὰ ἐν Μ. Ἀσίᾳ Χριστιανικὰς ἐκκλησίας, πρὸς τοὺς Ἰουδαίους Χριστιανούς καὶ τοὺς ἐξ ἔθνῶν Χριστιανούς. Συνιστᾷ δὲ ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν κατὰ τὰς θλίψεις καὶ πειρασμούς ἐξ αἰτίας τῶν Ρωμαϊκῶν ἀρχῶν. Ἐπίσης νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τοὺς διαφόρους αἰρετικούς. Οἱ χριστιανοὶ πρέπει νὰ ἀποβλέπωσι πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, προϋπάρχοντος πρὸ καταβολῆς κόσμου, φανερωθέντος εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διδάξαντος τὴν πίστιν πρὸς τὸν Θεόν, ἔγραψε δὲ ἀπὸ τῆν Βαβυλῶνα κατὰ τὸ 64 μ.Χ. ἢ συμβολικῶς τὴν Ρώμην.

γ') Μία τοῦ Ἰακώβου, τοῦ ἀδελφοθέου. Ὁ Ἰακώβος ἔγραψεν ἐπιστολὴν καθολικὴν ἀπευθυνομένην πρὸς τοὺς Ἰουδαίους Χριστιανούς τοὺς ἐκτὸς τῆς Παλαιστίνης. Ὁ Ἰακώβος διὰ τῆς ἐπιστολῆς του πρὸς τοὺς ἐν διασπορᾷ Ἰουδαίους σκοπὸν εἶχε Ἐρμηνεῖα περικοπῶν τῆς Καινῆς Διαθήκης

νά συστήση εἰς αὐτούς τὴν ἀληθῆ καὶ καθαρὰν θρησκείαν τὴν στηριζομένην ἐπὶ τῶν καλῶν ἔργων. Ἐγράφη δὲ αὕτη κατὰ τὸ 69 μ.Χ. καὶ

δ') Μία τοῦ Ἰούδα. Ὁ Ἰούδας ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἰακώβου ἔγραψε καθολικὴν ἐπιστολήν, διὰ τῆς ὁποίας συνιστᾷ εἰς τοὺς ἀληθεῖς χριστιανούς νά προσέχουν εἰς τὰς διδασκαλίας τῶν διαφόρων αἰρετικῶν, οἱ ὅποιοι ἤρνοῦντο τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου. Ἐγράφη δὲ αὕτην πρὸ τῆς καταστροφῆς (70) τῶν Ἱεροσολύμων.

8ον. Η ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ

Ὁ Ἰωάννης ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ εὕρισκόμενος ἔγραψε κατὰ τὸ ἔτος 96 μ.Χ. τὴν ἀποκάλυψιν. Τὸ βιβλίον τῆς ἀποκαλύψεως εἶναι προφητικὸν βιβλίον, τὸ ὁποῖον διὰ συμβολικῶν παραστάσεων καὶ συμβολικῶν τύπων παρουσιάζει τὸν φοβερὸν ἀγῶνα καὶ πάλην τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς ἐχθρούς αὐτῆς. Συνιστᾷ δὲ εἰς τὰς ἐκκλησίας τῆς Ἀσίας νά φυλάττωσι καὶ νά τηρῶσι τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ· διότι αὐτὸς εἶναι ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλέων καὶ κύριος τῶν κυρίων, εἶναι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος.

Ἐπομένως τὰ γραπτὰ μνημεῖα περὶ τοῦ βίου καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Σωτῆρος καὶ τῶν Ἀποστόλων εἶναι εἴκοσι ἑπτὰ (27) καὶ τὰ ὁποῖα ἀπετέλεσαν τὸν κανόνα τῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης.

§ 7. Ο ΚΑΝΩΝ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Γνωρίζομεν, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐθεμελίωσε τὴν ἐκκλησίαν διὰ τῆς προφορικῆς αὐτοῦ διδασκαλίας. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ Ἀπόστολοι τὸ παράδειγμα τοῦ διδασκάλου αὐτῶν ἀκολουθοῦντες διέδωσαν τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον εἰς τὰς διαφόρους χώρας, εἰς τὰς ὁποίας ἤρχοντο διὰ ζωηρᾶς προφορικῆς διδασκαλίας.

Αἱ θεῖαι ἀλήθειαι αἱ ὁποῖαι ἐκηρύχθησαν ὑπὸ τοῦ Κυρίου

καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, διετηροῦντο καὶ διεφυλάττοντο ὑπὸ τῶν διαφόρων Χριστιανικῶν κοινοτήτων (ἐκκλησιῶν).

Ἐκάστη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἐφρόντιζε νὰ μεταδίδη τὰς θείας ἀληθείας ἀπὸ τῆς παλαιότερας γενεᾶς εἰς τὴν νεωτέραν. Ἡ προφορικὴ αὕτη διδασκαλία ἢ περιέχουσα τὰς θείας ἀληθείας διεφυλάττετο πιστῶς εἰς τὰς διαφόρους χριστιανικὰς ἐκκλησίας, ἐκανόνιζε δὲ καὶ ἐρρῦθμιζε τὰς σχέσεις τῶν Χριστιανῶν πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸν Θεόν. Ἀπὸ τοῦ 50 μέχρι 100 μ.Χ. ἔτους οἱ Ἀπόστολοι καὶ ἄλλοι ἱεροὶ ἄνδρες ἕνεκα διαφόρων λόγων ἐμπνευσθέντες ὑπὸ τοῦ Ἁγίου πνεύματος, ἔγραψαν τὰ ἱερὰ καὶ θεόπνευστα αὐτῶν βιβλία ἢ τοῖς Εὐαγγέλια, Πράξεις Ἀποστόλων, τὰς ἐπιστολάς καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν. Τὰ ἱερὰ καὶ θεόπνευστα ταῦτα βιβλία περιεῖχον γραπτῶς τὰς θείας ἀληθείας, τὰς ὁποίας αἱ διάφοροι ἐκκλησίαι εἶχον παραλάβει ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους διὰ προφορικῆς διδασκαλίας. Τὰ ἱερὰ ταῦτα βιβλία δὲν ἀνεγινώσκοντο μόνον ὑπὸ τῶν προσώπων πρὸς τὰ ὁποῖα ἀπεστάλησαν, οὔτε μόνον ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν πρὸς τὰς ὁποίας ἀπηυθύνοντο. Ἀπεστέλλοντο δὲ προσέτι καὶ πρὸς ἄλλους ἀναγνώστας καὶ πρὸς ἄλλας γειτονικὰς ἐκκλησίας πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ διετηροῦντο ὑπ' αὐτῶν πιστῶς. Τοιοῦτοτρόπως τὰ ἱερὰ βιβλία ἦσαν γνωστὰ εἰς μεγάλον κύκλον ἀναγνωστῶν καὶ εἰς μεγάλον ἀριθμὸν ἐκκλησιῶν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ὅμως αὐτὴν ἐνεφανίσθησαν διάφοροι αἵρετικοί, οἱ ὁποῖοι ἔπλασαν νόθα Εὐαγγέλια, ψευδεῖς ἐπιστολάς, ψευδεῖς πράξεις καὶ ἀποκάλυψιν. Οἱ τοιοῦτοι διὰ νὰ ἐξαπλώσωσι τὰς πεπλανημένας αὐτῶν ιδέας εὐκολώτερον μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν καὶ ἵνα παρασύρωσι πρὸς τὸ μέρος των τοὺς ἀπλοῖκους ἐπέγραψον ψευδῶς ταῦτα ὅτι ἦσαν δῆθεν ἔργα τῶν ἀποστόλων (ψευδεπίγραφα).

Τὰ νόθα καὶ ψευδεπίγραφα ταῦτα βιβλία ἢ ἐκκλησία τὰ ἀπέριψε, διότι τὸ περιεχόμενον αὐτῶν δὲν συνεφώνει πρὸς τὴν προφορικὴν διδασκαλίαν, ἢ ὁποία διετηρεῖτο εἰς τὰς Χριστιανικὰς ἐκκλησίας, οὔτε καὶ πρὸς τὸ περιεχόμενον τῶν γνησίων καὶ ἀκεραίων ἱερῶν βιβλίων τῶν Ἀποστόλων. Ἡ Ἐκκλησία ἀναγκάζεται τῶρα νὰ συναθροίσῃ τὰ γνήσια συγγράμματα τῶν Ἀποστόλων καὶ Εὐαγγελιστῶν, τὰ ὁποῖα ἦσαν διεσκορ-

πισμένα εἰς τὰς διαφόρους Χριστιανικὰς ἐκκλησίας. Τὰ γνήσια ταῦτα συγγράμματα τῶν Ἀποστόλων, ἀφοῦ συνηθροίσθησαν, ἀπετέλεσαν ὅλα ὁμοῦ μίαν συλλογὴν τῶν ἱερῶν βιβλίων, τὸν Κανὸνα τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ὁ Κανὼν τῆς Καινῆς Διαθήκης περιέχει τὰς θείας ἀληθείας, τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, τὰς ὁποίας οἱ θεόπνευστοι συγγραφεῖς ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὀδηγούμενοι γραπτῶς παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς. Ἐπειδὴ ὁ Κανὼν τῆς Καινῆς Διαθήκης περιέχει γραπτῶς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο τὸ κῦρος καὶ ἡ ἀυθεντία αὐτοῦ εἶναι μεγίστη. Ὁ Κανὼν τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ ἡ προφορικὴ διδασκαλία (Παράδοσις), ἡ ὁποία διασώζεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀποτελοῦσι τὰς δύο πηγὰς τῆς Χριστιανικῆς πίστεως. Ἡ λέξις κανὼν δηλοῖ 1) τὸ μέτρον, τὴν στάθμην, ὄρον ἀπαράβατον, 2) τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν, τὸ Εὐαγγέλιον, 3) ὄρον ἢ δόγμα οἰκουμενικῆς τινας συνόδου ἢ διαταγὴν Ἀποστόλων (οἰκουμενικῶν συνόδων καὶ ἀποστόλων κανόνες), 4) ὠρισμένην συλλογὴν τροπαρίων καὶ ὕμνων ψαλλομένων εἰς τὴν ἐκκλησίαν (μέγας κανὼν Ἀνδρέου Κρήτης κλπ.).

Ἐδῶ κανὼν Καινῆς Διαθήκης σημαίνει τὴν συλλογὴν τῶν συγγραφέων ἱερῶν βιβλίων ὑπὸ θεοπνεύστων ἀνδρῶν. Ἡ συλλογὴ αὕτη περιέχει τὴν ἀυθεντικὴν διατύπωσιν τοῦ κανόνος, ἥτοι τοῦ μέτρον τῆς πίστεως καὶ τοῦ βίου τῶν πιστῶν.

§ 8. Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΑΥΤΗΣ

Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα διὰ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ ἐξηπλώθη εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, μεταξύ Ἑλλήνων διαφόρων φυλῶν καὶ πολυπληθῶν ἀλλογλώσσων καὶ ἀλλογενῶν λαῶν.

Ἡ ἐξάπλωσις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐπέφερε μεγάλας μεταβολὰς καὶ ἀλλοιώσεις εἰς τοὺς φθόγγους, τοὺς τύπους τὴν σύνταξιν, τὴν σημασίαν τοῦ γνησίου Ἀττικοῦ λόγου. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἐσηματίσθησαν κοινοὶ τύποι εἰς τὴν νέαν διαμορφωθείσαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἡ ὁποία ὠμιλεῖτο πλέον καὶ ἐγράφετο ἀπὸ ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἐγένετο

κοινόν ὄργανον συνεννοήσεως. Εἰς τὴν κοινὴν ταύτην Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐγράφησαν τὰ ἱερά βιβλία τῆς Κ. Διαθήκης, ὅπως καὶ εἰς τὴν κοινὴν ταύτην γλῶσσαν ὠμίλου οἱ Ἀπόστολοι πρὸς τοὺς διαφόρους λαοὺς τῆς Μ. Ἀσίας.

Ἐκ τῶν βιβλίων τῆς Κ. Διαθήκης μόνον τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου ἐγράφη εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν, ἢ Ἀραμαϊκὴν, τὸ ὁποῖον ὁμως μετεφράσθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ αὐτό. Τὸ ἱερὸν ὁμως Εὐαγγέλιον καὶ ὁ Χριστιανισμὸς ἐκηρύχθη ὄχι μόνον μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἢ λαῶν, οἱ ὁποῖοι ἐγνώριζον τὴν Ἑλληνικὴν, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ λαῶν καὶ ἔθνων, οἱ ὁποῖοι οὐδὲ ὅπως ἐννοοῦν αὐτήν. Διὰ τοῦτο παρουσιάσθη ἀνάγκη νὰ μεταφρασθῶσι τὰ ἱερά βιβλία τῆς Κ. Διαθήκης εἰς τὰς γλώσσας τῶν διαφόρων τούτων λαῶν, ἂν καὶ αἱ μεταφράσεις αὗται δὲν ἀποδίδουσι πάντοτε ἀκριβῶς ὅλας τὰς ἀληθείας καὶ ἐννοίας τοῦ πρωτοτύπου Ἑλληνικοῦ κειμένου. Αἱ σπουδαιότεραι μεταφράσεις τῆς Κ. Διαθήκης ἀπὸ τὸ πρωτότυπον Ἑλληνικὸν κείμενον εἶναι αἱ ἑξῆς: 1) Ἡ Συριακὴ μετάφρασις κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα, 2) ἡ Λατινικὴ μετὰ τὸν Γ' αἰῶνα, 3) ἡ Ἀρμενικὴ κατὰ τὸν Β' αἰῶνα, 4) ἡ Κοπτικὴ καὶ ἡ Αἰθιοπικὴ κατὰ τὸν Δ'. 3) ἡ Σλαβικὴ κατὰ τὸν Θ' αἰῶνα. Ἐνῶ δὲ ἡ Ἐκκλησία μας ἀναγνώρισε τὴν μετάφρασιν τῆς Κ. Διαθήκης εἰς τὰς γλώσσας τῶν διαφόρων λαῶν, ἀπηγόρευσε καὶ κατέκρινε τὰς μεταφράσεις ἢ παραφράσεις ἐκ τοῦ πρωτοτύπου Ἑλληνικοῦ κειμένου εἰς τὴν ὀμιλουμένην νεοελληνικὴν γλῶσσαν. Διότι ἐκ 4900 περίπου λέξεων τῆς Κ. Διαθήκης αἱ ἡμίσειαι ἤτοι 2280 χρησιμοποιοῦνται καὶ εἰς τὴν ὀμιλουμένην, αἱ ἄλλαι ἡμίσειαι 2200 λέξεις ἐννοοῦνται καλῶς ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὅταν ἀναγινώσκονται ἢ ὅταν ἀκούονται. Μόνον δὲ 400 λέξεις εἶναι ἄγνωστοι εἰς τὸν λαόν. Ὡστε ἡ Κ. Διαθήκη δὲν εἶναι δύσκολος εἰς τὴν σημασίαν τῶν διαφόρων λέξεων, ἀλλὰ εἶναι κυρίως δύσκολος εἰς τὴν κατανόησιν τῶν ἰδεῶν τὰς ὁποίας περιέχει καὶ αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναπτυχθῶσι πλατύτερον.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Α'. ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

ΑΙ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ

§9. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΠΑΡΘΕΝΩΝ (Ματθ. ΚΕ' 1-13)

1. Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου. Πέντε δὲ ἦσαν ἐξ αὐτῶν φρόνιμοι καὶ πέντε μωραὶ. Αἵτινες μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον. Αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν μετὰ τῶν λαμπάδων αὐτῶν.

Χρονίζοντας δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθειδον. Μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν. Ἴδου ὁ νυμφίος ἔρχεται ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. Τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας αὐτῶν. Αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπον· δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. Ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι· μήποτε οὐκ ἀρκέσει ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς.

Ἀπερχομένων δ' αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθαν ὁ νυμφίος καὶ αἱ ἔτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. Ὑστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέγουσαι· κύριε, κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν ἐν ἧ' ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

*Υμνος. Κάθισμα. ἤχος πλάγ. δ' (Μ. Δευτέρα).

†
 Ἴδου ὁ νυμφίος ἔρχεται
 ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός,
 καὶ μακάριος ὁ δοῦλος
 ὃν εὐρήσει γρηγοροῦντα.
 Βλέπε οὖν, ψυχὴ μου,
 μὴ τῷ ὕπνῳ κατενεχθῆς,
 ἵνα μὴ τῷ θανάτῳ παραδοθῆς
 καὶ τῆς βασιλείας ἔξω κλεισθῆς
 ἀλλὰ ἀνάνησον κρᾶζουσα·
 *Ἄγιος, *Ἄγιος, *Ἄγιος εἰ ὁ Θεός·
 διὰ τῆς Θεοτόκου ἐλέησον ἡμᾶς. †

† § 10. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΦΡΟΝΟΣ ΠΛΟΥΣΙΟΥ
 (Λουκ. ΙΒ' 13-91).

Εἶπε δέ τις αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄχλου· διδάσκαλε, εἶπέ τῷ ἀδελφῶ μου μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· ἄνθρωπε, τίς με κατέστησε δικαστὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς;

Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας· ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ· εἶπε δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς λέγων. Ἄνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα· καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων· τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; Καὶ εἶπε τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γεννημάτά μου καὶ τὰ ἀγαθὰ μου, καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· ψυχὴ ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· ἄφρον, ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας τίνοι ἔσται; Οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν. †

§ 11. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΛΟΥΣΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ (Λουκᾶ ις' 19-31).

Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. Πτωχὸς δέ τις ἦν ὀνόματι Λάζαρος, ὃς ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἡλικωμένος καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἀπέλειχον τὰ ἔλκη αὐτοῦ. Ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. Καὶ ἐν τῷ Ἄδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὄρᾳ τὸν Ἀβραάμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. Καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε· πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσαν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. Εἶπε δὲ Ἀβραάμ· τέκνον, μνήσθητι, ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά.

Νῦν δὲ ᾧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾷσαι. Καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν.

Εἶπε δέ· ἐρωτῶ οὖν σε, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου· ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφοὺς ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. Λέγει αὐτοῖς Ἀβραάμ· ἔχουσι Μωϋσέα καὶ τοὺς προφῆτας ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. Ὁ δὲ εἶπεν· οὐχὶ πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ τῶν νεκρῶν πορευθῆ πρὸς αὐτούς, μετανοήσουσιν. Εἶπε δὲ αὐτῷ· εἰ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῆ πεισθίσονται.

§ 12. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΣΑΜΑΡΕΙΤΟΥ (Λουκᾶ Ι' 25-37).

Καὶ ἰδοὺ νομικός τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτὸν καὶ λέγων· διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὀρθῶς ἀπεκρίθης, τοῦτο ποιεῖ καὶ ζῆση. Ὁ δὲ θέλων δικαιοῦν ἑαυτὸν εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ τίς ἐστὶ μου πλησίον; Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν. Ἄνθρωπός τις κατέβαινε ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχὼ καὶ λησταῖς περιέπεσεν· οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῆ τυγχάνοντα. Κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεὺς τις κατέβαινε ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. Ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθε. Σαμαρείτης δὲ τις ὁδεύων ἦλθε κατ' αὐτὸν καὶ ἰδὼν αὐτὸν εὐσπλαχνισθῆ καὶ προσελθὼν κατέδησε τὰ τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον ἐπιβιβάσας αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ· καὶ ἐπὶ τὴν αὐριον ἐξελθὼν, ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκε τὸ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἂν προσδαπανήσης, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι· τίς οὖν τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἔμπεσόντος εἰς τοὺς ληστές; Ὁ δὲ εἶπεν· ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. Πορεύου καὶ σὺ ποιεῖ ὁμοίως.

§ 13. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΕΛΕΗΜΟΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ (Ματθαίου Ιη' 21-35)

Τότε προσελθὼν αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε. Κύριε ποσάκις ἀμαρτήσῃ εἰς ἐμέ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἐπτάκις; Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· οὐ λέγω σοι ἕως ἐπτάκις,

ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ. Διὰ τοῦτο ὠμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησε συναῖραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. Ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν προσηνέχθη αὐτῷ εἰς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. Μὴ ἔχοντας δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ Κύριος πρᾶθῆναι καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα καὶ ὅσα εἶχε καὶ ἀποδοθῆναι. Πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ λέγων. Κύριε μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ καὶ πάντα σοὶ ἀποδώσω. Σπλαχνισθεὶς δὲ ὁ Κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτὸν καὶ τὸ δάνειον ἀφήκεν αὐτῷ. Ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν ἓνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὠφείλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγε λέγων· ἀπόδος μοι εἴ τι ὀφείλεις. Πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ παρεκάλει αὐτὸν λέγων· μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ καὶ ἀποδώσω σοι. Ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλ' ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν, ἕως οὗ ἀποδῶ τὸ ὀφειλόμενον. Ἰδόντες δὲ οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ ἑαυτῶν πάντα τὰ γενόμενα. Τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ· δοῦλε πονηρὲ πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφήκα σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με. Οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλον σου, ὡς καὶ ἐγὼ σὲ ἠλέησα; Καὶ ὀργισθεὶς ὁ Κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς, ἕως οὗ ἀποδῶ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ. Οὕτω καὶ ὁ πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα αὐτῶν.

13-88 § 14. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΤΑΛΑΝΤΩΝ
(Ματθ. ΚΕ'. 14-30).

Ὡσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ καὶ ᾧ μὲν ἔδωκε πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἓν ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως. Πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα εἰργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα. Ὡσαύτως ὁ τὰ δύο ἐκέρδησε καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο.

Ὁ δὲ λαβὼν τὸν ἐν ἀπελθῶν ὠρυξεν ἐν τῇ γῆ καὶ ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. Μετὰ δὲ χρόνον πολὺν ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων καὶ συναίρει μετ' αὐτῶν λόγον. Καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων· κύριε, πέντε τάλαντα μοὶ παρέδωκας· ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἀπ' αὐτοῖς. Ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σὲ καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβὼν εἶπε· κύριε δύο τάλαντα μοὶ παρέδωκας, ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς. Ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· Εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σὲ καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἐν τάλαντον εἰληφώς εἶπε· κύριε, ἔγνωνα σε, ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας καὶ συνάγων, ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἀπέκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῆ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ, ἦδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα. Ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις καὶ ἔλθων ἐγὼ ἐκομισάμην ἕν τὸ ἐμόν σὺν τόκῳ. Ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα. Τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος· τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

§ 15. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΣΩΤΟΥ

(Λουκ. ΙΕ' 11—32).

Εἶπε δὲ ἄνθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς· καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ Πατρὶ· πάτερ δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. Καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον. Καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἄσώτως. Δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ

τὴν χώραν ἐκείνην καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. Καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγρούς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους. Καὶ ἐπεθύμει γεμίσαι τὴν κοιλιάν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κερατίων, ὧν ἦσθιοι οἱ χοῖροι καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν εἶπε· πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῶ ἀπόλλυμαι. Ἄναστās πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἔρω αὐτῷ· πάτερ ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου. Οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποιήσον με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου. Καὶ ἀναστās ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ. Ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ εὐσπλαχνίσθη, καὶ δραμῶν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ υἱός· πάτερ ἡμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου. Εἶπε δὲ ὁ πατήρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ· ἔξενέγκατε τὴν στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας, καὶ ἐνεγκάντες τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν θύσατε καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν, ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλὸς ἦν καὶ εὐρέθη.

Καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι· ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσε συμφωνίας καὶ χορῶν καὶ προσκαλεσάμενος ἓνα τῶν παιδῶν ἐπυνθάνετο τί εἶη ταῦτα. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἦκει καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτόν ἀπέλαβεν. Ὥργισθη δὲ καὶ οὐκ ἠθέληεν εἰσελθεῖν. Ὁ οὖν πατήρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ πατρί· ἴδου τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον, ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος, ὁ καταφαγὼν σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν, ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστίν. Εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησε καὶ ἀπολωλὸς ἦν καὶ εὐρέθη.

* Ὑμνος

(Κυριακῆς τοῦ Ἀσώτου).

Τῆς Πατρώας δόξης σου
 ἀπροσκιρτήσας ἀφρόνως
 ἐν κακοῖς ἐσκόρπισα
 ὄν μοι παραδέδωκας πλοῦτον.
 Ὅθεν σοι τὴν τοῦ ἀσώτου φωνὴν κραυγάζων
 ἡμαρτον ἐνώπιόν σου,
 Πάτερ οἰκτίρμον,
 δέξαι με μετανοοῦντα,
 καὶ ποιήσόν με ὡς ἓνα
 τῶν μισθίων σου.

 § 16. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΕΛΩΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΑΡΙΣΑΙΟΥ
 (Λουκ. ΙΗ' 9—14).

Εἶπε δὲ καὶ πρὸς τινὰς τοὺς πεπειθότας ἐφ' ἑαυτοῖς, ὅτι
 εἰσὶ δίκαιοι, καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιπούς, τὴν παραβολὴν
 ταύτην· ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι,
 ὁ εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος Τελώνης. Ὁ Φαρισαῖος στε-
 θεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσήχετο· ὁ Θεὸς εὐχαριστῶ σοι,
 ὅτι οὐκ εἰμὶ ὡσπεροὶ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἄδικοι,
 μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ Τελώνης· νηστεύω δις τοῦ Σαβ-
 βάτου, ἀποδεκατῶ πάντα, ὅσα κτῶμαι. Καὶ ὁ Τελώνης μα-
 κρόθεν ἐστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν
 οὐρανὸν ἐπάραι, ἀλλ' ἔτυπτεν εἰς τὸ στήθος αὐτοῦ λέγων·
 Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. Λέγω ὑμῖν κατέβη
 οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἢ γὰρ ἐκεῖνος· ὅτι
 πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν
 ὑψωθήσεται.

* Ὑμνος.

(Κυριακῆς τοῦ τελώνου καὶ Φαρισαίου).

Φαρισαίου φύγωμεν ὑψηγορίαν,

καὶ Τελῶνων μάθωμεν τὸ ταπεινὸν ἐν στεναγμοῖς,
πρὸς τὸν σωτῆρα κραυγάζοντες,
Ἰλάσθητι, μόνη ἡμῖν εὐδιάλλακτε.

§ 17. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΑΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ (Λουκ. ΙΕ' Ι 1-10).

Ἦσαν δὲ ἐγγίζοντες αὐτῷ πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτῷ. Καὶ διεγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες, ὅτι οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων· Τίς ἀνθρώπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπολέσας ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐ καταλίπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλός, ἕως εὕρη αὐτό; καὶ εὕρων ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ χαίρων, καὶ ἔλθων εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας λέγων αὐτοῖς· συγχωρήσατέ μοι, ὅτι εὔρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. Λέγω ὑμῖν, ὅτι οὕτω χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις, οἵτινες οὐ χρειαν ἔχουσι μετανοίας. Ἡ τις γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἅπτει λύχνον καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως ὅτου εὕρη; καὶ εὕρουσα συγκαλεῖ τὰς φίλας καὶ τὰς γείτονας λέγουσα· συγχάρητέ μοι, ὅτι εὔρον τὴν δραχμὴν, ἣν ἀπώλεσα. Οὕτω, λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.

§ 18. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΜΠΕΛΩΝΟΣ (Ματθ. Κ' 1-16).

Ὅμοιά γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότη, ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρῶτῳ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. καὶ συμφωνήσας μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. Καὶ ἐξελθὼν περὶ τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἐστῶτας

ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούσας καὶ ἐκείνοις εἶπεν· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὁ δίκαιον δώσω ὑμῖν. Οἱ δὲ ἀπῆλθον. Πάλιν ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως. Περὶ δὲ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν ἐξελθὼν εὗρεν ἄλλους ἐστῶτας ἀργούσας καὶ λέγει αὐτοῖς· τί ὧδε ἐστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; Λέγουσιν αὐτῷ· ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. Λέγει αὐτοῖς· ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὁ ἐὰν ἦ δίκαιον λήψεσθε. Ὁψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ· κάλεσον τοὺς ἐργάτας καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθόν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων, ἕως τῶν πρώτων· καὶ ἔλθόντες οἱ περὶ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον. Ἐλθόντες δὲ οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλείονα λήψονται, καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον. Λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότητος λέγοντες, ὅτι οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους αὐτοὺς ἡμῖν ἐποίησας τοῖς βαστάσασιν τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν κάδον. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἐνὶ αὐτῶν· ἔταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι, ἄρον τὸ σὸν καὶ ὑπάγε· θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί· ἢ οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι ὅ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς, ἢ ὁ ὀφθαλμὸς σου πονηρὸς ἐστί, ὅτι ἐγὼ ἀγαθὸς εἰμί; Οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι· πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

Β'. Η ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ

(Ματ. Ε', ς' καὶ Ζ').

§ 19. Ο ΣΩΤΗΡ ΛΕΓΕΙ ΠΟΤΕ ΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ ΑΥΤΟΥ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΕΥΤΥΧΕΙΣ

(Ματθ. Ε' ι' 1-12).

Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων. Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Μακά-

ριοι οί πενθοῦντες ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. Μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν. Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται. Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται. Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοὶ ὅτι υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται. Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Μακάριοι ἐστέ, ὅταν ἐνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ. Χαίrete καὶ ἀγαλλιῶσθε ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφῆτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.

§ 20. Ο ΣΩΤΗΡ ΛΕΓΕΙ ΠΟΤΕ ΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ ΑΥΤΟΥ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ

(Ματθ. Ε' ι' 13--16).

Ἵμεῖς ἐστέ τὸ ἄλας τῆς γῆς· ἐὰνδὲ τὸ ἄλας μωρανθῇ ἐν τίνι ἀλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι, εἰμὴ βληθῆναι ἔξω καὶ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ἵμεῖς ἐστέ τὸ φῶς τοῦ κόσμου· οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· οὐδὲ κείρουσι λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸ μῶδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. Οὕτω λαμπάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσι τὰ καλὰ ὑμῶν ἔργα καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

§ 21. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

(Ματθ. Ε' 17--20).

Μὴ νομίσητε, ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ἰῶτα ἐν ἡμῖα κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται. Ὅς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους ἐλάχιστος κλη-

Ἑρμηνεία Περικοπῶν τῆς Καινῆς Διαθήκης

θήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

§ 22. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΦΟΝΟΥ ΚΑΙ ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΕΩΣ

(Ματθ. Ε' 21–26).

Ἠκούσατε, ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, Οὐ φονεύσεις. ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῆ ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει, ὃς δ' ἂν εἶπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ρακᾶ ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ. Ὃς δ' ἂν εἶπῃ μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. Ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρον σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάκει μνησθῆς, ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρον σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ὑπάγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου καὶ τότε ἔλθων πρόσφερε τὸ δῶρον σου. Ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου ταχύ, ἕως ὅτου εἶ ἐν τῷ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ, μήποτε σὲ παραδῶ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ καὶ ὁ κριτὴς σὲ παραδῶ τῷ ὑπηρέτῃ καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ· ἀμὴν λέγω σοι οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ἂν ἀποδώσῃ τὸν ἔσχατον κοδράτην.

§ 23. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΟΡΚΟΥ

(Ματθ. Ε' 33–37).

Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐκ ἐπιορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὁμόσαι ὄλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τοῦ Μεγάλου Βασιλέως· μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὁμόσης, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι.

Ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναὶ, οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν ἐκ τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν.

§ 24. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΑΝΕΞΙΚΑΚΙΑΣ
(Ματθ. Ε' ι' 38-42).

Ἐκούσατε ὅτι ἐρρέθη ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ, ἀλλ' ὅστις σὲ ραπίσει ἐπὶ τὴν δεξιάν σου σιαγόνα, στρέφον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· καὶ τῷ ἐθέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνα σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· καὶ ὅστις σὲ ἀγγαρεύσει μίλιον ἐν ὑπάγει μετ' αὐτοῦ δύο. Τῷ αἰτοῦντι σε δίδου καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῆς.

§ 25. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΛΗΣΙΟΝ
(Ματθ. Ε' 43-48).

Ἐκούσατε ὅτι ἐρρέθη, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηραζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς, ὅπως γένηθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους.

Ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; Καὶ ἂν ἀσπύσητε τοὺς ἀδελφούς ὑμῶν μόνον τί περισσὸν ποιεῖτε, οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστι.

§ 25. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗΣ
(Ματθ. ζ' 2-4).

Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μή γε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ Πατρὶ ἡμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Ὄταν οὖν ποιῆς ἐλεημοσύνην μὴ σαλπίσσης ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ρύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην μὴ γνώτω ἡ

ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου, ὅπως ἦ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

§ 27. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ (Ματθ. ς'. 5—15).

Καὶ ὅταν προσεύχη οὐκ ἔσθι, ὡς περ οἱ ὑποκριταί, ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἐστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως ἂν φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις. Ἀμήν λέγω ὑμῖν ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σὺ δὲ ὅταν προσεύχη, εἴσελθε εἰς τὸ ταμεῖον σου καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. Προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε, ὡς περ οἱ ἔθνηκοί· δοκοῦσι γάρ, ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. Μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς. οἶδε γάρ ὁ πατήρ ὑμῶν ὧν χρεῖαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς ἀπῆλθῆσαι αὐτόν. Οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς.

Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεῦσα σου· γεννηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν. Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν· ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν. Ἐὰν γὰρ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατήρ ὁ οὐράνιος· ἐὰν δὲ μὴ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατήρ ἡμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

§ 28. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΝΗΣΤΕΙΑΣ (Ματθ. ς' 16—18).

Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ὡς περ οἱ ὑποκριταί σκυθρωποί· ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὅπως φανῶσι

τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. Σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, ὅπως μὴ φανῆς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

§ 29. Ο ΣΩΤΗΡ ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΧΡΗΜΑΤΙΑΣ (Ματθ. σ' 19—24).

Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σῆς καὶ βρῶσις ἀφανίζει καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι καὶ κλέπτουσι· θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σῆς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· ὅπου γὰρ ἔστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδιά ὑμῶν. Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός, ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμα σου φωτεινὸν ἔσται. ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμα σου σκοτεινὸν ἔσται. Εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον;

Οὐδεὶς δύναται δυοὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα ἠσθήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. Οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ Μαμωνᾷ.

§ 30. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΘΕΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ (Ματθ. σ' 25—44).

Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί φάγητε καὶ τί πίητε μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσηθε.

Οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖον ἐστὶ τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος;

Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς τὰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά. οὐχὶ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθῆναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα; Καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνει· οὐ

κοπιᾶ, οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομών ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλλετο ὡς ἐν τούτων. Εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιένυσσιν, οὐ πολλῶ μᾶλλον ὑμᾶς ὀλιγόπιστοι; Μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες, τί φάγωμεν ἢ τί πίωμεν ἢ τί περιβαλλώμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, ὅτι χρήζετε τούτων ἀπάντων. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς, ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κατὰ αὐτῆς.

§ 31. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΚΡΙΣΕΩΣ

(Ματθ. Ζ' 1-6).

Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. Ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε κριθήσεσθε καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν. Τί δὲ βλέπετε τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου; καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου; Ὑποκριτά, ἐκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου. Μὴ δότε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ μηδὲ βάλητε ταὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν καὶ στραφέντες ρήξωσιν ὑμᾶς.

§ 32. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΑΙΤΗΣΕΩΣ

(Ματθ. Ζ' 7-12).

Αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε καὶ εὕρησете, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν· πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκε καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. ἢ τίς ἐστὶν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃς ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; καὶ ἐὰν ἰχθὺν αἰτήσῃ, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; εἰ οὖν ἡμεῖς, πονηροὶ ὄντες, οἶδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς

τίκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτουῦσιν αὐτόν; Πάντα οὖν ἕσα ἂν θέλητε, ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.)

§ 33. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ (Ματθ. Ζ' Ι 13-14)

Εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης, ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν καὶ πολλοὶ οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς. Ὅτι στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν.

§ 34. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΨΕΥΔΟΠΡΟΦΗΤΩΝ (Ματθ. Ζ' Ι 15-23).

Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δὲ εἰσὶ λύκοι ἄρπαγες. Ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς· μή τι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; Οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποῦς καλοῦς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποῦς πονηροῦς ποιεῖ. Οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποῦς πονηροῦς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποῦς καλοῦς ποιεῖ. Πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. Ἄρα γε ἀπὸ τῶν καρπιῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Πολλοὶ ἐροῦσι μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, Κύριε Κύριε, οὐ τῷ σῶ ὀνόματι προσητεύσαμεν καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; Καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς, ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς, ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.

§ 35. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΑΛΗΘΟΥΣ ΚΑΙ ΨΕΥΔΟΥΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

(Ματθ. Ζ' 24—27).

Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτοὺς ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἤλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε· θεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. Καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτοὺς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰς τὴν ἄμμον· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἤλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσε, καὶ ἦν ἡ πτώσις αὐτῆς μεγάλη.

§ 36. ΜΕΛΛΟΥΣΑ ΚΡΙΣΙΣ

(Ματθ. ΚΕ' 31—46).

Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ. Καὶ συναχθήσεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη καὶ ἀφοριεῖ αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. Τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ἐπεινάσα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψασα καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἦμην καὶ συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ περιβάλλετέ με, ἡσθένησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν τῇ φυλακῇ ἦμην καὶ ἤλθετε πρὸς με.

Τότε ἀποκριθήσονται οἱ δίκαιοι αὐτῷ λέγοντες. Κύριε πότε σὲ εἶδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; πότε δὲ σὲ εἶδομεν ξένον καὶ συνηγάγομεν, ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλλομεν, πότε δὲ σὲ εἶδομεν ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἤλθομεν πρὸς σέ; Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς·

ἀμήν λέγω ὑμῖν ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. Τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐ-
 ωνύμων· πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰ-
 ώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ.
 ἐπειάσα γὰρ καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ οὐκ
 ἐποτίσατέ με, ξένος ἤμην καὶ οὐ συνηγάγετέ μοι, γυμνὸς καὶ οὐ
 περιεβάλετέ με, ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκεύασθέ
 με. Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ καὶ οὗτοι λέγοντες. Κύριε,
 πότε σὲ εἶδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν ἢ ἀ-
 σθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονίσασμέν σοι; τότε ἀποκριθή-
 σεται αὐτοῖς λέγων· ἀμήν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε
 ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. Καὶ ἀπελεύ-
 σονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

§ 37. ΠΕΡΙ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ (Πράξ. Β' 1-41).

Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό. Καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος, ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας καὶ ἐ-
 πλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον, οὗ ἦσαν καθήμενοι καὶ ὠφθησαν
 αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, ἐκάθισέ τε ἐφ' ἕνα
 ἕκαστον αὐτῶν, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες πνεύματος ἁγίου
 καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέροις γλώσσαις καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου
 αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι. ἦσαν δὲ ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες
 Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν
 οὐρανόν· γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης συνῆλθε τὸ πλῆθος
 καὶ σπνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἰς ἕκαστος τῆ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λα-
 λούντων αὐτῶν. Ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ ἐθαύμαζον λέγον-
 τες πρὸς ἀλλήλους· οὐκ ἰδοὺ πάντες οὗτοι εἰσὶν οἱ λαλοῦντες
 Γαλιλαῖοι; καὶ πῶς ἡμεῖς ἕκαστος ἀκούομεν τῆ ἰδίᾳ διαλέκτῳ
 ἡμῶν ἐν ᾗ ἐγεννήθησαν, Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Ἑλαμίται καὶ
 οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καπ-
 παδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυ-
 λίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην

καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοι τε καὶ προσήλυτο Κρήτες καὶ Ἄραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμέταις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ; ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηπόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες, τί ἂν θέλο τοῦτο εἶναι; Ἔτεροι δὲ χλευάζοντες ἔλγον, ὅτι γλεύκους μεμestωμένοι εἰσίν.

Σταθεὶς δὲ Πέτρος σὺν τοῖς ἕνδεκα ἐπῆρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἀπεφθέγγετο αὐτοῖς· «Ἄνδρες Ἰουδαῖοι καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλὴμ ἅπαντες, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ρήματά μου. Οὐ γὰρ ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε, οὔτοι μεθύουσιν· ἔστι γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας. Ἀλλὰ τοῦτο ἐστὶ τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου Ἰωήλ «καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ Θεὸς ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ οἱ θυγατέρες ὑμῶν καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὀράσεις ὄψονται καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια ἐνυπνιασθήσονται· καὶ γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου καὶ προφητεύσουσι. καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἶμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ· ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος καὶ ἡ σελήνη εἰς αἶμα, πρὶν ἢ ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ. Καὶ ἔσται πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσεται».

Ἄνδρες Ἰσραηλῖται ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον ἄνδρα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποδεδειγμένον εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησε δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἶδατε, τοῦτον τῇ ὀρισμένη βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἕκδοτον λαβόντες διὰ χειρῶν ἀνόμων προσπῆξαντες ἀνείλετε. Ὁν ὁ Θεὸς ἀνέστησε λύσας τὰς ὠδίννας τοῦ θανάτου, καθ' ὅτι οὐκ ἦν δυνατόν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ. Δαβὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν. προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστὶ ἵνα μὴ σαλευθῶ.

Διὰ τοῦτο ἠὺφράνθη ἡ καρδία μου καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσα μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σὰρξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι, ὅτι

οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχὴν μου εἰς ἄδου, οὐδὲ δώσεις τὸν ὄσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.

ἐγνώρισας μοι ὁδοὺς ζωῆς πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου.

Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν εἶπεῖν παρρησίας πρὸς υμᾶς περὶ τοῦ Πατριάρχου Δαβίδ, ὅτι ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη καὶ τὸ μνημα αὐτοῦ ἐστὶν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. Προφῆτης οὖν ὑπάρχων καὶ εἰδώς, ὅτι ὄρκω ὤμοσε αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ τὸν κατὰ σάρκα ἀναστήσας Χριστὸν καθίσαι ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, προιδὼν ἐλάλησε περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ ὅτι οὐ κατελήφθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς ἄδου οὐδὲ ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδε διαφθοράν. Τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ Θεός, οὐ πάντες ἡμεῖς ἐσμὲν μάρτυρες. Τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ Θεοῦ ὑψωθείς τὴν τε ἐπαγγελίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαβὼν παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐξέχεε τοῦτο δὲ νῦν ὑμεῖς βλέπετε καὶ ἀκούετε. Οὐ γὰρ Δαβὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, λέγει δὲ αὐτός· εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. Ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ, ὅτι καὶ Κύριον καὶ Χριστὸν ὁ Θεὸς ἐποίησεν αὐτόν, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε».

Ἀκούσαντες κατενύγησαν τῇ καρδίᾳ, εἶπον τε πρὸς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους· τί ποιήσομεν ἄνδρες ἀδελφοί; Πέτρος δὲ ἔφη πρὸς αὐτούς· μετανοήσατε, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ λήψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὑμῖν γὰρ ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν καὶ πᾶσι τοῖς εἰς μακρὰν, ὅσους ἂν προσκαλέσῃται Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν. Ἐτέροις τε λόγοις πλείοσι διεμαρτύρητο καὶ παρεκάλει λέγων· σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης. Οἱ μὲν οὖν ἀποδεξάμενοι ἀσμένως τὸν λόγον αὐτοῦ ἐβαπτίσθησαν καὶ προσεβίβησαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ὡσεὶ τρισχίλια.

§ 38. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ
(Κ'. Β' 42).

Ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου καὶ ταῖς προσευχαῖς. Ἐγένετο δὲ πάση ψυχῇ φόβος, πολλά τε τέρατα καὶ σημεῖα διὰ τῶν Ἀποστόλων ἐγένετο. Πάντες δὲ οἱ πιστεύοντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ εἶχον ἅπαντα κοινὰ καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσι, καθ' ὅτι ἂν τις χρεῖαν εἶχε· καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ κλῶντες τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας, αἰνοῦντες τὸν Θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. Ὁ δὲ Κύριος προσετίθει τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία, καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινὰ. Καὶ μεγάλῃ δυνάμει ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς. Οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ὑπῆρχεν ἐν αὐτοῖς. Ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν Ἀποστόλων· διεδίδετο δὲ ἐκάστῳ, καθ' ὅ,τι ἂν τις χρεῖαν εἶχεν. Ἰωσήs δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνάβας ἀπὸ τῶν ἀποστόλων ὁ ἐστὶ μεθερμηνευόμενος υἱὸς παρακλήσεως, Λευίτης Κύπριος τῷ γένει, ὑπάρχωντος αὐτῷ ἀγροῦ, πωλήσας ἤνεγκε τὸ χρῆμα καὶ ἔθηκε παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθυνόντων τῶν μαθητῶν ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν. Πρὸσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν εἶπον. Οὐκ ἀρεστὸν ἐστὶν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ διακοπεῖν τραπέζαις.

Ἐπισκέψασθε οὖν ἀδελφοὶ ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἑπτὰ, πλήρεις πνεύματος ἁγίου καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης· ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δι-

ακονία τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν. Καὶ ἤρρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους· καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον, ἄνδρα πλήρη πίστεως καὶ πνεύματος Ἁγίου καὶ Φίλιππον καὶ Πρόχορον καὶ Νικάνορα καὶ Τίμωνα καὶ Παρμενᾶν καὶ Νικόλαον προσήλυτον Ἀντιοχέα, οὓς ἕστησαν ἐνώπιον τῶν Ἀποστόλων, καὶ προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας. Καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἤϋξανε καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλήμ σφόδρα, πολὺς τε ὄχλος τῶν Ἰουδαίων ὑπήκουον τῇ πίστει.

§ 39. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
 Α'. ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ
 (Θ' 1-12)

Ὁ δὲ Παῦλος ὅτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου, προσελθὼν τῷ Ἀρχιερεὶ ἠτήσατο παρ' αὐτοῦ τοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγάς, ὅπως ἐάν τινες εὕρη τῆς ὁδοῦ ὄντας ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεδεμένους ἀγάγῃ εἰς Ἱερουσαλήμ. Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι ἐγένετο αὐτῷ ἐγγίζειν τῇ Δαμασκῷ, καὶ ἐξαίφνης περιήστραψεν αὐτὸν φῶς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσε φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ· Σαούλ, Σαούλ, τί με διώκεις; σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζεις. Τρέμων τε καὶ θαμβῶν εἶπε· Κύριε, τί με θέλεις ποιῆσαι; καὶ ὁ Κύριος πρὸς αὐτὸν ἀνάστηθι καὶ εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν καὶ λαληθήσεται σοι τί σέ δεῖ ποιεῖν. Οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ εἰστήκεσαν ἔνεοί, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς, μηδένα δὲ θεωροῦντες. Ἠγέρθη δὲ ὁ Σαῦλος ἀπὸ τῆς γῆς, ἀνεωγμένων τε τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ οὐδένα ἔβλεπε· χειραγωγοῦντες δ' αὐτὸν ἤγαγον εἰς Δαμασκὸν. Καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν. Ἦν δὲ τις μαθητῆς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι Ἀνανίας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος ἐν ὀράματι· Ἀνανία ὁ δὲ εἶπεν ἰδοὺ ἐγὼ Κύριε. Ὁ δὲ Κύριος πρὸς αὐτὸν· Ἀναστάς πορεύθητι ἐπὶ τὴν ρύμην τὴν καλουμένην εὐθείαν καὶ ζήτησον ἐν οὐκίᾳ Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι Ἰαρσέα, ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται· καὶ εἶδεν ὀράματι ἄνδρα ὀνόματι Ἀνανίαν εἰσελθόντα καὶ

ἐπιθέντα αὐτῷ χεῖρα, ὅπως ἀναβλέψῃ. Ἐπεκρίθη δὲ Ἄνανίας Κύριε ἀκήκοα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ ἐποίησε τοῖς ἁγίοις σου ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ ᾧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος· πορεύου, ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς μοι ἐστὶν οὗτος τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν καὶ βασιλέων υἱῶντε Ἰσραήλ. ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν. Ἀπῆλθε δὲ Ἄνανίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπε· Σαούλ ἀδελφέ, ὁ Κύριος ἀπέσταλκέ με, Ἰησοῦς ὁ ὄφθεις σοι ἐν τῇ ὁδῷ ἧ ἦρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῆς πνεύματος Ἁγίου. Καὶ εὐθέως ἐπέπεσον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, ὡσεὶ λεπίδες, ἀνέβλεψέ τε καὶ ἀναστάς ἐβαπτίσθη. Καὶ λαβὼν τροφήν ἐνίσχυσεν. Ἐγένετο δὲ ὁ Σαῦλος μετὰ τῶν ὄντων ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινὰς καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσε τὸν Ἰησοῦν, ὅτι οὗτος ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες καὶ ἔλεγον οὐχ οὗτος ἐστὶν ὁ πορθήσας ἐν Ἱερουσαλήμ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ ᾧδε εἰς τοῦτο ἐλήλυθεν, ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς; Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο καὶ συνέχυνε τοὺς Ἰουδαίους τοῖς κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ, συμβιβάζων, ὅτι οὗτος ἐστὶν ὁ Χριστός.

§ 40. ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ (ΙΖ' 1-34)

Ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι ὅτι καὶ ἐν τῇ Βερροίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ Παύλου ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἦλθον κάκει σαλεύοντες τοὺς ὄχλους. Εὐθέως δὲ τότε τὸν Παῦλον ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ὡς ἐπὶ θάλασσαν ὑπέμενον δὲ ὅτε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ. Οἱ δὲ καθιστῶντες τὸν Παῦλον ἤγαγον αὐτὸν ἕως Ἀθηνῶν καὶ λαβόντες ἐντολήν πρὸς τὸν Σίλαν καὶ Τιμόθεον, ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσι πρὸς αὐτόν, ἐξήεσαν. Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοῦ τοῦ Παύλου, παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ θεωροῦντι κατείδωλον οὔσαν τὴν πόλιν. Διελέγετο

μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις
 καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχά-
 νοντας. Τινὲς δὲ τῶν ἐπικουρείων καὶ τῶν Στωϊκῶν φιλοσό-
 φων συνεβάλλοντο αὐτῷ, καὶ τινες ἔλεγον τί ἂν θέλοι ὁ σπερ-
 μολόγος οὗτος λέγειν; οἱ δὲ ξένων δαιμονίων δοκεῖ καταγγε-
 λεὺς εἶναι· ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν εὐηγγελίζετο
 αὐτοῖς. Ἐπιλαβόμενοι τε αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἄρειον Πάγον ἤ-
 γαγον λέγοντες· δυνάμεθα γινῶναι τίς ἢ καινὴ αὕτη ἢ ὑπὸ σοῦ
 λαλουμένη διδαχὴ; Ξενίζοντα γὰρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀ-
 κοὰς ἡμῶν. Βουλόμεθα οὖν γινῶναι τί ἂν θέλοι ταῦτα εἶναι.
 Ἄθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες, ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτε-
 ρον εὐκαίρουν, ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότεον. Σταθεῖς δὲ
 ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἔφη· ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
 κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ. Διερχό-
 μενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶντὰ σεβάσματα ὑμῶν εὗρον καὶ βω-
 μὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, Ἄ γ ν ὡ σ τ ω Θε ὦ. Ὃν ἀγνο-
 οῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. Ὁ Θεὸς ὁ
 ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ
 τῆς γῆς Κύριος ὑπάρχων οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοι-
 κεῖ, οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων θεραπεύεται προσδεόμενος
 τινός, αὐτὸς διδούς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν κατὰ πάντα ἐποίησέ
 τε ἐξ ἑνός αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικοῦν ἐπὶ πᾶν
 τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ὀρίσας προστεταγμένους καιροὺς καὶ
 τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν, ζητεῖν τὸν Κύριον, εἰ
 ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὔροιεν, καὶ γε οὐ μακρὰν
 ἀπὸ ἑνός ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα. Ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν
 καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν, ὡς καὶ τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν
 εἰρήκασι. Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν. Γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ
 Θεοῦ, οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν χρυσοῦ, ἢ ἀργύρω ἢ λίθω, χα-
 ράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον εἶναι
 ὅμοιον. Τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ Θεὸς
 τανῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν,
 διότι ἔστησεν ἡμέραν, ἐν ἣ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν
 δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε πίστιν παρασχὼν πᾶσιν ἀνα-
 στήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. Ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν
 οἱ μὲν ἐχλεύαζον οἱ δὲ εἶπον· ἀκουσόμεθά σου πάλιν περὶ

τούτου. Καί οὕτως ὁ Παῦλος ἐξήλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν. Τινὲς δὲ ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν, ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

Β'. ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ ΕΚ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ

§ 41. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΑΚΡΑΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΕΟΝ

(Ρωμ. Α'. 8—32)

Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν ὄλῳ τῷ κόσμῳ. Μάρτυς γάρ μοι ἐστὶν ὁ Θεός, ᾧ λατρεύω ἐν τῷ πνεύματί μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς μνεῖαν ποιοῦμαι ἀδιαλείπτως ὑμῶν, πάντοτε ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου δεόμενος εἶ πως ἤδη ποτὲ εὐοδοθήσομαι ἐν τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ ἔλθειν πρὸς ὑμᾶς. Ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευματικόν, εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς, τοῦτο δὲ ἐστὶ συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ. Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις προεθέμην ἔλθειν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἐκωλύθη ἄχρι τοῦ δεῦρο, ἵνα τινὰ καρπὸν σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν, καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖν ἔθνεσιν. Ἕλλησί τινες καὶ βαρβάρους, σοφοὺς τε καὶ ἀνοήτους ὀφειλέτης εἰμί. Οὕτω τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ρώμῃ εὐαγγελίσασθαι. οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ· δύναμις γὰρ Θεοῦ ἐστὶν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἕλληνι. Δικαιοσύνη γὰρ Θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται ἐκ πίστεως εἰς πίστιν, καθὼς γέγραπται· ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται. Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὄργη Θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων, διότι τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ φανερὸν ἐστὶν ἐν αὐτοῖς. Ὁ γὰρ Θεὸς αὐτοῖς ἐφάνέρωσε. Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθοραῖται, ἢ τε ἀίδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θεϊότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους, διότι γνόντες τὸν Θεόν, οὐχ ὡς Θεὸν ἐδόξασαν, ἢ ἠύχαρίστησαν, ἀλλ' ἔματαιώθησαν ἐν τοῖς

διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδίη. Φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν, καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἔρπετων.

Καὶ καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν Θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα, πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ, πορνείᾳ, πονηρίᾳ, πλεονεξίᾳ, κακίᾳ, μεστῶς φθόνου, φόβου, ἔριδος, δόλου, κακοηθείας, ψιθυριστάς, καταλάλους, θεοστυγεῖς, ὑβριστάς, ὑπερηφάνους, ἀλαζόνας, ἐφευρέτας κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ἀσπόνδους, ἀνελεήμονας οἵτινες τὸ δικαίωμα τοῦ Θεοῦ ἐπιγνόντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσὶν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσι τοῖς πράσσοσι.

§ 42. ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΠΡΕΠΕΙ· ΝΑ ΚΑΝΟΝΙΖΗ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΗΜΩΝ

Γαλ. Ε' 1-26 Ζ 1-10.

Τῇ ἐλευθερίᾳ οὖν Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε, στήκετε, καὶ μὴ πάλιν ζυγῶ δουλείας ἐνέχεσθε. Ἴδε ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε, Χριστὸς οὐδὲν ὑμᾶς ὠφελήσει· μαρτύρομαι δὲ πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ, ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον ποιῆσαι. Κατηργήθητε ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ, οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε, τῆς χάριτος ἐξέπεσατε, ἡμεῖς γὰρ πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα. Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομὴ τις ἰσχύει, οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη. Ἐτρέχετε καλῶς. Τίς ὑμᾶς ἀνέκοψε τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; ἡ πεισμονὴ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. Μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ. Ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε· ὁ δὲ ταράσσω ὑμᾶς βαστάσει τὸ κρίμα, ὅς τις ἂν ᾔ. Ἐγὼ δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν ἔτι κηρύττω, τί διώκομαι; Ἄρα κατήργηται τὸ σκάνδαλον τοῦ Σταυροῦ. Ὅφελον καὶ ἀποκόπονται οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς. Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν

Ἑρμηνεῖα περικοπῶν τῆς Και' ἡς Διαθήκης

ἀπορμήν τῆ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις. Ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἐνὶ λόγῳ πληροῦται, ἐν τῷ « Ἄ γ α π ή σ ε ι ς τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν ». Εἰ δὲ ἀλλήλοις δάκνυτε καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ ὑπ' ἀλλήλων ἀναλωθῆτε. Λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε. Ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκὸς. Ταῦτα δὲ ἀντίκειται ἀλλήλοις, ἵνα μὴ ἂν θέλητε, ταῦτα ποιῆτε. Εἰ δὲ πνεύματι, οὐκ ἔστε ὑπὸ νόμον. Φανερὰ δὲ ἐστὶ τὰ ἔργα τῆς σαρκὸς, ἅτινά ἐστι μοιχεία, πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, εἰδωλολατρεία, φαρμακεία, ἔχθροι, ἔρεις, ζῆλοι, θυμοί, ἐριθείαι, διχοστασίαι, αἰρέσεις, φθόνοι, φόνοι, μέθαι, κῶμοι καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, ἃ προλέγων ὑμῖν, καθὼς καὶ προεῖπον ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν. Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐστίν, ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια· κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστι νόμος. Οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. Εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχῶμεν. Μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλούμενοι ἀλλήλοις φθονοῦντες.

Ἄδελφοί, ἐὰν καὶ προληφθῆ ἄνθρωπος, ἐν τινι παραπτώματι, ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραότητος σκοπῶν σεαυτὸν μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε καὶ οὕτως ἀναπληρώσετε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ. Εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναι τι, μηδὲν ὦν, ἑαυτὸν φρεναπατᾶ. Τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος, καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἔξει καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον. Ἐκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον βαστάζει. Κοινωνήτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς. Μὴ πλανᾶσθε, Θεὸς οὐ μκκτηρίζεται· ὁ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει. Ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν· ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πνεύματος θερίσει ζωὴν αἰώνιον. Τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐκκακῶμεν. Καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν μὴ ἐκλυόμενοι.

Ἄρα οὖν ὡς καιρὸν ἔχομεν ἐργαζόμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως.

§ 43. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΡΕΤΗΝ (Κολ. Γ' 1-17)

Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἣτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία. Δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας· ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπατήσατε ποτέ, ὅτε ἐζῆτε ἐν αὐτοῖς· νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργὴν, θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν. Μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτὸν ὅπου οὐκ ἐνὶ Ἑλλην καὶ Ἰουδαίος, περιτομῆ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος· ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός.

Ἐνδύσασθε οὖν ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ ἅγιοι καὶ ἠγαπημένοι, σπλάχνα οἰκτιρμῶν, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακροθυμίαν, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, ἐάν τις πρὸς τινὰ ἔχη μομφήν· καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἐχαρίσατο ὑμῖν, οὕτω καὶ ὑμεῖς· ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ἣτις ἐστὶ σύνδεσμος τῆς τελειότητος. Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ βραβευέτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν ἐνὶ σώματι, καὶ εὐχάριστοι γίνεσθε. Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικήτω ἐν ὑμῖν πλουσίως, ἐν πᾶσι σοφία διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτοὺς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς ἐν χάριτι, ᾄδοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ. Καὶ πᾶν ὅ,τι ἂν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ δι' αὐτοῦ.

§ 44. Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΚΤΕΛΗ ΕΡΓΑ ΚΑΛΑ (Ἰάκ. Α' 12-27 Β' 1-26)

Μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν· ὅτι δόκιμος γενόμενος λήψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγείλατο ὁ Κύριος.

ριος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω ὅτι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ πειράζομαι· ὁ γὰρ Θεὸς ἀπείραστος ἐστὶ κακῶν, πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα. Ἐκαστος δὲ πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίης ἐπιθυμίας ἐξελλκόμενος καὶ δελεαζόμενος· εἶτα ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα τίκτει ἁμαρτίαν, ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκύει θάνατον. Μὴ πλανᾶσθε ἀδελφοί μου ἀγαπητοί· πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθὲν ἐστὶ καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν Φώτων, παρ' ᾧ οὐκ ἔστι παραλλαγὴ ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα. Βουλευθεὶς ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρχὴν τινὰ τῶν αὐτοῦ κτισμάτων. Ὡστε ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἔστω πᾶς ἄνθρωπος ταχύς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδύς εἰς τὸ λαλῆσαι, βροδύς εἰς ὀργὴν. Ὀργὴ γὰρ ἀνδρὸς δικαιοσύνην Θεοῦ οὐ κατεργάζεται. Δι' ὃ ἀποθέμενοι πᾶσαν ρυπαρίαν καὶ περίσσειαν κακίας, ἐν πραότητι δέξασθε τὸν ἔμφυτον λόγον τὸν δυνάμενον σῶσαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν. Γίνεσθε ποιηταὶ λόγου καὶ μὴ μόνον ἀκροαταί, παραλογιζόμενοι ἑαυτοὺς. Ὅτι εἴ τις ἀκροατὴς λόγου ἐστὶ καὶ οὐ ποιητὴς, οὗτος ἔοικεν ἀνδρὶ κατανοοῦντι τὸ πρόσωπον τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν ἐσόπτρῳ· κατενόησε γὰρ ἑαυτὸν καὶ ἀπελύθη καὶ εὐθέως ἐπελάθετο ὅποιος ἦν. Ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον τέλειον τὸν τῆς ἐλευθερίας καὶ παραμείνας οὗτος οὐκ ἀκροατὴς ἐπιλησμονῆς γενόμενος, ἀλλὰ ποιητὴς ἔργου, οὗτος μακάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ ἔσται. Εἴ τις δοκεῖ θρησκὸς εἶναι ἐν ὑμῖν μὴ χαλιναγωγῶν γλῶσσαν αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπατῶν καρδίαν αὐτοῦ, τούτου μάταιος ἡ θρησκεία. Θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ αὐτῇ ἐστίν, ἐπισκέπτεσθαι ὄρφανούς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου.

B § 1—26.

Ἄδελφοί μου, μὴ ἐν πρωσοπολησίαις ἔχετε τὴν πίστιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς δόξης. Ἐὰν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς τὴν συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς ἐν ρυπαρᾷ ἐσθῆτι, καὶ ἐπιβλέψῃτε ἐπὶ τὸν φοροῦντα τὴν ἐσθῆτα τὴν λαμπρὰν καὶ εἶπητε

αὐτῶ, σὺ κάθου ᾧδε: καλῶς, καὶ τῶ πτωχῶ εἶπητε, σὺ στή-
θι ἐκεῖ ἢ κάθου ᾧδε ὑπὸ τὸ ὑποποδιόν μου· καὶ οὐ διεκρίθητε
ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐγένεσθε κριταὶ διαλογισμῶν πονηρῶν;

Ἀκούσατε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, οὐχ ὁ Θεὸς ἐξελέξατο
τοὺς πτωχοὺς τοῦ κόσμου πλουσίους, ἐν πίστει καὶ κλη-
ρονόμους τῆς βασιλείας, ἧς ἐπηγγείλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐ-
τόν. Ὑμεῖς δὲ ἠτιμάσατε τὸν πτωχόν. Οὐχ οἱ πλοῦσοι
καταδυναστεύουσιν ὑμῶν, καὶ αὐτοὶ ἔλκουσιν ὑμᾶς εἰς κριτή-
ρια; Οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσι τὸ καλὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν
ἐφ' ὑμᾶς; Εἰ μέντοι νόμον τελεῖτε βασιλικόν κατὰ τὴν γραφήν,
Ἄγαπήσεις τὸν πλοῦσιον σὺν ὡς σε αὐ-
τόν, καλῶς ποιεῖτε. Εἰ δὲ προσωποληπτεῖτε, ἀμαρτίαν
ἐργάζεσθε, ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς παραβάται. Ὅστις
γὰρ ὅλον τὸν νόμον τηρήσῃ, πταίσις δὲ ἐν ἐνί, γέγονε πάν-
των ἔνοχος· ὁ γὰρ εἰπὼν μὴ μοιχεύσης, εἶπε καὶ μὴ
φονεύσης.

Εἰ δὲ οὐ μοιχεύσεις, φονεύσεις δέ, γέγονας παραβάτης νό-
μου. Οὕτω λαλεῖτε καὶ οὕτω ποιεῖτε, ὡς διὰ νόμου ἐλευθερίας
μέλλοντες κρίνεσθαι. Ἡ γὰρ κρίσις ἀνέλεος τῶ μὴ ποιήσαντι
ἔλεος· κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως. Τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου,
ἐὰν πίστιν λέγη τις ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ ἔχη; μὴ δύναται ἡ
πίστις σῶσαι αὐτόν; Ἐὰν δὲ ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρ-
χωσιν καὶ λειπόμενοι ὡς τῆς ἐφημέρου τροφῆς, εἶπη δέ τις
αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν, ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτά-
ζεσθε, μὴ δῶτε δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄ-
φελος; Οὕτω καὶ ἡ πίστις, ἐὰν μὴ ἔργα ἔχη, νεκρὰ ἐστὶ καθ'
ἑαυτήν. Ἄλλ' ἔρεῖ τις· σὺ πίστιν ἔχεις, καγὼ ἔχω. Δείξον
μοι τὴν πίστιν σου ἐκ τῶν ἔργων σου, καγὼ δείξω σοι ἐκ τῶν
ἔργων μου τὴν πίστιν μου. Σὺ πιστεύεις ὅτι ὁ Θεὸς εἰς ἐστι,
καλῶς ποιεῖς· καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσιν καὶ φρίσσουν.
Θέλεις δὲ γινῶναι, ὡ ἄνθρωπε κενέ, ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔρ-
γων νεκρὰ ἐστὶ; Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαι-
ώθη, ἀνεύγκας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον;
Βλέπεις ὅτι ἡ πίστις συνήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν
ἔργων ἡ πίστις ἐτελειώθη, καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα.
Ἐπίστευσε δὲ Ἀβραὰμ τῶ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαι-

οσύνην, καὶ φίλος Θεοῦ ἐκλήθη. Ὅρατε τοίνυν ὅτι ἐξ ἔργων δικαιούται ἄνθρωπος καὶ οὐκ ἐκ πίστεως μόνον. Ὅμοίως δὲ καὶ Ραάβ ἡ πόρνη οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ὑποδεξαμένη τοὺς ἀγγέλους καὶ ἑτέρα ὁδοῦ ἐκβαλοῦσα; Ὡσπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρὸν ἐστίν, οὕτω καὶ ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστι.

§ 45. ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΛΗΣΙΟΝ

Ἰωάννου Α' κεφ. Γ'. 1—24 καὶ Α' Κορ. ΙΓ' 1—13.

Ἴδετε ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ πατήρ, ἵνα τέκνα Θεοῦ κληθῶμεν. Διὰ τοῦτο ὁ κόσμος οὐ γινώσκει ὑμᾶς, ὅτι οὐκ ἔγνω αὐτόν.

Ἀγαπητοί, νῦν τέκνα Θεοῦ ἐσμέν καὶ οὕτω ἐφανερώθη τί ἐσόμεθα· οἶδαμεν δέ, ὅτι ἐὰν φανερωθῆ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι ὁφόμεθα αὐτὸν καθὼς ἐστι. Καὶ πᾶς ὁ ἔχων τὴν ἐλπίδα ταύτην ἐπ' αὐτῷ ἀγνίζει ἑαυτόν, καθὼς ἐκεῖνος ἀγνός ἐστι. Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ, καὶ ἡ ἀμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνομία. Καὶ οἶδατε, ὅτι ἐκεῖνος ἐφανερώθη, ἵνα τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ἄρη, καὶ ἀμαρτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστι. Πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων οὐχ ἀμαρτάνει, πᾶς ὁ ἀμαρτάνων οὐχ ἑώρακεν αὐτόν οὐδὲ ἔγνωκεν αὐτόν. Τεκνία, μηδεὶς πλανᾷ τὸ ὑμᾶς, ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην δίκαιός ἐστι, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν. Ὁ ποιῶν τὴν ἀμαρτίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστὶ, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ὁ διάβολος ἀμαρτάνει. Εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. Πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀμαρτίαν οὐ ποιεῖ, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει· καὶ οὐ δύναται ἀμαρτάνειν, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται.

Ἐν τούτῳ φανερά ἐστι τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου. Πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιοσύνην, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγγελία, ἣν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, οὐ καθὼς Κάϊν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἦν καὶ ἔσφαξε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ χάριν τίνος ἔσφαξεν αὐτόν; ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ ποιηρὰ ἦν, τὰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δίκαια. Μὴ θαυμάζετε

ἀδελφοί μου, εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. Ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι μεταβρήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς· ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μένει ἐν τῷ θανάτῳ. Πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρωποκτόνος ἐστὶ, καὶ οἴδατε, ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος, οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν ἑαυτῷ μένουσαν. Ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν ἀγάπην, ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκε. Καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς τιθέναι. Ὅς δ' ἂν ἔχη τὸν βίον τοῦ κόσμου καὶ θεωρεῖ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρεῖαν ἔχοντα καὶ κλείση τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ; Τεκνία μου, μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ μὴδὲ τῇ γλώσσει, ἀλλ' ἐν ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ. Καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν, ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας ἐσμέν, καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ πείσομεν τὰς καρδίας ἡμῶν, ὅτι ἐὰν καταγινώσκη ἡμῶν ἡ καρδιά, ὅτι μείζων ἐστὶ ὁ Θεὸς τῆς καρδίας ἡμῶν καὶ γινώσκει πάντα. Ἀγαπητοὶ ἐὰν ἡ καρδιά ἡμῶν μὴ καταγινώσκη ἡμῶν, παρρησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ὁ ἐὰν αἰτῶμεν λαμβάνομεν παρ' αὐτοῦ, ὅτι τὰς ἐντολάς αὐτοῦ τηροῦμεν καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιοῦμεν. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ, ἵνα πιστεύσωμεν τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, καθὼς ἔδωκεν ἐντολήν. Καὶ ὁ τηρῶν τὰς ἐντολάς αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ. Καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι μένει ἐν ἡμῖν, ἐκ τοῦ πνεύματος οὗ ἡμῖν ἔδωκεν.

(Α' Κορινθίους ΙΓ' 1-13).

Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἤχων ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. Καὶ ἐὰν ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω οὐδὲν εἰμί. Καὶ ἐὰν πωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἂν παραδῶ τὸ σῶμά μου, ἵνα καυθήσομαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω οὐδὲν ὠφελοῦμαι. Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ, ἡ ἀγάπη οὐ περιπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ

τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογιζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ. Πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει. Εἴτε δὲ προφητεῖαι καταργηθήσονται· εἴτε γλῶσσαι παύσονται· εἴτε γινῶσις καταργηθήσεται. Ἐκ μέρους γὰρ γινώσκομεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν. Ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. Ὅτε ἤμην νήπιος ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς νήπιος ἐφρόνουν, ὡς νήπιος ἐλογιζόμην· ὅτε δὲ γέγονα ἀνὴρ κατήργησα τὰ τοῦ νηπίου. Βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην. Νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.

§ 46. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΔΕΙΠΝΟΥ

(Α' Κορινθ. ια' 18—29).

Πρῶτον μὲν γὰρ συνερχομένων ὑμῶν ἐν ἐκκλησίᾳ ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν καὶ μέρος τι πιστεύω· δεῖ γὰρ καὶ αἰρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν. Συνερχομένων οὖν εἰς τὸ αὐτό, οὐκ ἔστι Κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν, καὶ ὅς μὲν πεινᾷ, ὅς δὲ μεθύει. Μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας; τί ὑμῖν εἶπω; ἐπαινέσω ὑμᾶς ἐν τούτῳ; οὐκ ἐπαινῶ. Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ Κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ἣ παρεδίδοτο ἔλαβεν ἄρτον καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ εἶπε· λάβετε φάγετε· τοῦτο ἐστὶ τὸ σῶμα μου τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δεῖπνησαι λέγων· τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καὶ ν ἡ δ ι α θ ἡ κ η ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε, ὡσάκις ἂν πίνετε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. Ὅσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνετε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρι οὗ ἂν ἔλθῃ. Ὡστε ὅς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τοῦτον ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου ἀναξίως ἐνοχος ἔστα τοῦ σώματος

καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου. Δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω· ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως κρῖμα ἑαυτῶ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου.

§ 47. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΔΙΑ ΤΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ (Κολ. Β' 6—15).

Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν Κύριον ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε, ἐρριζωμένοι καὶ ἐποικοδομούμενοι ἐν αὐτῷ καὶ βεβαιούμενοι ἐν τῇ πίστει καθὼς ἐδιδάχθητε περισσεύοντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ. Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλλαγωγὸν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου καὶ οὐ κατὰ Χριστόν· ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος σωματικῶς, καὶ ἐστὲ ἐν αὐτῷ πεπληρωμένοι, ὃς ἐστὶν ἡ κεφαλὴ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, ἐν ᾧ καὶ περιετμήθητε περιτομῇ ἀχειροποιήτῳ ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώματος τῶν ἁμαρτιῶν τῆς σαρκός, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ Χριστοῦ, νυνταφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι, ἐν ᾧ καὶ συνηγέρθητε διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. Καὶ ὑμᾶς νεκροὺς ὄντας ἐν τοῖς παραπτώμασι καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ τῆς σαρκός ὑμῶν, **συνεζωποίησεν ὑμᾶς** σὺν αὐτῷ χαρισάμενος ὑμῖν πάντα τὰ παραπτώματα, ἐξάλειψας τὸ καλῆμῶν χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν, ὃς ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν, καὶ αὐτὸ ἤρεν ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ τῷ Σταυρῷ· ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας· **δειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν αὐτῷ.**

§ 48. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΝΕΚΡῶΝ (Α' Κορινθ. ΙΕ' 1—34 Α' Θεσ. Δ' 13—18).

Γνωρίζω δὲ ὑμῖν ἀδελφοί, τὸ Εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἐστήκατε, δι' οὗ σώζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, εἰ κατέχετε, ἔκτος εἰ μὴ εἰκῆ ἐπιστεύσατε. Παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ὃ καὶ παρέλα-

βον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, κατὰ τὰς Γραφὰς καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφὰς, καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾶ, εἶτα τοῖς δώδεκα· ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείονες μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ καὶ ἐκοιμήθησαν· ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ, εἶτα τοῖς Ἀποστόλοις πᾶσιν ἔσχατον δὲ πάντων ὤφθη ὡσπερὶ τῷ ἐκτρώματι κάμοι. Εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται, πῶς λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν; εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται· εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ δὲ καὶ ἡ πίστις ἡμῶν. Εὐρισκόμεθα δὲ καὶ ψευδομάρτυρες τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἤγειρε τὸν Χριστόν, ὃν οὐκ ἤγειρεν, εἴπερ ἄρα νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται. εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται, ματαῖα ἡ πίστις ὑμῶν· ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. Ἄρα καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπώλουντο. Εἰ δὲ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἡλπικότες ἐσμὲν ἐν Χριστῷ μόνον ἑλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἐσμὲν. Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο. Ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου ὁ θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν. Ὡσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται. Ἐκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι· ἀπαρχὴ Χριστός, ἔπειτα οἱ Χριστοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ.

Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν.

Α' Πρὸς Θεσσαλ. Δ' 13—18.

Οὐ θέλομεν δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν κεκοιμημένων, ἵνα μὴ λυπησθε καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. Εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ. Τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ Κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες

οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου οὐ μὴ φθᾶσωμεν τοὺς κοιμηθέντας· ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ Ἀρχαγγέλου καὶ ἐν σάλπιγγι Θεοῦ καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον, ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σὺν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἄερα, καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἔσόμεθα.

§ 49. Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΗΘΙΚΟΠΟΙΕΙ ΤΑ ΑΤΟΜΑ

Β' Θεσσ. Γ' 6—13.

Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν, ἣν παρέλαβε παρ' ἡμῶν. Αὐτοὶ γὰρ οἶδατε πῶς δεῖ μιμῆσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν, οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐφαγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ νύκτα καὶ ἡμέραν ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι τινὰ ὑμῶν. οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμῆσθαι ἡμᾶς. Καὶ γὰρ ὅτε ἤμεν πρὸς ὑμᾶς τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθίειν. Ἀκούομεν γὰρ τινὰς περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως, μηδὲν ἐργαζομένους, ἀλλὰ περιεργαζομένους· τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν καὶ παρακαλοῦμεν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν.

§ 50. ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

Α'. Τιμ. Β' 1—15.

Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιῆσθαι δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων, ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἡρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι. Τοῦτο γὰρ καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν

ἔλθειν. Εἷς γὰρ Θεοῦ, εἷς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων τὸ μαρτύριον, ἐν καιροῖς ἰδίους, εἷς ὁ ἐτέθη ἐγὼ κήρυξ καὶ Ἀπόστολος, ἀλήθειαν λέγων ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, διδάσκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ. Βούλομαι οὖν προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ ἐπαίροντας ἑαυτοὺς ἰσίου χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ. Ὡσαύτως καὶ τὰς γυναῖκας ἐν καταστολῇ κοσμίῳ, μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν ἢ χρυσῷ ἢ μαργαρίταις ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, ἀλλ' ὃ πρέπει γυναίξιν ἐπαγγελλομέναις θεοσέβειαν, δι' ἔργων ἀγαθῶν. Γυναικί ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ· γυναικί δὲ διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ αὐθεντεῖν ἄνδρός, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὐα. Καὶ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη ἢ δὲ γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε· σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ἀγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης.

§ 51. Η ΥΠΕΡΟΧΗ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Α'. Κορ. Α' 17-31.

Οὐκ ἀπέστειλέ με Χριστὸς βαπτίζειν, ἀλλ' εὐαγγελίζεσθαι, οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ. Ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ Σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστὶ, τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις Θεοῦ ἐστὶ. Γέγραπται γάρ· ἀπολώ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν ἀθετήσω. Ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεὺς, ποῦ συζητητὴς τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανε ὁ Θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου; Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν Θεόν, εὐδόκησεν ὁ Θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας. Ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖον αἰτοῦσι καὶ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν, ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἑσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον Ἕλλησι δὲ μωρίαν, αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι, Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν· ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ,

καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ Θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ. Βλέπετε γὰρ τὴν κλησιν ἡμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς, ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνη καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα καταισχύνη τὰ ἰσχυρὰ καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ Θεός καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντο καταργήσῃ, ὅπως μὴ καυχῆσθαι πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστέ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγεννήθη ἡμῖν σοφία Θεοῦ, καὶ δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμός καὶ ἀπολύτρωσις· ἵνα καθὼς γέγραπται ὁ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχᾶσθω.

§ 52. ΠΕΡΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΝ
Ἐφεσ. Ε'. 22—στ' 9' Α' ΠΕΤΡΟΥ Γ' §1—9.

Αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὑποτάσσεσθε, ὡς τῷ Κυρίῳ, ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐστὶ κεφαλὴ τῆς γυναικός, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας· καὶ αὐτὸς ἐστὶ σωτὴρ τοῦ σώματος. Ἄλλ' ὡσπερ ἡ Ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτω καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ἐν παντί. Οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, ἵνα παραστήσῃ αὐτὴν ἑαυτῷ ἔνδοξον τὴν ἐκκλησίαν μὴ ἔχουσαν σπίλον, ἢ ρυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ἡ ἁγία καὶ ἄμωμος. Οὕτως ὀφείλουσιν οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα. Ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν ἀγαπᾷ. Οὐδεὶς γὰρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σὰρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν, καθὼς καὶ ὁ Κύριος τὴν Ἐκκλησίαν. Ὅτι μέλη ἐσμέν τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ. Ἐναντὶ τούτου καταλείπει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σὰρκα μίαν. Τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστὶ, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Πλήν καὶ ὑμεῖς οἱ καθ'

ένα ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν, ἡ δὲ γυνή, ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα.

Τὰ τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν Κυρίῳ, το γὰρ ἐστὶ δίκαιον. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα, ἧτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ οἱ πατέρες μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου. Οἱ δοῦλοι ὑπακούετε τοῖς κυρίοις κατὰ σάρκα μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐν ἀπλότητι τῆς καρδίας ὑμῶν ὡς τῷ Χριστῷ, μὴ κατ' ὀφθαμοδουλίαν, ὡς ἀνθρωπάρεσκοι ἀλλ' ὡς δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ, ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἐκ ψυχῆς, μετ' εὐνοίας δουλεύοντες, ἐν τῷ Κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις, εἰδότες, ὅτι ἕάν τι ἕκαστος ποιήσῃ ἀγαθόν, τοῦτο κομιεῖται παρὰ τοῦ Κυρίου, εἴτε δοῦλος, εἴτε ἐλεύθερος. Καὶ οἱ κύριοι τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς αὐτούς, ἀνιέντες τὴν ἀπειλήν, εἰδότες ὅτι καὶ ὑμῶν αὐτῶν ὁ Κύριος ἐστὶν ἐν οὐρανοῖς ὁ προσωποληψία οὐκ ἔστι παρ' αὐτῷ.

Α'. Πέτρου κ. Γ'. § 1—9.

Ὅμοίως αἱ γυναῖκες ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα καὶ εἴτινες ἀπειθοῦσι τῷ λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς ἄνευ λόγου κερδηθήσονται, ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἀγνήν ἀναστροφήν ὑμῶν. ὧν ἔστω οὐχ ὁ ἔξωθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυσίων ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος, ἀλλ' ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἀνθρώπος ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πραέος καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὃ ἐστὶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πολυτελές. Οὕτω γὰρ ποτε καὶ αἱ ἅγιοι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι ἐπὶ τὸν Θεὸν ἐκόσμου ἑαυτάς, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ὡς Σάρρα ὑπήκουσε τῷ Ἀβραάμ κύριον αὐτὸν καλοῦσα, ἧς ἐγεννήθησαν τέκνα, ἀγαθοποιῶσαι καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν. Οἱ ἄνδρες ὁμοίως συνοικοῦντες κατὰ γυνῶσιν, ὡς ἀσθενεστέρω σκεύει ἀπονέμοντες τιμὴν τῷ γυναικείῳ, ὡς καὶ συγκληρονόμοι χάριτος, ζωῆς εἰς τὸ μὴ ἐγκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν. Τὸ δὲ τέλος, πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι, εὐσπλαχνοί, φιλόφρο-

νες, μὴ ἀποδίδοντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας, τούναντίον δὲ εὐλογοῦντες, εἰδότες, ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσετε.

§ 53. ΠΕΡΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑΝ

Ρωμ. ΙΔ' 1—8. Α' Πέτρ. Β' 13—17. Ρωμ. ΙΓ'.

Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω, οὐ γὰρ ἔστιν ἐξουσία εἰμὴ ἀπὸ Θεοῦ. Αἱ δὲ ἐξουσίαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν. Ὡστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν. Οἱ δὲ ἀνθεστηκότες ἑαυτοῖς κρῖμα λήφονται. Οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶ φόβος τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν κακῶν. Θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ, καὶ ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς. Θεοῦ γὰρ διάκονος ἐστὶ σοι εἰς τὸ ἀγαθόν. Ἐὰν τὸ κακὸν ποιῆς φοβοῦ. Οὐ γὰρ εἰκῆ τὴν μάχαιραν φορεῖ· Θεοῦ γὰρ διάκονος ἐστὶν εἰς ὀργὴν, ἔνδικος, τῷ τὸ κακὸν πράσσουντι. Δι' ὃ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργὴν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνειδησιν. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους τελεῖτε· λειτουργοὶ γὰρ Θεοῦ εἰσίν εἰς αὐτὸ τοῦτο προσκαρτεροῦντες. Ἀπόδοτε οὖν πᾶσι τὰς ὀφειλάς, τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμὴν. Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους,

Α'. Πέτρου Β'.

Ἐυχαριστοῦτε οὖν πάντῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν Κύριον εἴτε βασιλεῖ, ὡς ὑπερέχοντι, εἴτε ἡγεμόσιν, ὡς δι' αὐτοῦ πεμπόμενοι εἰς ἐκδίκησιν μὲν κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν. Ὅτι οὕτως ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀγαθοποιοῦντες φιμοῦν τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν. Ὡς ἐλεύθεροι καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ' ὡς δοῦλοι Θεοῦ. Πάντας τιμήσατε, τὴν ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε, τὸν Θεὸν φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε.

54. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Ρωμ. Ε'. 12-22

Διὰ τοῦτο, ὡσπερ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσηλθε, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διήλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον.

Ἄχρι γὰρ νόμου ἡ ἁμαρτία ἦν ἐν κόσμῳ· ἁμαρτία δὲ οὐκ ἔλλογεῖται, μὴ ὄντος νόμου· ἀλλ' ἐβασίλευεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωϋσέως καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδὰμ, ὃς ἐστὶ τύπος τοῦ μέλλοντος, ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα οὕτω καὶ τὸ χάρισμα. Εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματος οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῶ μᾶλλον ἢ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰν ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσε. Καὶ οὐχ ὡς δι' ἑνὸς ἁμαρτήσαντος, τὸ δῶρημα· τὸ μὲν γὰρ κρῖμα ἐξ ἑνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. Εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσε διὰ τοῦ ἑνός, πολλῶ μᾶλλον οἱ τὴν περίσσειαν τῆς χάριτος καὶ τῆς δωρεᾶς τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ βασιλεύουσι, διὰ τοῦ ἑνός Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἄρα οὖν δι' ἑνὸς παραπτώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα, οὕτω καὶ δι' ἑνὸς δικαίωματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν ζωῆς. Ὡσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἑνός ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοὶ οὕτω καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἑνός δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί. Νόμος δὲ παρεῖσηλθεν, ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα. Οὐ δὲ ἐπλεονάσεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις· ἵνα ὡσπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτω καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ

9. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΠΑΡΘΕΝΩΝ (Ματθ. ΚΕ' 1-13)

Γλωσσικά.

ὁμοιωθήσεται—θά καταδειχθῆ ὁμοία. λαμπὰς (λάμπω)—ἡ λυχνία, ἡ γαμήλιος δάς. ἐκόσμησαν—ἠτοίμασαν· μήποτε οὐκ ἀρκέσει—δὲν δυνάμεθα νὰ κάμωμεν, ὅτι ζητεῖτε, μήπως δὲν ἐπαρκέση.

Πραγματικά.

Παραβολαί—ἡ λέξις παραβολή ἐκ τοῦ παραβάλλω, συγκρίνω, σημαίνει σύγκρισιν· ἔπειτα τὴν ἐκ τῆς συγκρίσεως ὁμοίωσιν· τέλος δὲ τὴν ἀλληγορικὴν διήγησιν, ἣτις ἀποβλ'πει νὰ διδάξῃ θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν ἀλήθειαν. Παραβολαί εἶναι αἱ πλασταὶ καὶ μὴ πραγματικαὶ διηγήσεις τὰς ὁποίας ἐλάμβανεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκ τοῦ καθημερινοῦ κοινωνικοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων καὶ διὰ τῶν ὁποίων ἐπεζητεῖ νὰ ἐξαγάγῃ ἠθικόν τι συμπέρασμα, ἠθικὴν τινα διδασκαλίαν. Διὰ τῶν παραβολῶν ἡ διδασκαλία τοῦ Σωτῆρος ἐγένετο ζωηρὰ καὶ ἐπαγωγός. Διὰ τοῦτο δὲ ὁ λαὸς πολὺ ἤρρεσκετο εἰς τὸ εἶδος τοῦτε τῆς διδασκαλίας.

*Ὑμνος

Μσκάριος—εὐτυχής· γρηγοροῦντα—ἔξυπνον, ἄγρυπνον. μὴ κατενεχθῆς (καταφέρομαι)—μὴ καταβληθῆς ὑπὸ ὕπνου, μὴ σὲ νικήσῃ ὁ ὕπνος· ἀνάνηψον (ἀνανήφω)—νὰ συνέλθῃς, νὰ γίνῃς νηφάλιος.

Ἑρμηνεία περικοπῶν τῆς Καινῆς Διαθήκης

§ 10. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΦΡΟΝΟΣ ΠΛΟΥΣΙΟΥ (Λουκ. ΙΒ' 3-21).

Γλωσσικά.

μερίσασθαι—νά μοιράσωμεν εἰς ἴσα μέρη· ἄνθρωπε—(ἀσυλλόγιστε). κατέστησε—διώρισε· μεριστήν—δαιτητήν ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἢ ζῶῃ—ὅτι ἡ ζωὴ ἐνός (ἀνθρώπου) οὐκ ἔστιν—δὲν ἐξαρτᾶται ἐν τῷ περισσεύειν—ἐκ τοῦ περισσεύματος, τῆς ἀφθονίας τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν· καθελῶ (καθαιρῶ)—θά κρημίσω· ἀπαιτοῦσιν—ζητοῦσιν οἱ ἄγγελοι. τί νι ἔσται—τίνος θὰ εἶναι, εἰς ποῖον θὰ περιέλθουν.

§ 11. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΛΟΥΣΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ (Λουκ. Ις' 19-31).

Γλωσσικά.

ἐνεδιδύσκετο—ἐνεδύετο, ἐφόρει. καθ' ἡμέραν—διάρκως. ἐβέβλητο—ἦτο ἐρριμμένος, εἶχε πέσει. ἡλκωμένος—γεμάτος ἀπὸ ἔλκη (πληγᾶς). ψιχία—μικρὰ τεμάχια ἄρτου, ψίχουλα. ἴνα βάψη (βάπτω)—ἴνα βυθίσῃ, βουτήσῃ, καταψύξῃ ἴνα δροσίσῃ (καταψύχω)· ὅτι ὁδυνῶμαι—διότι μὲ κατέχει πόνος καὶ λύπη, βασανίζομαι. ἐπέλαβες—ἀρκετά, πολὺ ἔλαβες, ἐχόρτασες. χάσμα μέγα ἔσθη—ρικταί—μεγάλον ἀνοιγμα τῆς γῆς, βάραθρον μέγα ἐστερέωται, ὑπάρχει. διαμαρτύρηται—ἴνα ἀναγγείλῃ εἰς αὐτούς. Μωϋσέα καὶ προφήτας—ἐνν. τὸν νόμον καὶ τὰ συγγράμματα τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν, τὴν Π. Δ. γενικῶς.

Πραγματικά.

Πορφύρα—ἦτο μάλλινον ἔνδυμα, τὸ ὁποῖον εἶχε τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα· ὁ χρωματισμὸς οὗτος ἦτο ἀγαπητὸς εἰς τοὺς βασιλεῖς· τὸ πορφυροῦν χρῶμα, ἐκ τῆς θαλασσίας ρογχύλης, πορφύρας παραγόμενον, ἦτο σπάνιον, διὰ τοῦτο δὲ περιζήτητον καὶ πολυτιμότερον ἦτο.

βύσσοις—φυτὸν κυρίως ἐν Ἰνδία, ἐκ τοῦ φλοιοῦ αὐτοῦ ἐξήγετο λίνος, ὁ ὁποῖος ἐχρησίμευε πρὸς κατασκευὴν λεπτο-

τάτων ύφασμάτων· ὥστε βύσσος ἐνταῦθα σημαίνει ἔνδυμα ἐν λεπτοῦ λευκοῦ λινοῦ. ἐν τοῖς κόλποισι Ἀβραὰμ ἐν μέρος τοῦ ἄδου φωτεινὸν εἰς τὸ ὁποῖον αἱ ψυχαὶ τῶν δικαίων προσωρινῶς ἀναπαύονται.

§ 12. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΣΑΜΑΡΕΙΤΟΥ (Λουκ, 125–37).

Γλωσσικά.

ἐκπειράζω—ἰσχυρῶς, δυνατά, δοκιμάζω. πῶς ἀναγρῶσκεις; τοῦτο ποίει—δηλ. νὰ ἔχῃς τὴν ἀγάπην αὐτήν. δικαιοῦν ἑαυτὸν—νὰ δικαιολογήσῃ τὸν ἑαυτὸν του διὰ τὴν ἐρώτησιν. καὶ λησταῖς περιέπεσεν—ἔπεσεν εἰς ἐνέδραν τῶν πέριξληστῶν. κατὰ συγκυρίαν (συγκυρῶ, τυγχάνω)—κατὰ τύχην. ἀντιπαρῆλθεν—ἐπέρασεν ἀπὸ τὸ ἀπέναντι μέρος τοῦ δρόμου. ὁδοιπορῶν εἰς τὸν δρόμον ἐκείνον. ἦλθε κατ' αὐτὸν—ἐπλησίασεν εἰς τὸ μέρος τοῦ παθόντος. ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος—ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἠλέησε, ἐβοήθησε.

§ 13. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ (Ματθ. 1Ε' 121–35).

Γλωσσικά.

συναίρω λόγον—λογαριάζομαι. ἑκατὸν δηνάρια—ἑκατὸν δραχμὰς ἀττικής. κρατήσας ἔπνιγεν—ἀφοῦ συνέλαβεν αὐτὸν τὸν ἔπνιγε, τὸν ἐπίεζε, τὸν ἐστενοχώρει. διεσάφησαν—κατέστησαν σαφῆ, γνωστά. οὐκ ἔδει;—δὲν ἔπρεπε, δὲν εἶχες καὶ σὺ χρέος νὰ δειχθῆς φιλόνητος; παραπτώματα (πίπτω)—τὰ ἁμαρτήματα, τὰ πταίσματα.

Πραγματικά.

ἐβδομηκοντάκις ἑπτὰ— $70 \times 7 = 490$, δηλ. ὅτι ὀφείλομεν νὰ συγχωρῶμεν ἐπ' ἄπειρον, διαρκῶς. τάλαντον—τὸ τάλαντον ἦτο τεμάχιον ἐξ ἀργύρου ἢ χρυσοῦ ὠρισμένου βάρους παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑβραίοις, Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις. Ἦτο διάφορον κατὰ διαφόρους ἐποχὰς εἰς τὰ ἀνωτέρω ἔθνη.

τὸ μὲν χρυσοῦν τάλαντον ἰσοῦτο πρὸς ἑκατὸν μνᾶς χρυσαῖς καὶ ἑκάστη μνᾶ εἰς σίκλους χρυσοῦς ἑκατὸν. Τὸ δὲ ἀργυροῦν τάλαντον ἰσοῦτο πρὸς τρισχιλίους σίκλους. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν τάλαντον ἰσοῦτο πρὸς ἑξήκοντα μνᾶς, καὶ ἑκάστη μνᾶ πρὸς ἑκατὸν δραχμὰς καὶ ἑκάστη δραχμὴ πρὸς ἕξ ὀβολούς. Ἐν τῇ Ἁγίᾳ γραφῇ διὰ τῆς λέξεως τάλαντον δηλοῦται πολλάκις ἡ μεγάλη ποσότης καὶ ἡ μεγάλη τιμὴ. Τὸ τάλαντον εἶχεν ὀνομαστικὴν ἀξίαν ἕξ χιλιάδας δραχμὰς, πραγματικὴν δὲ 5775, ὥστε μύρια τάλαντα— $10000 \times 5775 = 57750000$. δ η ν ἄ ρ ι ο ν. Ρωμαϊκὸν νόμισμα, ἀξίας 94 λεπτῶν.

§ 14. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΤΑΛΑΝΤΩΝ

(Ματθ. ΚΕ' 14—30).

Γ λ ω σ σ ι κ ἄ .

ὥ σ π ε ρ γ ἄ ρ β σ σ ι λ ε ὑ ς—τὸ (ἐνν. οὔτω καὶ ἐγὼ δώσω, καθὼς ὁ βασιλεὺς, τοιουτοτρόπως καὶ ἐγὼ θὰ δώσω. ἀ π ο δ η μ ῶ ν—ἔτοιμος ν' ἀναχωρήσῃ. τ ἄ λ α ν τ α—μεταφορ. τὰ πνευματικὰ χαρίσματα, ἡ εὐφυΐα. ἐ ν α ὑ τ ο ῖ ς—δι' αὐτῶν ἐποίησεν, ἐκέρδησε. ἐ π' α ὑ τ ο ῖ ς—ἐκτὸς τῶν δοθέντων. χ α ρ ἄ Κ υ ρ ῖ ο υ—ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, τόπος μεγάλης καὶ διαρκοῦς χαρᾶς. τ ῶ ἔ χ ο ν τ ι δ ο θ ἦ σ ε τ α ι καὶ π ε ρ ι σ σ ε υ θ ἦ σ ε τ α ι—εἰς τὸν ἰκανὸν νὰ ἔχῃ, δίδεται καὶ περισσόν, ὡς ἡ παροιμία: ὅπου τὰ πολλά, ἐκεῖ καὶ τὰ ὀλίγα.

§ 15. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΑΣΩΤΟΥ

(Λουκ. ΙΕ' 11—12).

Γ λ ω σ σ ι κ ἄ .

τὸ ἐ π ι β ἄ λ λ ο ν—ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον ἀνήκει. β ῖ ο ς—ἡ περιουσία, τὸ βίος. ἄ σ ω τ ο ς (ἄ καὶ σώζω)—ὁ ζῶν αἰσχροῦν βίον, ὁ ἐξώλης καὶ προώλης. λ ι μ ὸ ς—πείνα, ἀφορία. κ ε ρ ἄ τ ι α—τὰ ξυλοκέρατα (χαρούπια), τὰ βελανίδια. εἰ ς ἐ α υ τ ὸ ν ἐ λ θ ῶ ν—ἀφοῦ συνησθάνθη τὴν θέσιν του, ἀφοῦ μετενόησε. π ε ρ ι σ σ ε ὑ ο υ σ ι ν—ἔχουσι περισσεῖαν, ἀφθονίαν. μ ῖ σ θ ι ο ς—ὁ ἐπὶ μισθῶ ἔργαζόμενος, ὁ ὑπηρέτης, ὁ μισθωτός. ε ὑ σ π λ α χ ν ῖ σ θ η—ἔλαβεν οἶκτον, ἔλυπήθη· δ α κ τ ῦ λ ι ο ς, ὑ π ο δ ἦ μ α τ α—εἶναι σύμβολα τῶν ἔλευ-

θέρων ἀνδρῶν. σιτευτός—ὁ καλῶς τρεφόμενος (τὸ μανάρι).
 συμφωνία—ἀρμονία. ἐπυνθάνετο—ἐζήτησε νὰ μάθῃ.
 τίεῖη ταῦτα—τί ἐσήμαινον ταῦτα (ἡ μουσικὴ καὶ ὁ χορός).
 ἦκει—ἔχει ἔλθει. παρηλθὼν ἐντολήν—παρέβην ἐν-
 τολήν σου, οὐδέποτε παρήκουσα. οὗτος—δηλ. ὁ φαῦλος,
 ὁ διεφθαρμένος.

§ 16. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΤΕΛΩΝΟΥ ΚΑΙ ΦΑΡΙΣΑΙΟΥ. (Λουκ. ΙΗ' 2—14).

Γλωσσικά.

πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς—ἔχοντας πεποίθησιν ἐκ
 τὸν ἑαυτὸν τους, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἰδέαν μεγάλην διὰ τὸν ἑαυ-
 τὸν τους. ἐξουθενούντας (ἐξουθενώω)—ἐκεῖνοι οἱ ὁ-
 ποῖοι θεωροῦν τοὺς ἄλλους ὅτι δὲν ἔχουν οὐδεμίαν ἀξίαν, περι-
 φρονοῦν τοὺς ἄλλους. δις τοῦ Σαββάτου—δύο φορές
 τὴν ἑβδομάδα. ἀποδεκτῶ—εἶδω τὸ δέκατον ἐκ τῶν ἐπ-
 σοδημάτων μου διὰ τὴν συντήρησιν τῶν Λευϊτῶν. ἔτυπτε
 τὸ στῆθος—ἐκτύπη τὸ στῆθος του, σημεῖον μεγάλης με-
 ταμελείας καὶ συντριβῆς. ἰλάσθητι—ἴλεως, συμπαθῆς γε-
 νοῦ, ἐλέησόν με, συγχώρησόν με. δεδικαιωμένος—συγ-
 χωρημένος. ἦ γὰρ ἐκεῖνος—βεβαίως ἐκεῖνος.

Πραγματικά.

τελώνης (τέλος—ὠνοῦμαι)—πᾶς ὁ τοὺς φόρους τοῦ δημοσίου
 ἐνοικιάζων διὰ δημοπρασίας· ἐπειδὴ οἱ τοιοῦτοι ἐνοικιασταὶ
 ἔνεκα τοῦ συναγωνισμοῦ κατέβλλον μεγάλα χρηματικὰ ποσά,
 διὰ τοῦτο κατεπίεζον τὸν λαόν, ὁ ὅποιος ἐμίσει αὐτοὺς καὶ ὡς
 φαῦλους καὶ διεφθαρμένους αὐτοὺς ἐθεώρει· τελώνης—μὲ τὸ
 ἁμαρτωλός, ἄδικος ἄνθρωπος. ὑψηγορία—ὑπερηφάνεια,
 ἐγωϊσμός, κομπορρημοσύνη.

§ 17. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΑΤΟΥ (Λουκ. ΙΕ' 1—10).

Γλωσσικά.

διεγόγγυζον—κρυφίως διεμαρτύροντο, ἐψιθύριζον, ἐγρύ-
 νιαζον· ἐὰν ἀπολέση—ἐὰν χάσῃ· ἅπτεϊ—ἀνάπτει.
 σαροῖ—(σαρώω=σαρώνω) καθαρίζει.

§ 18. Η ΠΑΡΑΒΟΛΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΜΠΕΛΩΝΟΣ (Ματθ. Κ' 1—18).

Γλωσσικά.

μισθώσασθαι—ἵνα προσλάβῃ ἐπὶ μισθῶ. ἔκδηνα-
ρίου—μισθὸν ἀποτελούμενον ἐξ (ἀπὸ) ἑνὸς δηναρίου. ὁψία
—ἡ δείλη ὁψία, ἡ β μ. μ. τὸ βάρος—τὸν κόπον, τὴν κού-
ρασιν. ἐταῖρε—φίλε, σύντροφε. ἄρον τὸ σὸν—λάβε
τὸν κόπον τῆς ἐργασίας σου. πονηρὸς—φθονερὸς καὶ κακός.

Πραγματικά.

Τρίτη ὥρα—οἱ Ἰουδαῖοι ὑπελόγιζον τὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς
ἀνατολῆς μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου· ἐπομένως ἡ βη π. μ.
ιδική μας ὥρα ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν 1ην τῶν Ἰουδαίων· ὥστε
τρίτη κατὰ τοῦ Ἰουδαίου εἶναι 9η ιδική μας

ε . Η ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ

§ 19 Ο ΣΩΤΗΡ ΛΕΓΕΙ ΠΟΤΕ ΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΕΥΤΥΧΕΙΣ (Ματθ Σ'. 1—12).

Γλωσσικά.

μακάριοι—εὐτυχεῖς. πτωχοὶ τῷ πνεύματι—
ταπεινόφρονες. πενθοῦντες—οἱ λυπούμενοι διὰ τὴν πνευ-
ματικὴν τῶν ἀδυναμίαν. ὄψονται—θα ἴδουν. οἱ εἰρη-
νοποιοὶ—οἱ ἐπεμβαίνοντες καὶ φέροντες τὴν εἰρήνην διὰ τῆς
συμφιλίωσης τῶν φιλονικούντων. πᾶν πονηρὸν ρῆ-
μα—πᾶς κακὸς λόγος. ὄνειδίζω—ὕβριζω. καθαροὶ
τῇ καρδίᾳ—οἱ ἀναμάρτητοι.

§ 20. Ο ΣΩΤΗΡ ΛΕΓΕΙ ΠΟΤΕ ΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ ΑΛΗΘΕΙΣ (Ματθ. Ζ'. 8—16).

Γλωσσικά.

μωραίνομαι—γίνομαι μωρός, ἀνόητος, χάνω τὴν δύναμιν
τῆς πνευματικῆς μου δυνάμεως, γίνομαι ἄχρηστος. ἐάν μα-
ρανθῇ τὸ ἄλᾳς—ἐάν χάσῃ τὴν στυπτικὴν του δύναμιν.

εἰς οὐδὲν ἰσχύει—εἰς τίποτε δὲν χρησιμεύει. φῶς τοῦ κόσμου—φῶς τῶν ἀνθρώπων.

Πραγματικά.

Τὸ ἄλας διὰ τῆς συτυπτικῆς του δυνάμεως συγκρατεῖ τὰ σώματα ἀπὸ τὴν σῆψιν καὶ τὴν φθοράν.

λύχνος—πήλινον ἢ ὑάλινον δοχεῖον περιέχον ἔλαιον καὶ θρυαλλίδα (φυτίλι) διὰ φωτισμόν. λυχνία—ὁ λυχνοστάτης ὅπου θέτομεν τὸν λύχνον. μόδιος—ρωμαϊκὸν μέτρον διὰ τὴν μέτρησιν τῶν ξηρῶν καρπῶν γνωστὸν ἐν τῇ φράσει τοῦ λαοῦ χίλια, μόδια (κιλά).

§ 21. ΠΕΡΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ

(Μαθ. Κ'. 17—30).

Γλωσσικά.

καταλύω—ἀκυρῶ, ἀθετῶ, καταργῶ. ἀλλὰ πληρῶσαι—να καταστήσω πλήρη καὶ τέλειον, διότι εἶναι ἀτελής καὶ ἔχει ἐλλείψεις. ἄχρις ἂν πσρέλθη—μέχρις ὅτου γίνῃ ἄφαντος, μέχρις ὅτου καταστραφῇ. κεραία—τόνος μετὰ μικρόν τι καὶ ἀσήμαντον. ἕως ἂν πάντα γένηται—μέχρις ὅτου πληρωθῶσιν ὅλα. ἐὰν μὴ περισσεύσῃ—ἐὰν δὲν ὑπερβῇ.

Πραγματικά.

δικαιοσύνη Φαρισαίων—περιωρίζετο αὕτη εἰς τὴν ἐξωτερικὴν τήρησιν τοῦ τελετουργικοῦ νόμου καὶ ἀποφυγὴν μόνον τῶν πράξεων ἐκείνων, αἱ ὅποια ἔσκανδάλιζον τοὺς ἀνθρώπους· ὁ σωτὴρ ζητεῖ παρὰ τῶν μαθητῶν του τὴν ἐσωτερικὴν δικαιοσύνην τῆς καρδίας.

§ 22. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΦΟΝΟΥ

(Μαθ. Ε'. 21—28).

Γλωσσικά.

ἔρρεθη τοῖς ἀρχαίοις—ἐλέχθη εἰς τοὺς ἀρχαίους, εἰς τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν, ὁ ὅποιος ἔλαβε τὸν νόμον παρὰ τοῦ Μωϋσέως. κρίσις—κριτήριο, δικαστήριο. εἰκῆ—ἄνευ λόγου. ρακὰ—ἄμναλε, κενὴ κεφαλή. μωρὸς—ἀνόητος, βλάξ. γένε-

να τοῦ πυρὸς—ἡ κόλασις. Ἰσθι εὐνοῶν—νά εἶσαι εὔνους, συμβιβαστικός, νά συμφιλιωθῆς.

Πραγματικά.

ἀντίδικος—ὁ δανειστής, ὁ ἀντίπαλός σου. κοδράντης ρωμαϊκὸν νόμισμα, τὸ τέταρτον τοῦ ἄσσαρίου, ἰσοδύναμον πρὸς δύο λεπτά.

κρίσις—δικαστήριον ὑπάρχον εἰς ἐκάστην πόλιν τῆς Ἰουδαίας· ἀπετελεῖτο δὲ ἐξ ἑπτὰ δικαστῶν καὶ ἐδίκαζε καὶ περὶ φόνου. θυσιαστήριον—τὸ τῶν ὀλοκαυτωμάτων, τὸ εὐρισκόμενον ἔξω τοῦ ναοῦ εἰς τὴν αὐλήν.

§ 23. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΟΡΚΟΥ

(Ματθ. Β'. 33—37).

Γλωσσικά.

ἐπιορκῶ—βεβηλῶ, παραβαίνω τὸν ὄρκον. ἀποδώσεις τοὺς ὄρκους—θὰ ἐκπληρώσης, θὰ πραγματοποιήσης τὴν ὑπόσχεσίν σου. ὑποπόδιον τὸ ὑπὸ τοὺς πόδας στήριγμα, τὸ βᾶθρον ἐκ τοῦ πονητοῦ προέρχεται—ἐκ τοῦ διαβόλου.

Πραγματικά.

οὐκ ἐπιορκήσεις—παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ὁ ὄρκος ἐπετρέπετο, ἀπηγορεύετο ὅμως ὑπὸ τῆς Π. Διαθήκης ἢ ἐπιορκία· Ὁ Σωτὴρ ἀπαγορεύει τελείως τὸν ὄρκον, μηδὲ εἰς μικρὰ καὶ μηδαμινὰ πράγματα ἀναφερόμενον.

§ 24. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΑΝΕΞΙΚΑΚΙΑΣ

(Ματθ. Ε' 38—42).

Γλωσσικά.

τῷ πονηρῷ—εἰς τὸν κακὸν ἄνθρωπον. τῷ θέλοντι σοικριθῆναι—καὶ εἰς τὸν θέλοντα νά δικασθῆ μετὰ σοῦ, εἰς τὸν θέλοντα νά σύρῃ σε εἰς τὰ δικαστήρια.

χιτῶν—μάλλινον ὑποκάμισον. ἰμάτιον—ὁ ἐπενδύτης, τὸ ἐπανωφόριον. ἀγγαρεύω—(ἄγγαρος=ταχυδρόμος, λέξις Περσικῆ) ἀναγκάζω τινὰ νά ἐκτελέσῃ ἐργασίαν παρὰ τὴν

θέλησίν του καὶ ἀμισθί. δανείσασθαί—νὰ δανεισθῆ ἄ-
τόκως· ὁ Μωσαϊκὸς νόμος ἀπηγόρευε τὸν τόκον.

§ 25. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΗΣ (Ματθ. Ε' 41—43)

Γλωσσικά.

εὐλογεῖτε—ἐπαινεῖτε, εὐχεσθε ἀγαθά. καταρῶμαι—
εὐχομαι εἰς τὸν Θεὸν περὶ βλάβης καὶ καταστροφῆς τινος.
ἐπηρέαζω—(ἐπήρεια), μεταχειρίζομαι τινα ἐχθρικῶς, ἵνα
ἀγανακτήσῃ καὶ ὀργισθῆ, ὑβρίζω, πικραίνω, παροργίζω διὰ
λόγου ἢ ἔργου.

Πραγματικά.

ἔθνικοι—οἱ εἰδωλολάτραι, θεωρούμενοι ὡς ἁμαρτωλοί.
τέλειος—(τέλος) δηλοῖ τὸν ἐπιτήδειον, τὸν κατάλληλον
πρὸς τινα σκοπὸν. εἰς ἠθικὴν ἔννοιαν ὁ ἐνάρετος, ὁ ἀγνὸς ἀπὸ
πάσης κακίας.

§ 24. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗΣ (Ματ. ς'. 1—4)

Γλωσσικά.

μῆσαλπίσης—μὴ κάμης γνωστὸν, μὴ ἀναγγεῖλης. εἶδὲ
μῆγε—εἰ δ' ἄλλως. ρύμαι—(ἐκ τοῦ ρύω—σύρω, κόπτω) αἰ-
στενωπαί. ἀπέχουσι—τελείως, ὅλοτελῶς ἔλαβον τὸν
μισθὸν των, ἐξώφλησαν.

Πραγματικά.

μῆσαλπίσης—ἡ σάλπιγξ ἦτο τὸ ὄργανον διὰ τοῦ ὁ-
ποίου οἱ Ἰουδαῖοι προσεκαλοῦντο εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ
εἰδοποιοῦντο περὶ παντὸς χαρτοποιοῦ ἢ λυπηροῦ γεγονότος.
τίποιεῖ ἡ δεξιὰ σου—ἐννοεῖ ὅτι ἡ ἐλεημοσύνη πρέπει
νὰ γίνεται τόσο πολὺ μυστικὰ καὶ ἄνευ ἐπιδείξεως, ὥστε οὔτε
οἱ πλησιέστεροί μας ἄνθρωποι νὰ γνωρίζωσι τὸ τοιοῦτον.

§ 27. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ (Ματ. ς'. 5—15).

Γλωσσικά.

βαττολογῶ—ἐκφέρω λέξεις χωρὶς νόημα, ἀνόητα λαλῶ,

φλυαρῶ, ἐπαναλαμβάνω τὰ ἴδια. ἁ γ ι α σ θ ῆ τ ω τ ὸ ὄ-
νομά σου—ἄς εἶναι εὐλογημένον καὶ δοξασμένον τὸ ὄνομά
σου. ἐ λ θ ῆ τ ω ἡ β α σ ι λ ε ἰ ἄ σ ο υ —ἄς διαδοθῆ καὶ ἐπι-
κρατήσῃ ἡ πίστις σου. ὡς ἐ ν ο ὕ ρ α ν ῶ—ὅπως ἐν τῷ οὐ-
ρανῶ γίνεται ὑπὸ τῶν ἀγγέλων τὸ θέλημά σου, ἄς γίνῃ καὶ
ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς.

θ ἔ λ η μ α Θεοῦ—νοοῦνται ὄλαι αἰ δοθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ
ἐντολαί, ὁ ἠθικὸς νόμος. ἐ π ι ο ὄ σ ι ο ς—ἡ ἀναγκαία καὶ ἀ-
παραίτητος τροφή πρὸς διατήρησιν τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν.
ὀ φ ε ἰ λ η μ α—χρέος, ἀμάρτημα. μ ἡ ε ἰ σ ε ν ἔ γ κ η ς—(εἰσ-
φέρω)—μὴ κάμης, μὴ παραχωρήσῃς (ἐπιτρέψῃς νὰ εἰσέλθωμεν)
μὴ ἐμβάλῃς. εἰ ς π ε ἴ ρ α σ μ ὸ ν—εἰς δοκιμασίαν. ἄ λ λ ἄ
ρ ὕ σ α ἰ ἄλλὰ νὰ σώσης, νὰ ἀπαλλάξῃς ἀπὸ τοῦ διαβόλου.
Π ρ α γ μ α τ ι κ ἄ.

Ὁ τ α ν π ρ ο σ ε ὑ χ η—οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ τρεῖς τρόπους προσ-
ηύχοντο, ἰστάμενοι ὀρθιοι, ἢ γονυκλίνοντες, ἢ πρηνεῖς. τ α-
μ ε ἰ ο ν—(τέμνω) ὁ ἐνδότερος θάλαμος τῆς οὐκίας, τὸ ἰδιαίτερον
δωμάτιον τοῦ ὕπνου καὶ τῆς ἀναπαύσεως.

§ 28. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΝΗΣΤΕΙΑΣΙ (Ματθ. ς' 16—18).

Γ λ ω σ σ ι κ ἄ.

σ κ υ θ ρ ω π ὸ ς—ὁ δύσθυμος, ὁ περίλυπος, ὁ κατηφής.
ἄ φ α ν ἰ ζ ο υ σ ι—τελείως ἀλλοιώνουν τὸ πρόσωπον, παρα-
μορφώνουσι. Ἀπέχουσι—λαμβάνουν πλήρη τὴν ἀμοιβὴν των,
τὸν μισθόν.

§ 29. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΧΡΗΜΑΤΙΑΣ (Ματθ. 19—94).

Γ λ ω σ σ ι κ ἄ.

θ η σ α υ ρ ὸ ς—πᾶν πρᾶγμα χρήσιμον καὶ ἔχον ἀξίαν, δῆλ.
ἐνδύματα, λίθοι πολύτιμοι, ἄργυρος καὶ χρυσός. θ η σ α υ-
ρ ἰ ζ ῶ—συναθροίζω καὶ διαφυλάττω θησαυρούς. σ ἦ ς—ὁ
σκώληξ ὁ τρώγων τὰ ἐνδύματα, σκόρος. β ρ ῶ σ ι ς—ἡ σκωρία
ἢ καταστρέφουσα τὰ μέταλλα. δ ι ο ρ ὕ σ σ ο υ σ ι—ἀνοίγουν
ὅπας εἰς τοὺς τοίχους. ἡ κ α ρ δ ῖ ἄ — ὁ νοῦς. μ α μ ω ν ἄς—

συροχαλδαϊκή λέξις, πλοῦτος, θησαυρός· ἀντέχομαι
—προσκολλῶμαι. ἀπλοῦς—ύγιής.

§ 30. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΘΕΙΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
(ζ'. —34).

Γλωσσικά.

ἐμβλέψατε—παρατηρήσατε μετὰ προσοχῆς ἡλικίαν—
ἀντὶ τοῦ ἀναστήματος, ἡ ἀλλέως τις δύναται νὰ προαθεύῃ
εἰς τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ, νὰ αὐξήσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ κατὰ ἐλά-
χιστον χρονικὸν διάστημα (πῆχυν). κρίνα ἀγροῦ—τὸ
ἄγρια, τὰ αὐτοφυῆ ἄνθη. ἀμφιέννυμι—ἐνδύω, στολίζω.
βασιλεία τοῦ Θεοῦ—ἡ ἀπόλαυσις τῆς αἰωνίου ζωῆς.
δικαιοσύνη Θεοῦ—ἡ ἀγαθότης καὶ εὐμένεια τοῦ Θεοῦ ἡ
κακία—ἡ ταλαπωρία.

§ 31. Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΚΡΙΣΜΩΣ
(Ματθ. 1—6).

Γλωσσικά.

μὴ κρίνετε—μὴ ἐκφέρετε δυσμενῆ γνώμην, μὴ κατακρίνετε.
κρίμα—δυσμενῆς κρίσις, κατόκρισις. μέτρον—ἀντὶ τῆς
κρίσεως, ἐκτιμήσεως τῆς ἀξίας τῶν ἄλλων. κάρφος—μικρὸν
καὶ λεπτὸν ξυλαράκι καὶ σημαίνει μικρὰ ἁμαρτία. δοκὸς—
μεγάλον ξύλον καὶ σημαίνει μέγαλον ἁμάρτημα· ἅγιον, μαρ-
γαρίτας—ἐνν. αἱ θεῖαι ἀλήθειαι τῆς πίστεώς μας· κύνες
καὶ χοῖροι—ἐνν. οἱ ἄσεβεῖς καὶ ἄπιστοι.

§ 32 ΚΑΙ 33 Ο ΣΩΤΗΡ ΟΜΙΛΕΙ ΠΕΡΙ ΑΙΤΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΡΕΤΗΣ
(Γ'. 7—14).

Γλωσσικά.

λίθος—ἄρτος, ἰχθύς—ὄφις—ἐνεκα τῆς ἐξωτερικῆς ὁμοι-
ότητος λαμβάνονται ὡς παράδειγμα καὶ σημαίνουν τὰ ὠφέ-
λιμα καὶ βλαβερά. δόμα ἀγαθόν—πᾶν ὅτι δίδομεν ὡς
χρήσιμον καὶ συμφέρον. στενὴ πύλη καὶ τεθλιμ-
μένη ἡ ὁδὸς—ἡ ἀρετὴ ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς διηνεκοῦς
ἀσκήσεως καὶ προσπαθείας.

§ 34 και 35. ΟΜΙΛΕΙ Ο ΣΩΤΗΡ ΠΕΡΙ ΨΕΥΔΟΠΡΟΦΗΤΩΝ
ΚΑΙ ΑΛΗΘΟΥΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

(Ματθ. Ζ'. 15-87).

Γλωσσικά.

ἄρα γε—βεβαίως. σαπρόν ἕνδρον—τὸ παράγον καρπούς κακούς κατὰ τὴν γεῦσιν. προσεπεσον καὶ προσέβαλον—μὲ σφοδρότητα προσέκρουσαν, ἐκτύπησαν δυνατά. πέτρα—βράχος.

Πραγματικά.

ψευδοπροφήται—οἱ διδάσκοντες ἄνευ θείου κύρους, ἐπομένως οἱ διδάσκοντες ψευδῆ πράγματα. ἀγαθὸν ἕνδρον—μεταφορικῶς ὁ ἀγαθὸς καὶ ἐνάρετος. σαπρόν ἕνδρον—ὁ ἀπατεῶν, ὁ ὑποκριτῆς, ὁ κακός. τρίβολοι—εἶδος ἀκάνθης, τὰ τριβόλια, μεταφ. οἱ κακοὶ ἄνθρωποι. πέτρα—ἐνν. ἡ πίστις ἢ σταθερά. βροχή, ποταμοὶ—ἐνν. οἱ πειρασμοί, αἱ συμφοραὶ, αἱ δυστυχίαι.

§ 36. Η ΜΕΛΛΟΥΣΑ ΚΡΙΣΙΣ

(Ματθ. ΚΓ'. 31-36).

Γλωσσικά.

υἱὸν ἄνθρωπου—ἐννοεῖ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ὁ Σωτήρ. πάντα τὰ ἔθνη—πάντες οἱ λαοὶ οἱ χριστιανικοί. ἀπὸ καταβολῆς κόσμου—προαιωνίως· ἐλογημένοι—οἱ λαβόντες εὐλογίαν, χάριν παρὰ τοῦ Θεοῦ. καταηραμένοι αἱ λαβόντες κατάραν, καταδίκην ἐκ Θεοῦ.

ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

§ 37. ΠΕΡΙ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

(Πρ. Β'. 1-41).

Γλωσσικά.

ἐν τῷ συμπληρωθῆσθαι—ἀντὶ οὐσιαστ., ἐν τῇ συμπληρώσει, κατὰ τὴν συμπλήρωσιν. ὁμοθυμαδόν—(ὁμοῦ—θυμὸς) τροπ. ἐπιρ., μὲ τὴν αὐτὴν ψυχὴν, ἔχοντες τὰ αὐτὰ αἰσθήματα, τὰς αὐτὰς σκέψεις. ἄφνω—αἰφνιδίως· ἐπὶ τὸ

αὐτὸ (οἶκημα μέρος): βιαίας πνοῆς—βίαιον πνεῦμα, ἰσχυρὸς ἄνεμος.

ἐτέραις γλώσσαις—δοτ. ὄργανον, δι' ἄλλων, με ἄλλας γλώσσας. ἀποφθέγγεσθαί—νὰ ὀμιλῶσι, νὰ κηρύττωσι· εὐλαβεῖς—εὐσεβεῖς· τῶν (ὄντων) ὑπὸ τὸν οὐρανὸν—τῶν εὐρισκομένων ἐπὶ τῆς γῆς. συνεχύθη (συγγέω)—κατελήφθη ὑπὸ συγχύσεως, κοινῶς τὰ ἔχασε, συγγέω—ἀνακατώνω, ταραττώ, φέρω εἰς σύγχυσιν. ὅτι ἡκουον—ἀντὶ ἤκουεν· ἡ περιληπτικὴ ἔννοια τῆς λέξεως πληθυστικός (πολλοὶ) ἐπέδρασεν εἰς τὴν ἐκφορὰν τοῦ ρήματος εἰς πληθυντικόν· ἐπιδημοῦντες—παρεπιδημοῦντες. ἐξίσταντο—, (ἐξίσταμαι) ἐγίνοντο ἐκτὸς ἑαυτῶν, ἠπόρουν τί ἂν θέλοιο τοῦτο (τὸ φαινόμενον) εἶναι; τί νὰ σημαίνει; πῶς πρέπει νὰ ἐξηγηθῆ; μεμεστωμένοι—γεμᾶτοι γλεύκους (μούστου), μεθυσμένοι. ἐπήρε τὴν φωνήν—(ἐπαίρω) ὕψωσε τὴν φωνήν, μεγαλοφώνως· ἐνωτίσασθαί—(ἐνωτίζομαι) ἐνώτι τίθημι, θέτω βαθεῖα στὰ αὐτιά μου, ἀκροῶμαι. καὶ ἔσται (σημεῖον)—θὰ σημειωθῆ, θὰ παρουσιασθῆ φαινόμενον. ἐπὶ πᾶσαν σάρκα—ἐπὶ πάντα ἄνθρωπον. ἐκχεῶ—θὰ μεταδώσω. ὀράσεις—ὀπτασίας· τέρατα, —σημεῖα—θαύματα. ἀτμὶς—ἀτμός· ἀποδεδειγμένον—ἔχει φανερωθῆ. οἷς ἐποίησε—ἂ ἐποίησε. ἐν μέσφ ὑμῶν—ἐνώπιόν σας. ἔκδοτον λαβόντες—ἀφοῦ συνελάβετε αὐτὸν (Ἰησοῦν) παραδοθέντα εἰς ὑμᾶς ὑπὸ τοῦ Ἰούδα. διὰ χειρῶν ἀνόμων—χειρες ἄνομοι, χειρες μὴ κανονιζόμεναι ὑπὸ τοῦ Νόμου, ἀμαρτωλοί. προσπήξαντες—καρφώσαντες. ἀφοῦ ἀνείλετε (τοῦ ἀναιρέω=καταστρέφω, φονεύω)—ἐφονεύσατε. λύσαστὰς ὠδίνας—ἀφοῦ ἀπήλλαξεν ἀπὸ τοὺς πόνους τοῦ θανάτου, ἠλευθέρωσε. ἀνέστησε αὐτὸν—ἐνν. τὸν Ἰησοῦν· σὰρξ—τὸ σῶμα μου, ἐγώ· ἐπ' ἐλπίδι—μὲ τὴν ἐλπίδα, ἐλπίζων. κατασκηνώσε—θὰ λάβη θέσιν, ἵνα ἀναπαυθῆ. οὐδὲ δεήσεις ἰδεῖν—οὐδὲ θὰ δώσης καιρὸν (εὐκαιρίαν) οὐδὲ θὰ ἐπιτρέψης· τῆ δεξιᾷ ἐνν. χειρὶ—διὰ τῆς παντοδυναμίας. ὑψωθείς ἀναληφθεὶς εἰς οὐρανοὺς. ὑποπόδιον—Τὸ ὑπὸ τοῦ πόδας θρανίον, σκαμνίον. Πᾶς οἶκος Ἰσ-

ραήλ — πᾶσα Ἰσραηλιτικὴ οἰκογένεια, πᾶς Ἰσραηλίτης. κ α τ ε ν ὕ γ η σ α ν—τοῦ ρ. ξατασύσσομαι τῇ καρδίᾳ—κεντῶμαι, πληγώνομαι στὴν καρδιά, συγκινοῦμαι, μετανοῶ, λυποῦμαι τὴν δωρεᾶν—τὰ χαρίσματα. ἡ ἐπαγγελία—ἡ ὑπόσχεσις· ὕμιν.. τοῖς τέκνοις δοτ. χαριστικάι πρὸς χάριν σας, διὰ τὸ χατῆρι σας. τ ε ῖ ς εἰ ς μακρὰν—ἐνν. τοῖς οὔσι μακρὰν τοῦ θεοῦ. διεμαρτύρετο—διεβεβαίωνε διεκήρυττε. σ κ ο λ ι ὸ ς—ἐνν. δρόμος, δύσβατος, ἔλικοειδής. ἐνταῖθα μεταβορικῶς ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων—δύστροπος, δύσκολος, διεστραμμένη γενεά. π ρ ο σ ε τ ἔ θ η σ α ν—προσετέθησαν τοῖς ἤδη ὑπάρφουσι πεντακοσίοις (Α΄ Κορ. ΙΕ΄ 6) ἀδελφοῖς.

Πεντηκοστή. (ἡμέρα, ἑορτή). ἦτο παρὰ τοῖς Ἑβραίοις ἡ δευτέρα τῶν μεγίστων ἑορτῶν, τελουμένη τὴν πεντηκοστὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς δευτέρας ἡμέρας τοῦ Πάσχα, ἦτο ἀπὸ τῆς δεκάτης ἕκτης ἡμέρας τοῦ Ἑβραϊκοῦ μηνὸς Νισάν, πρὸς ἀνάμνησιν ἀφ' ἐνὸς μὲν τῆς παραλαβῆς τοῦ Νόμου ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ μετὰ 50 ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐξόδου, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς ἔκφρασιν εὐχαριστίας τῷ Θεῷ διὰ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ἀρχομένην τότε (Λευϊτ. ΚΓ΄ 15) ἐκαλεῖτο δὲ προσέτι καὶ ἑορτὴ ἑβδομάδων (ἐξ. ΑΔ΄ 22) καὶ ἑορτὴ τοῦ »θερισμοῦ» Προσεφέροντο δὲ ὡς θυσίαι αἱ ἀπαρχαὶ τῶν καρπῶν καὶ τῶν γεννημάτων (σῖτος νέος καὶ δύο ἔνζυμοι ἄρτοι (Λευϊτ. ΚΗ΄ 17 Λευτ. στ΄ 9). Παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς δὲ ἡ ἡμέρα τῆς πεντηκοστῆς θεωρεῖται ὡς ἡμέρα τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους καὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς Χριστιανικῆς ἐκκλησίας. Ἰεροσολήμ.—Πόλις ἱερὰ παρ' Ἑβραίοις καὶ Χριστιανοῖς· ἦτο ἐκτισμένη ἐπὶ τριῶν λόφων (Ἄκρα, Χιὼν, Μοριά). ἐκαλεῖτο τὸ πρῶτον Σελήμ, ὑπὸ τῶν καταλαβόντων δ' αὐτὴν Ἱερουσαίων ἐκλήθη Ἰεβούς κυριευθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ ἐκλήθη «Πόλις τοῦ Δαβὶδ» καὶ Ἱερουσαλήμ. Κατελήφθη δὲ ὑπὸ διαφόρων λαῶν, Μ. Ἀλεξάνδρου, Ρωμαίων, Βυζαντινῶν, Ἀράβων καὶ Τούρκων· ὑπέστη δύο μεγάλας καταστροφὰς τὴν μίαν ὑπὸ Ρωμαίου στρατηγοῦ Τίτου (70—71 μ.Χ.) καὶ τὴν δευτέραν τῷ (135) ὑπὸ τοῦ Ρωμαίου Αυτοκράτορος Ἀδριανοῦ κληθεῖσα Αἰλία Καπιτωλίνα.

Ἰουδαῖοι. Ἡ προσωνομία διὰ τῆς λέξεως ταύτης εἶναι γενική, περιλαμβάνουσα πάντας τοὺς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Παλαιστίνης οἰκοῦντας Ἰσραηλίτας, ἐνῶ κυρίως Ἰουδαῖοι ἐκαλοῦντο οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα, κατοικοῦντες τὸ νότιον μέρος τῆς Παλαιστίνης, τὸ κληθὲν γῆ Ἰούδα ἢ Ἰουδαία. Ἐπειτα δὲ ἡ ὅλη Παλαιστίνη Ἰουδαία ἐκλήθη, τὸ μὲν διὰ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ὀνόματος τῆς ὁμωνύμου φυλῆς τοῦ Ἰούδα υἱοῦ Ἰακώβ, τὸ δὲ διότι μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν ἐπιστρεφάντων ἦσαν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα. Ἡ Παλαιστίνη διηρεῖτο εἰς τὴν Ἰουδαίαν πρὸς Νότον, τὴν Σαμάρειαν εἰς τὸ μέσον καὶ Γαλιλαίαν εἰς τὸ βόρειον.

Γαλιλαῖοι. Οἱ κατοικοῦντες εἰς τὴν χώραν τὴν κειμένην πρὸς βορρᾶν τῆς Σαμαρείας, διηρεῖτο δὲ εἰς τὴν ἄνω καὶ κάτω, πυκνῶς κατοικουμένη. Ὁ πληθυσμὸς ἦτο τὸ μὲν Ἰουδαῖοι, τὸ δὲ Φοίνικες, Σύριοι καὶ ἄλλοι Ἀσιανοὶ εἰδωλόλατραι ἀποτελοῦντες τὴν πλειοψηφίαν· τὸ βόρειον μέρος τῆς χώρας ἐκαλεῖτο «Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν».

Πάρθοι καὶ Μηδοί. Ἰουδαῖοι προσήλυτοι κατοικοῦντες εἰς τὴν Μηδικὴν χώραν τῆς Ἀσίας καλουμένην ὑπὸ τῶν Ἑβραίων Μαδαὶ καὶ κειμένην πρὸς δυσμὰς καὶ νότον τῆς Κασπίας θαλάσσης μεταξύ ταύτης, τῆς Ἀρμενίας καὶ τῆς Περσίας. Ἡ δὲ Παρθία ἦτο ἀρχαιοτάτη ἐπαρχία τῆς Μηδίας κειμένη κατὰ τὴν ἀνατολικὴν αὐτῆς πλευρᾶν.

Ἐλαμίται. Κάτοικοι τῆς χώρας Ἐλάμ κειμένης πρὸς νότον τῆς Ἀσσυρίας καὶ πρὸς δυσμὰς τῆς Περσίας, καὶ ἐκτεινομένης μέχρι τοῦ Περσικοῦ κόλπου· ἐκλήθη Ἐλάμ πρὸς τιμὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ Σὴμ (Γεν. 1' 22 καὶ 1δ') ὑπὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ρωμαίων Ἐλυμαῖς ἐκαλεῖτο.

Ἀσία ν. Ἐννοεῖται ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀσία ἢ ὑπὸ ἀνθυπάτου διατελοῦσα χώρα καὶ περιλαμβάνουσα τὴν Ἰωνίαν, Αἰολίδα καὶ Δωρίδα, τῆς ὁποίας πρωτεύουσα ἦτο ἡ Ἐφεσος.

Λιβύη. Χώρα ἐν τῇ βορείῳ Ἀφρικῇ· ἐν αὐτῇ ἦτο ἡ Κυρῆνη ἢ Πεντάπολις ἔχουσα πέντε πόλεις τὴν Κυρῆνην, τὴν Ἀπολλωνίαν, τὴν Βερενίκην, τὴν Ἀρσινόην καὶ τὴν Πτολεμαίδα. Ἐκ τῆς χώρας ταύτης πολλοὶ Ἰουδαῖοι παραλαβόντες καὶ πολλοὺς ἐκ τῶν προσηλύτων ἤλθον εἰς Ἱερουσαλήμ.

Τρίτη ώρα. Ἡ ἡμέρα παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις ἤρχιζεν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου (6 π.μ.) μέχρι τῆς δύσεως αὐτοῦ (6 μ.μ.), διηρεῖτο δὲ εἰς πρωΐαν, καῦμα, μεσημβριάν καὶ ἑσπέραν. Ἐπομένως τρίτη ώρα=9η π.μ. 6η=12η καὶ 9=3η μ.μ.

Ἰωήλ. Εἰς τῶν μικρῶν λεγομένων προφητῶν· προλέγει τὴν καταστροφὴν τῆς Ἰουδαίας ὑπὸ σμηνῶν ἀκριδῶν καὶ φοβερᾶς ἀνυδρίας· τὸ τοιοῦτον δὲ εἰκονίζει τὰς προσβολὰς καὶ καταστροφὰς τῆς Ἰουδαίας ὑπὸ τῶν Χαλδαίων, τῶν Περσῶν, τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ρωμαίων. Προεφήτευσεν δὲ τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσσίας καὶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ Ἁγίου πνεύματος ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων (κεφ. Β' 28).

Ἐσχατα ἡμέρα. Νοεῖται ὁ πρὸ τῆς δευτέρας παρουσίας χρόνος (καιρός), πρὸς ὃν ἀναφέρεται ἡ προφητεία αὕτη. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος κάμνει χρῆσιν τῆς προφητείας τοῦ Ἰωήλ, διὰ τὸ ἀποδείξει ὅτι τὸ ἐν τοῖς Ἀποστόλοις παρατηρούμενον φαινόμενον δῆλ. ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει εἶναι χάρισμα δοθὲν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ὅποῖον ὁ Θεὸς παρέχει εἰς εὐσεβεῖς ἀνθρώπους διαφόρων ἐποχῶν.

Ἰσραηλίται. Τὰ τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ, οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἰακώβ ἢ Ἰσραὴλ. Ἡ προσωνομία αὕτη ὑπενθυμίζει εἰς τοὺς Ἰουδαίους τὴν ἱερότητα τοῦ ὀνόματος Ἰσραὴλ δοθέντος εἰς τὸν Ἰακώβ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅτε ἐπάλαισε καθ' ὕπνου πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ἐνίκησε· Ἰσραὴλ=ἰσχυρὸς καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ περιλαμβάνονται ἡ «υἰοθεσία», ἡ δόξα, αἱ διαθήκαι καὶ αἱ ἐπαγγελίαι» (Ρωμ. θ' § 4, 5).

Προσήλυτοι. (πρὸς-ἔρχομαι) ἦσαν οἱ ἐθνικοὶ οἱ ἀσπασθέντες τὸν Ἰουδαϊσμόν, ἢ ἔκουσίως ἢ μετὰ ἀποπλάνησιν καὶ παράπεισιν αὐτῶν ὑπὸ τινος Ἰουδαίου. Ἦσαν δὲ δύο τάξεις προσηλύτων κατὰ τοὺς Ραββίνους «οἱ προσήλυτοι τῆς πύλης» καὶ «οἱ προσήλυτοι τῆς δικαιοσύνης»· οἱ τελευταῖοι ἦσαν οἱ παλαιότεροι, διότι ἄφησαν τὴν πρώτην αὐτῶν θρησκείαν καὶ ὑπεσχέθησαν τὴν ἀκριβῆ τήρησιν τοῦ νόμου. Ἄδης—Ὁ ὑπὸ τὴν γῆν κόσμος, ἡ διαμονὴ τῶν νεκρῶν καὶ ἡ κατάστασις αὐτῶν, προσέτι δὲ ὁ τάφος καὶ ὁ θάνατος. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι καὶ Ρωμαίοις, τόπος ὑποχθόνιος, ἀνήλιος καὶ διηρεῖτο εἰς δύο μέρη, εἰς τὸν ζοφερόν καὶ ἐρεβώδη

Τάρταρον διὰ τοὺς ἀσεβεῖς καὶ εἰς τὸν Ἑλύσιον ἢ Ἑλύσια πεδιάς ἢ νήσους τῶν μακάρων διὰ τοὺς εὐσεβεῖς καὶ ἤρωας. Παρὰ τοῖς Ἑβραίοις ἐκαλεῖτο Σεόλ, κοινὸν κατοικητήριον διὰ τοὺς νεκρούς, διαιρούμενον εἰς δύο μέρη, τὸν παράδεισον ἢ κόλπον τοῦ Ἀβραάμ διὰ τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τὴν γέενναν ἢ κόλασιν διὰ τοὺς κακοὺς. Παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς Ἄδης εἶναι ἡ στέρησις τῆς θεᾶς καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως τοῦ κακοῦ παρελθόντος καὶ ἡ στέρησις πάσης εὐδαιμονίας, καλεῖται δὲ πρὸς τούτοις ὁ Ἄδης καὶ «σκότος ἐξώτερον», «κάμιμος πυρός», «πῦρ τὸ αἰώνιον».

Χριστός. Ἡ λέξις Χριστός ἐκ τοῦ χρίω διὰ ἱεροῦ μύρου ἢ ἐλαίου καὶ ἐδήλου τὸν ἀφιερωμένον εἰς τὸν Θεόν· ἐχρίοντο δὲ ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ οἱ βασιλεῖς ὑπὸ προφητῶν ἢ καὶ ὑπὸ ἀπλῶν ἱερέων, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς. Ὁ Κύριος ἡμῶν Χριστός ἐκλήθη, ὡς ὦν ὁ κατ'ἐξοχὴν μέγας Ἀρχιερεὺς καὶ βασιλεὺς χρισθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἁγίου πνεύματος «Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμὲ οὐ ἔνεκεν ἔχρισέ με» Λουκ. Δ' § 18 Ἡσ. ΜΒ' 7 ΖΑ' 1.

Κύριος. Οἱ οὐ μεταφράζουσι τὸ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις σύνθητες ὄνομα τοῦ Θεοῦ Ἀδωναί· ἀποδίδεται δὲ τὸ Κύριος εἰς τὸν Θεόν, ὡς ἀπόλυτον κύρος καὶ ἐξουσίαν ἔχοντα. Ἐπειτα εἰς πάντα ἄνθρωπον σχετικὴν ἔχοντα ἐξουσίαν ἐπὶ τινος οἴκου, ἀγροῦ, γυναικός τέλος δὲ καὶ ὡς τιμητικὸς τίτλος.

§ 33. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

(Πρ. Β' 42–47 Δ' 32–37, ς' 1–7).

Γλωσσικά.

Πᾶσα ψυχὴ—πᾶς ἄνθρωπος. προσκαρτερῶ—ἐπιμένω, εἶμαι καρτερικός, εἶμαι ἐπιμελής εἰς τι. κοινωνία—συμμετοχὴ εἰς τι. ὕπαρις—τὰ ὑπάρχοντα, ἡ περιουσία· πιπράσκω—πωλῶ. ἀφελότης—ἀφέλεια, ἀπλότης. ἀφελή—ὁ μὴ ἔχων πέτρας, ὀμαλὸς ἐπίπεδος, ἀπλοῦς, ἄμemptos. χάρις—ἡ λέξις αὕτη ἔχει πολλὰς σημασίας 1) θέλητρον (ἐπὶ σωματικῆς καλλονῆς), 2) εὐνοια, εὐμένεια, εὐγνωμοσύνη. χάριν ἔχω—χαίρω τὴν εὐνοίαν, εἶμαι ἀγαπητός, χάριν σοι

Ἑρμηνεῖα περικοπῶν τῆς Καινῆς Διαθήκης

γνωρίζω—σὲ εὐγνωμονῶ, 3) εὐποιία, εὐεργεσία: Χάριν λαμβάνειν—ἀμείβεσθαι, εὐεργετεῖσθαι, πᾶν ὅ,τι δίδεται τοῖς ἀνθρώποις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δωρεάν, 4) χαρά, ἀπόλαυσις, τέρψις, εὐχαριστία, χατῆρι: οὐδεμίαν τῶ βίῳ χάριν ἔχω—οὐδεμίαν τέρψιν αἰσθάνομαι ἐκ τοῦ βίου, χάριν τινός—ἀντὶ τοῦ ἕνεκά τινος, 5) εὐλογία ἀπὸ τοῦ Θεοῦ διδομένη ταῖς ἀνθρώποις διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὁ τ ο δ ἰ δ ω μ ἰ—δίδω ὀπίσω, ἐκθέτω, ἐξηγῶ λόγον, διήγησιν. μ α ρ τ ὕ ρ ἰ ο ν—μαρτυρία, ἀπόδειξις. μ α ρ τ ὕ ρ ο μ α ἰ—ζητῶ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ μαρτυρίαν, φέρω, ἐπικαλοῦμαι τινὰ εἰς μαρτυρίαν. π α ρ α θ ε ω ρ ῶ—παραβλέπω, ἀποστρέφομαι, μισῶ, παραγνωρίζω; περιφρονῶ. δ ι α κ ο ν ἰ α—ὑπηρεσία, τὸ ἔργον τοῦ διακόνου (ὑπηρέτης, θεράπων). ἐ π ἰ σ κ έ π τ ο μ α ἰ—παρατηρῶ, ἐρευνῶ, ἐξετάζω. σ ο φ ἰ α—ἐμπειρία, δεξιότης, πολυμάθεια. ἐ τ ἰ θ ο υ ν—παρατ. τοῦ τίθημι ἐκ τοῦ τύπου τιθέω—ῶ, ἀντὶ τοῦ ἐτίθεσαν. ἐ τ ἰ θ ο υ ν π α ρ ᾶ τ ο ὺ ς π ὅ δ α ς—ἔθετον εἰς τὴν διάθεσιν, ἐνεπιστεύοντο, παρέδιδον εἰς τοὺς ἀποστόλους.

Π ρ α γ μ α τ ἰ κ ᾶ.

Κ λ ῶ ν τ ε ς ἄ ρ τ ο ν μ ε τ ε λ ᾶ μ β α ν ο ν τ ρ ο φ ῆ ς. Ἐνταῦθα νοοῦνται τὰ χριστιανικὰ δείπνα (ἀγάπαι), ἐν οἷς οἱ χριστιανοὶ ἐτρέφοντο ὑλικῶς καὶ πνευματικῶς. Ἐν τοῖς δείπνοις ἑκείνοις ἢ μὲν πενία καὶ δυστιχία ἀνεκουφίζοντο, αἱ δὲ κοινωνικαὶ διακρίσεις ἀπεσκορακίζοντο ἕνεκα τῆς ἐπικρατούσης ἀγάπης. Οὐδόλως δὲ δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰ σπαρτιατικὰ συσσίτια, ἢ πρὸς τὰς σημερινὰς κοινωνιστικὰς ἀντιλήψεις τῶν κομμουνιστῶν ἀπὸ τὰς ὁποίας λείπει ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη.

Ἐ λ λ η ν ἰ σ τ α ἰ. ἦσαν Ἰουδαῖοι ἐκ γενετῆς ὁμιλοῦντες ἑλληνιστί· ἐπίσης Ἰουδαῖοι ἐκτὸς τῆς Ἰουδαίας προσήλυτοι λαλοῦντες τὴν κοινὴν Ἑβραϊκὴν ἢ Ἀραμαϊκὴν.

Ἐ β ρ α ἰ ο ἰ ς—ἀπόγονοι τοῦ Ἀβραάμ πρώτου λαβόντος τὸ ὄνομα ἑβραῖος (γεν. ιδ' 13) φαίνεται, ὅτι διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου ἦτο γνωστὸς ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς εἰς τοὺς ξένους πρὸς

διάκρισιν ἀπὸ τοῦ ἔθνικοῦ αὐτῶν ὀνόματος «τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ» ἢ τοῦ ὀνόματος Ἰουδαῖοι βραδύτερον (Δ' Βασ. Ις' 6).

Οὐκ ἄρεστον διακονεῖν τραπεζίαις. Ἡ τοιαύτη ἐργασία τῶν Ἀποστόλων δὲν ἦτο εὐχάριστος, οὔτε εἰς αὐτούς, οὔτε εἰς τὸν Κύριον, ὁ ὁποῖος προώριζεν αὐτοὺς κήρυκας τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ εἰς ὅλον τὴν κόσμον » πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη..... (Ματθ. Κη' 19)».

Ἐπισκέψασθε. Ἐξελέξατο ἀπὸ τοῦδε καθιεροῦται διὰ τῶν Ἀποστόλων ἡ ἀρχή, καθ' ἣν οἱ ἄρχοντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐξελέγοντο στῆ ψήφῳ τοῦ λαοῦ καὶ τῇ θελήσει τοῦ Θεοῦ Μαθητής—Ἡ λέξις αὕτη ὑπὸ γενικὴν ἔννοιαν λαμβανομένη σημαίνει—ὁπαδὸς ἀκόλουθος, ὁμόφρων· ὑπὸ μεριζήν δὲ ἔννοιαν ἐννοοῦνται ἐν τῇ Κ.Δ. οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

§ 39. α') ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΠΑΥΛΟΥ (Πρ. θ' 1—20).

Γλωσσικά.

Ἐμπνέω—ἐμφυσῶ ἐμβάλλω. Ἐμπνέων ἀπειλάς καὶ φόνοσ—ἐμβάλλων ἀπειλήν καὶ φόνον—ἀπειλῶν κοί φονεῶν. Ὁδοῦ ὄντας—ἐνν. τῆς χριστιανικῆς ὁδοῦ—ὄντας χριστιανούς. Κέντρον (κεντέω—ῶ)—τὸ ὄργανον διὰ τοῦ ὁποῖου κεντεῖ τις ὡς τὸ κέντρον (πλήκτρον⁷ τῆς ὄρνιθος, τοῦ χερσαίου ἐχίνου τῶν σκορπίων, τῶν σφηκῶν κλπ.) ἔπειτα δὲ τὸ κεντρί (βουκέντρι, βουκέντρα, τὸ βούκεντρον) διὰ τοῦ ὁποῖου κεντῶμεν τοὺς βοῦς. θαμβῶ —(θαμβέω—ῶ)—ἐκπλήττομαι, θαυμάζω, ἐξίσταμαι, Ἐνεὸς—ἄφωνος, ἄλλος ἀνεωγμένω—μετ. ἐναντ., ἂν καὶ ἦσαν ἀνοικτοὶ οἱ ὀφθαλμοί. χεῖρα γωγέω—ῶ—ἀπὸ τὴν χεῖρα ὀδηγῶ. Ὁραμα—ἡ θεὰ διὰ τῶν ἔσω ὀφθαλμῶν, οὗς ὁ θεὸς ἀνοίγει, θεὰς πνευματικῶν καὶ ὑπερφυσικῶν πραγμάτων καὶ ὄντων, ἡ ἀποκάλυψις τῆς θείας βουλήσεως. ρύμη (ρύω—ἐρύω), ἡ δύναμις, ὄρμη καὶ ταχύτης κινουμένου σώματος, ἰσχυρὰ ἐπίθεσις. ἐνταῦθα στενὴ ὁδός, στενωπός, Ἄγιος=ὁ καθαρός, ὁ ἀγνός.

ὁ ἐλεύθερος ἀπὸ ἁμαρτίας. οἱ ἅγιοι=Οἱ ἐν Χριστῷ πιστεύοντες, οἱ Χριστιανοί. ἐπικαλούμενους τὸ ὄνομά σου=ἐκείνους οἱ ὁποῖοι μεταχειρίζονται τὸ ὄνομά σου κατὰ τὰς προσευχάς. Σ κ ε ὕ ο ς ἐ κ λ ο γ ῆ ς—ἐκλεκτὸν ὄργανον. β α σ τ ἄ ζ ω τὸ ὄνομα—φέρω τὸ ὄνομά τινος, ὁμιλῶ περὶ τοῦ ὀνόματός τινος. ἡ ρ χ ο υ—παρατ. τοῦ ἔρχομαι. τύπος σπάνιος, ἀντὶ τοῦ παρατατ. τοῦ εἶμι=ἡ εἰς Πλησθῆς=καὶ πληρωθῆς λάβης πνεῦμα ἅγιον. Λ ε π ι ς-ι δ ο ς ὑποκ. τοῦ λέπος=φλοιός, φλοῦδα, (ὠοῦ, κρομμύου) λέπιον ἰχθύος· ἐ ν ἰ σ χ υ σ ε—αἱ δυνάμεις τοῦ σώματός του ἀπεκατεστάθησαν. ἐξίσταντο ἠπόρουν, ἐθαύμαζον. π ο ρ θ ῆ ς α ς (πορθέω—ῶ) καταστρέφω, ἀφανίζω, ἐρημώνω, λεηλατῶ, βλάπτω. ὦ δ ε (ἐκ τοῦ ὄδε) σημ. τὸν τρόπον καὶ τὸν τόπον = οὕτως (τοιουτοτρόπως) καὶ τὸν τόπον=ἐδῶ ὡς ἐνταῦθα συνέχυνε ἔφερεν εἰς σύγχισιν, ἔφερεν εἰς παραχῆν. Σ υ μ β ἰ β ἄ ζ ω—συνάπτω, συνενώνω, συμφιλιώνω, ὁμοῦ θέτω καὶ συγκρίνω, συμπεραίνω, ἔπειτα=διδάσκω.

Π ρ α γ μ α τ ι κ ἄ .

Δ α μ α σ κ ὁ ς. Διάσημος πόλις τῆς Συρίας· ἐπὶ ὠραίας τοποθεσίας καλουμένη ἐ π ἰ γ ε ι ο ς π α ρ ἄ δ ε ι σ ο ς, ἔχει πλέον τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδων κατοίκων, ἔχει ἐμπόριον καὶ βιομηχανίαν ὑφασμάτων μεταξωτῶν καὶ βαμβακερῶν δερμάτων κλπ. τόπος συγκεντρώσεως τῶν προσκυνητῶν διὰ τὴν Μέκκαν· ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν, εἶχον ἐγκατασταθῆ πολλὰ χιλιάδες Ἰουδαίων, ἐξ ὧν δέκα χιλιάδες ἐθανατώθησαν διαταγῇ τοῦ Νέρωνος.

Σ κ λ η ρ ὄ ν σ ο ι π ρ ὸ ς κ ἔ ν τ ρ α λ α κ τ ἰ ζ ε ι ν=εἶναι παροιμία δηλοῦσα τὴν ἀναπόφευκτον ζημίαν τῶν ἀνθισταμένων κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἰσχυρῶν ἀρχηγῶν τῆς Πολιτείας. Ὅπως οἱ βόες λακτίζοντες πρὸς τὸ βούκεντρον, διὰ τοῦ ὁποίου κεντοῦμεν αὐτούς, οὐδὲν κέρδος ἢ ὠφέλειαν ἔχουν, τούναντίον δὲ ζημίαν, τὸ αὐτὸ θὰ πάθῃ πᾶς ὁ ἀνθιστάμενος κατὰ τινος ἰσχυροῦ.

Ἄ ν α ν ἰ α ς. Χριστιανὸς ἐκ Δαμασκοῦ κατ'ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ θεραπεύσας τὸν Παῦλον ἐκ τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς

ἀσθενείας, διδάξας εἰς αὐτὸν τὸν Χριστιανισμόν. Τὰ ρόζ-Πόλις τῆς Κιλικίας, ἔχουσα περὶ τοὺς 30000 κατοίκων, τὸ πλεῖστον Μωαμεθανῶν. Διατέμενεται δὲ ὑπὸ τοῦ Κύδνου ποταμοῦ, ἀπέχει ἕξ μίλια ἀπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ἦτο τὸ πάλαι πόλις ἐπίσημος, κέντρον τῶν διαφόρων φιλοσόφων καὶ πάσης πνευματικῆς κινήσεως, οἶαι αἱ Ἀθηναὶ καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια. Ἡ κτίσις τῆς πόλεως ἀποδίδεται εἰς τὸν Σαρδανάπαλον. Ἐπειδὴ προσέφερε μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τοὺς Ρωμαίους κατὰ τοὺς διαφόρους πολέμους ἀνεγνωρίσθη ὑπ' αὐτῶν «ἐλευθέρα πόλις» οὐδένα φόρον καταβάλλουσα, ἀλλὰ μόνον τὴν ἀνωτάτην κυριαρχίαν τῆς Ρώμης ἀναγνωρίζουσα καὶ ἄνδρας ἐν καιρῷ πολέμου παρέχουσα. ἐπιθεῖς τὰς χεῖρας—ἡ ἐπίθεσις τῶν χειρῶν ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ δηλοῖ τὴν καθιέρωσιν.

Ἀρχιερεὺς—ὁ ἀνώτατος ἄρχων τῶν Ἰουδαϊκοῦ ἱερατείου καὶ ἐπόπτης τοῦ Ναοῦ· εἰσήρχετο ἅπαξ τοῦ ἔτους εἰς τὰ ἅγια τῶν ἀγίων κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ἐξιλασμοῦ, αἱ δὲ τελεῖται τῆς καθιερώσεως τοῦ ἀρχιερέως διήρκουν ἑπτὰ ἡμέρας. Τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρχιερέως, ἦτο κατ' ἀρχὰς ἰσόβιον καὶ διαδοχικόν. Ὁ Σολομὼν ὅμως δυσαρεστηθεὶς κατὰ τοῦ τότε ἀρχιερέως Ἀβιάθωρ ἀντικατέστησε τοῦτον διὰ τοῦ Σαδώκ ἐπὶ δὲ τῆς Βασιλείας τοῦ Ἡρώδου πέντε ἀρχιερεῖς ἐπαύθησαν καὶ διωρίσθησαν (*Αννας καὶ Καϊάφας). Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Κυρίου ὁ ἀρχιερεὺς ἦτο πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου. Ἡ δὲ ἀρχιερατικὴ στολὴ ἦτο ἡ μίτρα μετὰ πετάλου ἐπ' αὐτῆς, ὁ ποδήρης χιτῶν, τὸ ἐφόδ, τὸ περιστήθιον καὶ ἡ ζώνη

Συναγωγὴ—(συν-ἄζω) συνάθροισις, ὁ οἶκος, ὁ τόπος, ὁ ναός, ἐν ᾧ ἐγένετο ἡ συνάθροισις, τόπος ἱερός, ἔνθα συνήρχοντο οἱ Ἑβραῖοι διὰ τὸ νὰ προσευχηθῶσι. Ἡ ἴδρυσις τῶν συναγωγῶν ἐμφανίζεται ἀπὸ τοῦ 600 περίπου π.Χ. (Νεεμ. Η' 1—8), ἐποχῆς, καθ' ἣν οἱ Ἰουδαῖοι, ὡς αἰχμάλωτοι ἐν Βαβυλῶνι δὲν ἠδύναντο νὰ ἔλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα των, ἵνα προσεύχωνται ἐν τῷ Ναῷ. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἦσαν πολλοὶ τοιαῦται ἐχρησίμευον δὲ προσέτι ὡς ἐκπαιδευτήρια καὶ δικαστήρια. Ἡ διαρρύθμισις τῆν συναγωγῶν ἦτο παρεμφερὴς πρὸς τὸν ναόν. Τὰ ἐν τῇ συναγωγῇ καθίσματα τῶν ἐπισήμων Ἑβραίων ἦσαν ὑψηλότερα τῶν λοιπῶν (πρωτοκαθεδραὶ), τὴν ἐποπτεῖαν

δὲ τῆς συναγωγῆς ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τινων προσώπων εἶχεν ὁ ἀρχισυνάγωγος.

Συνέδριον—ἦτο τοῦτο τὸ ἀνώτατον συμβούλιον τῶν Ἑβραίων, ὁ Ἄρειος Πάγος τῶν Ἑβραίων, διαπραγματευόμενον τὰ θρησκευτικά, τὰ δικαστικά καὶ Ἔθνικα ζητήματα. Ἀπετελεῖτο ἐξ 71 συνέδρων καὶ ἑνὸς προέδρου· συνεδρίαζεν εἰς μίαν αἴθουσαν πλησίον τοῦ Ναοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν τὰ ἐδώλια τῶν συνέδρων ἦσαν τοποθετημένα ἡμικυκλικῶς. ἦτο κύριον ζῶης καὶ θανάτου παντὸς πταίνοντος. Οἱ Ρωμαῖοι ὑποτάξαντες τοὺς Ἑβραίους ἀφῆρσαν τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀπὸ τοῦ συνέδριου ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου. Ἀνῆκον δὲ οἱ σύεδροι εἰς τρεῖς διακεκριμένας τάξεις 1) τῶν ἱερέων, 2) τῶν πρεσβυτέρων (προβεβηκότων τὴν ἡλικίαν) ἢ γερόντων καὶ 3) τῶν σοφῶν ἢ γραμματέων, ὑπῆρχον δὲ καὶ ἐπαρχιακὰ συνέδρια, ἕκτοσ τοῦ Μεγάλου συνεδρίου περιλαμβάνοντα δύο συνέδρους, ἄλλο δὲ τρία ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων.

§ 40. ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ (Πραξ. ΙΖ' 15-14).

Γλωσσικά.

Καταγγέλλω=φανερώνω τι, κηρύττω, δίδω ἴδῃσιν γνωστοποιῶ. Σαλεύω=κινῶ, ταρασσω, ὑπομένω—μένω ὀπίσω, μένω εἰς τὴν θέσιν μου Καθιστῶντες (καθιστάω—ῶ) καὶ (καθιστάνω)—ἀντικαθίστημι, θέτω κάτω, φέρω τι καὶ τὸ τοποθετῶ. Ἐκδέχομαι—περιμένω, προσδοκῶ. Παροξύνω—καθιστῶ τι ὀξύ, κοπτερόν, συν. μεταφ. ἐρεθίζω, παροργίζω. Κατείδωλος πλήρης εἰδώλων. Σέβω λαί—εὐλαβοῦμαι, φοβοῦμαι. τοῖς σεβομένοις πρὸς τοὺς εὐλαβεῖς. Συμβάλλω—ἐπὶ ἐχθρικῆς σημ.—ἐμβάλλω εἰς ἔριδα, διερεθίζω ἀμετ. συγκρούομαι, διαπληκτίζομαι πρὸς τινα, ἀλληλομαχῶ, φιλονικῶ ὡς ἐνταῦθα ὁ Σπερμιολόγος—κυρίως συλλέγων (συναθροίζων) σπέρματα (σπόγγος) ἔπειτα ἐπὶ ψόγου, ὁ φλύαρος. Δαιμόνιον—τὸ δαιμόνιον σημεῖον, ἡ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐνοικοῦσα φωνὴ τοῦ Θεοῦ: ἐν γένει σημαίνει Θεός· ἐν μεταφ. ἐν τῇ Κ.Δ.

καὶ ὁ κακὸς δαίμων, διάβολος, ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ Θεοῦ. Ἐπι-
 λαμβάνομαι—πιάνω ἀπὸ τὸ χέρι τινα, κρατῶ. Ἐν φέ-
 ρω εἰς τὰς ἀκοὰς· εἰσάγω νέον τι καινοτομῶ, φέρω εἰς τὸ μέσον
 δοξασίαν τινά, προτείνω, **Ξενίζοντα** (ξενίζω) παράξενα,
 ἀσυνήθη. **Δεισιδαίμων** ὁ φοβούμενος τοὺς Θεοὺς, ὁ εὐ-
 λαβῆς πρὸς τοὺς Θεοὺς. **Καινότερον** νεώτερον. Ἄνα-
 θεωρῶ—πάλιν, ἀκριβῶς καὶ προσεκτικῶς παρατηρῶ τι.
Σεβάσματα (Σ)μα—ματος) τὰ ἀντικείμενα τῆς λατρείας.
Ἄγνοοῦντες—μετ. ἐναντ. ἄν καὶ ἄγνοῆτε, **Εὐσεβῶ**
 (έω—ῶ)—ἐκπληρῶ τὰς τὰ πρὸς τὸν Θεόν, τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς
 πρεσβυτέρους καὶ ἐν γένει ἀξιότιμα πρόσωπα καθήκοντά μου.
Χειροποίητος—διὰ χειρῶν ἀνθρώπων ποιηθεῖς, τε-
 χνητός. **θεραπεύω**—ὑπηρετῶ, φροντίζω, περιποιοῦμαι,
 ἐπιμελοῦμαι. **Πνοή—φύσησις** ἀέρος, ἀναπνοή, ἀνάσα,
 ἀνασασμός. **Ἐπίπᾶν** τὸ πρόσωπον—ἐπὶ τῆς ἐπι-
 φανείας τῆς γῆς, ἐπὶ τῆς γῆς. **Ψηλαφῶ** (άω—ῶ) ἄπτομαι,
 κινῶ τὰς χεῖρας ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὡς τυφλός, ἢ ἐν τῷ σκοτει κοινῶς
 πασπατεύω, ἐρευνῶ σκοτεινόν τι πρᾶγμα, διὰ τῶν χειρῶν
 λαμβάνων γνῶσιν τινός. **Χάραγμα**—τὸ χαραχθέν, τὸ τυ-
 πωθέν, χαραγματιά. **Ἐνθύμησις**—τὸ βάλλειν κατὰ νοῦν,
 ἐπινόησις, ἐφεύρεσις. Οὐκ ὀφείλομεν ἡ φυσικὴ σειρὰ τῶν
 λέξεων αὕτη: ὀφείλομεν νομίζειν οὐκ εἶναι τὸ θεῖον ὁμοιον χρυ-
 σῶ....., ὀφείλομεν νὰ νομίζωμεν, ὅτι τὸ θεῖον (ὁ Θεὸς δὲν
 ὁμοιάζει μὲ χρυσόν..... Ἐπεριθῆν (ὑπερορῶ) ἀφοῦ παρέ-
 βλεψε δὲν ἔλαβε ὑπ' ὄψιν, ἄγνοια, τὸ μὴ γνωρίζειν, μετ.
 τὸ ἀμάρτημα, τὸ σφάλμα. **Πίστις**—ἐνταῦθα ἡ ἀπόδειξις,
 πιστοποίησις, ἐγγύησις.

Πραγματικά.

Θεσσαλονίκη πόλις τῆς Μακεδονίας. Πάλαι Θέρμη ἔκαλεῖτο
 ἐν τῷ μυχῶ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου· ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ
 τοῦ Ἀλεξάνδρου Κασσάνδρου διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου πρὸς
 τιμὴν μὲν τῆς συζύγου αὐτοῦ Θεσσαλονίκης, ἀδελφῆς τοῦ
 Ἀλεξάνδρου· ἐπὶ τῆς ἐποχῆς, τοῦ Παύλου εἶχεν ἀναγνωρισθῆ
 ὑπὸ τῶν Ρωμαίων «ἐλευθέρα πόλις». Ἄγορᾶ—ἐκ τοῦ ἐγείρω
 —συναθροίζω, πλατεῖα εὐρύχωρος εἰς τὰς Ρωμαϊκὰς καὶ Ἑλ-

ληνικάς πόλεις. Διηρεῖτο εἰς δύο μέρη ἐξ ὧν τὸ μὲν ἐν περιελάμβανε τὰ δημόσια κτίρια, οἶον στοάς, βωμούς, ναοὺς, θέατρα, δικαστήρια, βαλανεῖα κ.λ.π. Τὸ δὲ ἄλλο ἦτο ἐλεύθερον καὶ ἐκαλεῖτο «Δημόσιος ἀγορὰ» ἐδῶ συνήρχοντο καὶ ἀντήλλασσον τὰς ἰδέας των οἱ κάτοικοι καὶ ἐνήργουν παντὸς εἴδους συναλλαγάς, κρίσεις, συζητήσεις κ.λ.π.

Ἐπικούρειοι—Φιλόσοφοι ἀκολουθοῦντες τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἐπικούρου, παρεδέχοντο, ὅτι ἡ εὐδαιμονία κεῖται ἐν τῇ ἀπολαύσει παντὸς ἡδέος καὶ ἐν τῇ ἀποφυγῇ παντὸς πόνου καὶ πάσης ἀλγηδόνης· κανὼν τοῦ βίου ἐθεωρεῖτο ἡδυπάθεια· ἦσαν ὑλισταὶ καὶ ἄθεοι· ἐπρέσβευον τὴν αἰωνιότητα τῆς ὕλης καὶ ὅλα τὰ φαινόμενα ἐξήγουν ὡς τυχαίαν συνάφειαν τῶν ἀτόμων τῆς ὕλης· ἤρνοῦντο τὴν θεῖαν πρόνοιαν καὶ τὴν ἄθανασίαν τῆς ψυχῆς.

Στωϊκοὶ (στοῖκοι)—Φιλόσοφοι διδάσκοντες καὶ φιλοσοφοῦντες ὑπὸ τὰς στοάς, ὁπαδοὶ τοῦ Ζήνωνος· ἤσκουν αὐστηρὰν ἠθικὴν, παρεδέχοντο ἓνα Θεὸν ἀθάνατον τέλειον, λογικόν, ἀνεπίδεκτον παντὸς κακοῦ, προνοητικόν τοῦ κόσμου, δημιουργὸν καὶ πατέρα πάντων. Ἐδέχοντο τὴν θεῖαν πρόνοιαν, προνοοῦσαν ἄνω δὲ ταῖς βουλήσεσι τοῦ Θεοῦ. Κατ' αὐτοὺς ἡ ἀρετὴ μόνον εἶναι ἀγαθὸν καὶ δὴ τὸ ἄκρον, ἡ δὲ κακία εἶναι κακόν. Τὰ πάθη δὲν εἶναι ἀναγκαῖα στοιχεῖα τοῦ βίου, ἀλλὰ νοσήματα τῆς ψυχῆς· ὁ σοφὸς δέον νὰ εἶναι κατ' αὐτοὺς, ἀνώτερος λύπης ἢ χαρᾶς, ἀμέριμος, καρτερικὸς (στωϊκὴ ἀπάθεια).

Ἄρειος Πάγος—πάγος ἐκ τοῦ πήγνυμι πεπηγώς, πετρώδης λόφος (βράχος) πλησίον καὶ ἀπέναντι τῆς ἀκροπόλεως· ἐκλήθη ὁ λόφος Ἄρειος, διότι κατὰ τὴν μυθολογίαν ἐπὶ τούτου ἐδικάσθη ὁ Ἄρης ὑπὸ τῶν δώδεκα τῶν Θεῶν ἐπὶ φόνῳ τοῦ Ἄλιφροβίου βιάσαντος τὸν θυγατέρα αὐτοῦ Ἀλκίππην· ἦτο δὲ προσέτι ὑπὸ κάτω τοῦ λόφου σπήλαιον ἔνθα ὑπῆρχε ἱερὸν τῶν Εὐμενίδων (Ἐρινύων) αἵτινες ἐκαλοῦντο καὶ Ἄραι (Κατάραι) τιμωραὶ. Συνήθως δὲ ὁ Ἄρειος Πάγος νοεῖται τὸ ἀνώτατον δικαστήριον, ἡ ἐξ Ἀρείου Πάγου, Βουλὴ ἡ ἔχουσα τὴν ἐπίβλεψιν τῆς τηρήσεως τῶν νόμων καὶ κολάζουσα καὶ ζημιοῦσα πάντας τοὺς ἀκοσμοῦντας.

Ἄγνωστος Θεός. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐκτὸς τῶν Ὀλυμπίων

Θεῶν ἐλάτρευον καὶ Θεὸν ἄγνωστον μὲ ἴδιον βωμὸν ἐν Ἀθήναις. ὁ ὄρκος ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις «Νὴ τὸν Ἄγνωστον ἐν Ἀθήναις» (Λουκ. ὄλοφ. 9) δεικνύει τὴν ὑπαρξιν τοιοῦτου Θεοῦ παρ' αὐτοῖς. Τὸ τοιοῦτον φανερώνει τὴν εὐσέβειαν τῶν κατοίκων τῶν Ἀθηνῶν· ἢ οἱ ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς γῆς συρρέοντες ἐν Ἀθήναις καὶ μὴ παραδεχόμενοι τοὺς Θεοὺς τῶν Ἀθηναίων εὐρίσκουσι βωμὸν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν τῶν καθηκόντων ἔξω ἀπὸ τοὺς ναοὺς τῶν Ἀθηναίων. Αἱ ὑπὸ τοῦ Παύλου κηρυττόμεναι ιδιότητες τοῦ Ἀ γ ν ὄ σ τ ο υ Θεοῦ εἶναι πρῶτον δημιουργός 2) παντοκράτωρ, 3) Πνεῦμα, 4) ἀνευδεής, 5) προνοητικός, 6) Πανταχοῦ παρῶν 7) Δίκαιος κριτής (ἐν μελλοσῆ κρίσει).

Δ ι ο ν ὄ σ ι ο ς ὁ Ἀ ρ ε ο π α γ ῖ τ η ς—εὐπαιδευτος ἀνὴρ χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων ὑπέστη τὸν διὰ πυρὸς μαρτυρικὸν θάνατον χάριν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ ΕΚ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ

§ 41 ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΑΚΡΑΝ ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΕΟΝ (Ρωμ. Α' 8—32).

Γ λ ω σ σ ι κ ᾶ.

Μάρτυς—ὁ βεβαιωτής, ὁ ἐπικυρῶν τὴν ἀλήθειαν, ἔπειτα ἐτὰ πάντα ὑποστάς χάριν τῆς πίστεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εὐοδῶ (ὄω)—εἰς καλὴν εὐτυχῆ ὁδὸν ὀδηγῶ, παθ. καλὴν ἔκβασιν ἔχω ἐν Κ.Δ. εἶμαι εὐτυχής. λατρεύω—ἀποδίδω σεβασμὸν εἰς τὸν Θεόν, σέβομαι προσκυνῶ τὸν Θεόν. Ἐν τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ—διὰ τῆς θελήσεως τοῦ Θεοῦ, τοῦ θέλοντος. Ἐπιποθῶ—ἔχω διακαῆ πόθον, ἐπιθυμίαν, ἐπιποθῶ ἰδεῖν=λαχταρῶ νὰ σᾶς ἴδω.

Χάρισμα—ἡ ἔνδειξις εὐνοίας, δῶρον, πᾶν ἀγαθὸν δωρεὰν διδόμενον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐνταῦθα ἐννοεῖ τὸ χριστιανικὸν κήρυγμα. παρακαλοῦμαι—παρηγορῶ, παραμυθοῦμαι. Προτίθημι—θέτω τι ἐμπρός,

προτίθεμαι (προεθέμην) προβάλλω τι ὡς σκοπὸν διὰ τὸν ἑαυ-
τόν μου, σκοπεύω, σκοπῶ, σκέπτομαι.

Ἄχρι δεῦρο—ἐπὶ χρόνου ὡς ἐνταῦθα, ἕως τώρα, ἐπὶ
τόπου—ἕως ἐδῶ. Ὁφειλέτης εἰμί—ὀφείλω, χρεωστῶ
νὰ κάμω τοῦτο δηλ. νὰ ἔλθω νὰ σᾶς κηρύξω τὸ Εὐαγγέλιον.
Ὁὕτω πρόθυμον τὸ κατ' ἐμὲ—τόσην (μεγάλην)
προθυμίαν εἶχον, ὅσον ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἐμὲ ὥστε ἡ ἐμὴ προθυμία
(πρόθεσις). Κατὰ μετ. αἰτ. ἀπαντᾷ συχνὰ παρὰ τοῖς θύραθεν
καὶ ἐν τῇ Κ.Δ. μετὴν ἔννοιαν κτήσεως. Ἐπιπᾶσαν ἀσε-
βειαν καὶ ἀδικίαν—ἐπὶ πάντα ἀσεβῆ καὶ ἀδικον. Τῶ
τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων—οἱ ὅποιοι
(ἀσεβεῖς) κατέχουν τὴν ἀλήθειαν (περὶ Θεοῦ) ζῶντες ἐν ἀδι-
κίᾳ. Τοῖς ποιήμασι νοοῦμενα—ἐξεταζόμενα, παρα-
τηρούμενα διὰ τῶν δημιουργημάτων. Αἰδῖος δύναμις—
αἰώνιος παντοδυναμία. Θεῖος—θεϊκὴ οὐσία τὸ θεῖον κάλ-
λος. Ματαιόω—ῶ—κάμνω τι μάταιον, ἀνωφελές, μέσ. φέ-
ρομαι ἀνοήτως. Ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς λογισμοῖς
αὐτῶν ἠπατήθησαν ἐξεμηδενίσθησαν. ἀσύνετος—ὁ μὴ
ἔχων σύνεσιν, ὁ ἄφρων. Ἐμωράνθησαν (μωραίνω)—
ὠμίλουν ὡς μωροί, ἔγιναν ἀνόητοι. Ἀδόκιμος—ὁ μὴ δό-
κιμος, ὁ μὴ γνήσιος, ὁ μὴ ἀληθής, ὁ μὴ ἔχων ἀξίαν, διεστρα-
μένος, διεφθαρμένος. Οὐκ ἐδοκίμασεν (δοκιμάζω) δὲν
ἐξήτασεν ἀκριβῶς, δὲν παρεδέχθησεν, ἐθεώρησεν περιττόν.
Τὰ μὴ καθήκοντα—τὰ μὴ νόμιμα, τὰ μὴ ἀρμόζοντα.
Κακοήθεια—ἐπὶ χαρακτῆρος, τὸ κακὸν ἦθος, ὁ δόλιος
χαρακτήρ. Ψιθυριστής—ὁ ψιθυρίζων, ὁ διαβάλλων, ὁ
καταλαλῶν. Κατάλαλος—ὁ κακολογῶν. Θεοστογής
—ὁ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ μισούμενος Ἀσύνθετος. ὁ μὴ ἀπλοῦς,
ὁ μὴ συμφωνῶν, ὁ ἄστατος. ὁ μὴ φυλάττων τὰ συμπεφωνημένα
ὁ μὴ ἔχων στοργήν, ὁ ἀσπλαχνος, ἄσπονδος—ὁ ἄνευ σπον-
δῶν ἄγριος, ὁ ἐχθρός. Δικαίωμα—κρίσις, ἀπόφασις ἢ κατὰ-
κρίσις, πᾶσαι αἰ ἠθικαὶ καὶ τελετουργικαὶ διατάξεις τοῦ Κυ-
ρίου. Κρῖμα—ἡ κρίσις, ἡ ἀπόφασις, ἡ καταδίκη σημαίνει
δὲ καὶ ἁμαρτία (τὸ νῦν κρῖμα). Ὁργή Θεοῦ—νοεῖται ἐκείνη
ἡ διάθεσις, τὴν ὁποίαν προκαλεῖ ἐν αὐτῷ ἡ ἀγιότης αὐτοῦ
κατὰ πᾶσαν παράβασιν τοῦ νόμου αὐτοῦ, ἦτοι τὴν ἐκδηλου-

μένην ἐν αὐτῷ ἀποστροφὴν πρὸς πᾶσαν ἁμαρτίαν ἢ ἀδικίαν, τῆς ὁποίας συνέπεια ἢ τιμωρία. Ὁ ρ γ ἡ—ψυχικὴ διάθεσις, ψυχικὴ μεταβολή. ὀργή ἐστι ἐπιθυμία τιμωρίας τοῦ δοκοῦντος ἡδίκηκεναι οὐ πρεπόντως (Διον. Λαερ.)—Δίκαιος—ἐν ἄρετος, ὁ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχων, εὐσεβής, ὁ χρηστὸς ἄνθρωπος, ὁ ἐκπληρῶν πάντα τὰ καθήκοντα πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

Π ρ α γ μ α τ ι κ ἄ.

Ἔθνη. Διὰ τῆς λέξεως ταύτης ἐν Κ. Διαθήκῃ δηλοῦνται οἱ ξένοι πρὸς τὴν θρησκείαν τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ καὶ διεκρίνοντο τοιοῦτοτρόπως τοῦ Ἰσραήλ. Ἐπίσης λέγονται ἔθνη οἱ ἐξ ἔθνῶν Χριστιανοὶ καὶ ἀντιτίθεται πρὸς αὐτοὺς τὸ Ἰουδαῖοι, λέγεται προσέτι καὶ περὶ τῶν ἐξ Ἰουδαίων Χριστιανῶν ἐν τῇ διασπορᾷ. Ὁ Παῦλος ἀπεστάλη μὲν πρὸς τοὺς Ἐθνικοὺς καὶ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν καλεῖται. Δὲν ἀπεκλείσθη ὁμως καὶ τοῦ κηρύγματος πρὸς τοὺς Ἰουδαίους.

Ἕλληνας. Ἐνταῦθα ἡ λέξις δηλοῖ τοὺς Ἕλληνας κατὰ τὸ γένος ὡς καὶ ἐν Πράξ. 19' 17. ἐν πᾶσι δὲ τοῖς λοιποῖς χωρίοις Κ.Δ. δηλοῖ τοὺς ἔχοντας τὴν θρησκείαν τῶν Ἑλλήνων, τοὺς Ἐθνικοὺς, ἀπὸ τοῦ ὀνομαστοτέρου αὐτῶν Ἐθνους, ὀνομαζομένους τοιοῦτοτρόπως.

Ἐυαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ.—Ἡ χαρμῶσυνος ἀγγελία περὶ τοῦ βίου, τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ, διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ὁποίου ἐσώθη ἡ ἀνθρωπότης καὶ εἰς σωτηρίαν πάντας καλεῖ διὰ τῆς πίστεως εἰς αὐτόν. Δίκαιος ὁ ἄρετην τοῦ δακίμου 2ον) τὸ πορεύεσθαι ἐν πᾶσι τοῖς δικαίωμασι τοῦ Κυρίου ἀμέμπτως, καὶ δὴ τὴν εὐσεβείαν, τὴν χρηστότητα, τὴν ὁσιότητα καὶ ἀντιτίθεται πρὸς τὴν ἀνομίαν, ἀκαθαρσίαν, ἁμαρτίαν, 3ον) ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου λαμβάνεται εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ κρίνεσθαι ἢ ἀναγνωρίζεσθαι τινα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δίκαιον (ἀθῶον) ἀντὶ τῆς λέξεως δικαίωσις καὶ 4ον) τὴν σωτηρίαν ἢ ὁποία ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς πίστεως

Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται. Εἶναι φράσις ἐλευθέρως εἰλημμένη ἐκ τοῦ κατὰ τοὺς Ο' προφήτου Ἀββακούμ

Β' 4. Ὁ προφήτης λέγει ταῦτα μὲν περὶ τῶν ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλώτων Ἰουδαίων, ὅτι οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν θὰ ἐπιζήση καὶ θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Πατρίδα του, εἰ μὴ ὁ ἔχων πίστιν πρὸς τὸν Θεὸν ἀναγωγικῶς δὲ λέγεται περὶ τῶν μελλόντων ν' ἀπαλλαγῶσι τῆς δουλείας τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου καὶ νὰ ἀξιωθῶσι τῆς σωτηρίας διὰ τῆς πίστεως πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

Τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ κλπ. Ἡ ἐν τῷ σύμπαντι παρατηρουμένη ἄρμονία καὶ τάξις ἐπέβαλλεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἵνα παραδέχωνται Θεόν, ἀλλὰ ἡ ἐν αὐτοῖς ὁμως ἁμαρτία ἐπισκοτίσασα τὸν νοῦν πρὸς τὴν εἰδωλολατρείαν αὐτοὺς ᾠδήγησεν. Οἱ ἄνθρωποι μακρὰν τοῦ Θεοῦ ὄντες καὶ ἐν τῇ κακίᾳ ζῶντες τὸν ἑαυτῶν θάνατον κατεργάζονται.

§ 42. ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΝΟΝΙΖΗ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΗΜΩΝ

Γσλ. Ε' 1-20. Ζ' 1-10.

Γ λ ω σ σ ι κ ᾶ.

σ τ ῆ κ ω—στέκω, ἴσταμαι, ἐμμένω, ἐκ τοῦ ἔστηκα. ἐ ν ἔ χ ο μ α ι—ἀπό τινος κρατοῦμαι, ὑποτάσσομαι, δεσμεύομαι, ὑποβάλλομαι, προσκολλῶμαι. Κ α τ α ρ γ ῶ (έω—ῶ)—κάμνω τι ἀργόν, παύω τινὰ ἀπὸ τοῦ νὰ ἐνεργῇ, ἀποστερῶ τῆς δυνάμεως καὶ μέσ. ἀπαλλάσσομαι τῆς ἐξουσίας τινός Κ α τ η ρ γ ῆ θ η τ ε ἀ π ὸ τ ο ῦ Χ ρ ι σ τ ο ῦ—ἀπεξενώθητε, ἀπεχωρίσθητε τῆς κοινωνίας τοῦ Χριστοῦ. Δ ι κ α ι ο ῦ μ α ι—κρίνω, θεωρῶ, κηρύττω τινὰ δίκαιον. Ἐν ῶ παρὰ τῷ Ἰακώβῳ σημαίνει καθιστῶ τινὰ δίκαιον, ποιῶ τινα δίκαιον, σώζω. Τῆς χ ᾶ ρ ι τ ο ς ἐ ξ ε π ἔ σ α τ ε. ἐγένεσθε τῆς χάριτος ἐκπτωτοὶ—ἐχάσατε πᾶσαν εὐεργεσίαν τῆς χάριτος.

Π ν ε ὑ μ α τ ι. Διὰ τῆς δυνάμεως καὶ ἐνεργείας τοῦ Ἁγ. Πνεύματος. Ἐν νόμῳ δ ι κ α ι ο ῦ σ θ α ι. οἵτινες ἐπιζητεῖτε τὴν δικαίωσιν ὑμῶν ἀπὸ τῶν ἔργων τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου. Ἄ π ε κ δ ἔ χ ο μ α ι—προσδοκῶ, περιμένω, ἐλπίζω.

Ἄ π ε κ δ ε χ ὀ μ ε θ α ἐ λ π ῖ δ α. ἰσχυρῶς ἐλπίζομεν. Δ ι κ α ι ο σ ῦ ν η—δικαίωσις. Ἰ σ χ ῦ ω. εἶμαι ἰσχυρός, ἔχω δύ-

ναμιν, ἰσχύν ἐνεργοῦμαι—ἐνεργὸν ἑμαυτὸν παρέχω, ἰσχυρὸν ἑμαυτὸν ἀποδεικνύω. Δι' ἀγάπης—διὰ τῶν ἔργων τῆς ἀγάπης (φιλανθρωπίας). Ἄνακόπτω—ὠθῶ ὀπίσω ἐμποδίζω, ἀναχαιτίζω. Τῆ ἀληθείᾳ. εἰς τὴν ἀλήθειαν (εὐσγγέλιον). πεισμονή. Τὸ πείσμα, ἡ ἰσχυρογνωμοσύνη. Ὁ καλῶν—ἐνν. ὁ Θεός. Ὁ οὐ καλῶν—ὁ Διάβολος, ὁ Σατανᾶς. Ζύμη (ζέω) τὸ προζύμι τὸ ὁποῖον βάλλει εἰς βράσιν τὸ ἀλευρῶδες φύραμα, μεταφ. διδασκαλία ψευδῆς, διεστραμμένη—φύραμα—πρᾶγμα ζυμωμένο, ζυμᾶρι σίτου ἢ κριθῆς. φύραμα εἶναι τὸ προζύμι τὸ ἀποτελούμενον 1ον) ἀπὸ τὴν κυρίαν ζύμην (προζύμι) 2ον) ἀπὸ ποσότητα ἀλεύρου καὶ 3ον) χλιαρὸν ὕδωρ ἐξ ὧν σχηματίζεται τὸ προζύμι διὰ τῆς ζυμώσεως τοῦ ἀλεύρου πρὸς παραγωγὴν τοῦ ἄρτου. εἰς ὑμᾶς—περὶ ὑμῶν, διὰ σᾶς. οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε—οὐδεμίαν ἄλλην γνώμην θὰ ἔχητε, δὲν θ' ἀλλάξητε γνώμην, θὰ μένετε σταθεροὶ εἰς τὴν πρώτην σας γνώμην. Ὁ ταράσσων—ἐνν. τοὺς ψευδοδιδασκάλους. βαστάσει—θὰ φέρη, θὰ ὑποστή. ἔτι διώκομαί;—Τίς ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἐξακολουθεῖ ὁ κατ' ἐμοῦ διωγμὸς τῶν Ἰουδαϊζόντων; ἄρα κατήργηται—ἐπομένως ἔχει καταργηθῆ (ἔπαυσε), ἡ διδασκαλία περὶ τοῦ σταυροῦ ἢ σκανδαλίζουσα τοὺς Ἰουδαίους Σκάνδαλον—ἀφορμή, ἡ αἰτία. Ὁ φελον—ἐπίρρημα εὐχῆς=εἶθε. ἀποκόψονταί—ἀποκόψουσι τὸ ἑαυτῶν μόριον, ἀκρωτηριασθῶσι

Ἄναστατῶ(ὄω—ῶ)—ἀνάστατον ποιῶ, διεγείρω, ἐπ' ἐλευθερίᾳ—διὰ νὰ εἴσθε ἐλεύθεροι. Ἄφορμή—ὁ τόπος ἀπὸ τοῦ ὁποῖου τις ὀρμᾶ, ἡ ἀφετηρία, ἔπειτα ἡ αἰτία, ἡ εὐκαιρία. πληροῦται ὁ νόμος—συμπληροῦται ὁ νόμος, θεωρεῖται πλήρης πληρῶ(ὄω)—τὸν νόμον—ἐκτελῶ τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου, ὑπακούω εἰς τὸν νόμον. πνεύματι περιπατεῖτε—κατὰ πνεῦμα πολιτεύεσθε, νὰ ζῆτε πνευματικῶς. Σάρξ—ἡ ἀνθρωπίνη φύσις. ἀκαθαρσία μεταφ. = ἡ τῶν σαρκικῶν ἢ δονῶν ἠθικὴ ρυπαρότης, κακία, φαυλότης, ἀσέλγεια—ἀκολασία, φαρμακεία—ἡ τέχνη διὰ τῆς ὁποίας ἐγένετο χρῆσις τῶν φαρμάκων, τῶν διαφόρων δηλητηρίων, ἡ χρῆσις τῶν μαγικῶν τεχνῶν.

Αί ρέσεις—διαφωνία, διχοστασία. Κῶμος—τὸ ἐν ἑορταῖς μετὰ αὐλῶν καὶ ἀσμάτων καὶ χοροῦ συμπόσιον.

Μακροθυμία—ἡ ἀναβολή τῆς ὀργῆς, ἡμερότης. ἔγκρατεια—τὸ νὰ εἶναι κανεὶς κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του. κατὰ τῶν τοιοῦτων—ἐνν. ἀρετῶν, ἔργων. Οἱ τοῦ Χριστοῦ—οἱ ἀνήκοντες εἰς τὸν Χριστόν, οἱ ἀληθεῖς ὄπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ. Πάθημα αἰκακαὶ ὄρμαί, ἐπιθυμία—αἰ πονηραὶ ὀρέξεις. Ἐσταύρωσαν—οἱ Χριστιανοὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος κοινωνήσαντες τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ συνεσταύρωσαν καὶ τὰ πάθη. Στοιχῶ(έω)—ἴσταμαι κατὰ στοῖχον, σειράν, βαδίζω κατὰ στοίχους, ἔπειτα μεταφ. ἀναστρέφομαι, πράττω.

Κενόδοξος—ὁ κενῆς (ματαίας) δόξης ἐπιθυμῶν, ματαιόδοξος, δοξομανής, ἀλαζών. κ. Ζ' 1—10.

ἐὰν προληφθῆ—ἐὰν τις συλληφθῆ, κυριευθῆ ὑπὸ τινός ἀμαρτήματος, ἐὰν περιπέσῃ εἰς κανὲν ἀμάρτημα.

Καταρτίζετε—νὰ διορθώνητε, νὰ στηρίζετε. Τὰ βάρη τὰ ἐλαττώματα, τὰ πταίσματα, τὰς ἐνοχλήσεις, τὰς λύπας. Φρεναπατᾶ. ἀπατᾶ τὴν διάνοιάν του, γελᾶ τὸν ἑαυτόν. Κοινωνῶ(έω) ἔχω τι κοινὸν μετὰ τινος, κατέχω τινός, καθιστῶ τινα κάτοχον, κατηχῶ=πληρῶ ἤχου τὰ ὦτα τινός, καταγοητεύω. διδάσκω διὰ ζώσης φωνῆς, μανθάνω. Μυκτριρίζω. Σκώπτω, περιπαίζω. ἐκκακῶ(έω)—χάνω τὸ θάρρος μου ἐν τῇ δυστυχίᾳ, μεταφρ. κουράζομαι, ἀποκάμνω. Μή ἐκλυόμενοι—ἐὰν δὲν ἀποκάμωμεν, ἐὰν δὲν χαλαρώσωμεν τὰς ἐνεργείας μας.

ἐργάζομαι τὸ ἀγαθὸν—Εὐ ποιῶ, εὐεργετῶ. Οἱ κείιοι πίστεως—οἱ ὁμόπιστοι.

Πραγματικά.

Ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε—Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει.

Οἱ ψευδοδιδάσκαλοι, ἐχθροὶ ὄντες τοῦ Παύλου, ἐδίδασκον εἰς τοὺς Χριστιανούς τῆς Γαλατίας, ὅτι διὰ νὰ δικασθῶσιν ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀνάγκη νὰ τηρῶνται αἱ διατάξεις τοῦ Νόμου. Ὁ Παῦλος ὁμως ἐδίδασκεν ὅτι ἡ δικαίωσις δὲν

ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐκτελέσεως τῶν διαφόρων τελετουργικῶν διατάξεων τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου, ἀλλὰ στηρίζεται ἐπὶ τῆς πίστεως εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Σ τ α υ ρ ὸ ς (Χ ρ ι σ τ ο ὕ) ἡ πίστις περὶ τοῦ ἰλαστηρίου θανάτου τοῦ Χριστοῦ.

Μ ι κ ρ ᾶ ζ ὕ μ η, ὅπως ἡ ζύμη ἔχει τὴν δύναμιν νὰ μεταβάλη μεγάλην ποσότητα ἀλεύρου καὶ εἰς ἄρτον νὰ σχηματίζη αὐτό, τὸ ἴδιον δύνανται νὰ κατορθώσωσιν οἱ ὀλίγοι ψευδοδιδάσκαλοι διαστρέφοντες τὰς σκέψεις τῶν Χριστιανῶν καὶ ἀποσπῶντες αὐτοὺς ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου.

Τί ἔτι διώκομαι; Οἱ ἐχθροὶ τοῦ Παύλου διαφόρους συκοφαντίας μεταχειρίζονται κατ'αὐτοῦ πρὸς μὲν τοὺς ἐξ Ἑθνῶν Χριστιανούς ἔλεγον ὅτι ὁ Παῦλος παραδέχεται τὰς διατάξεις τοῦ νόμου καὶ τὴν περιτομὴν συνιστᾷ πρὸς δὲ τοὺς Ἰουδαίους Χριστιανούς ἔλεγον ὅτι ὁ Παῦλος δὲν παραδέχεται τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου καὶ τὴν περιτομὴν ὡς ἄχρηστον θεωρεῖ καὶ γενικῶς τὴν ἀποστασίαν ἀπὸ τοῦ Νόμου διακηρύττει. Ἐὰν λοιπὸν λέγει ὁ Παῦλος τὴν περιτομὴν παραδέχομαι, ὡς οἱ ψευδοδιδάσκαλοι διαδίδουν τότε διατί μὲ καταδιώκουν, ὡς ἀποστάτην τοῦ νόμου; ἐπομένως διὰ νὰ καταδιώκωμαι δὲν διδάσκω τὴν περιτομὴν, ἀλλὰ τὴν σωτηρίαν ἐπιτυγχανομένην διὰ τῆς χάριτος ἀπὸ τοῦ ἰλαστηρίου θανάτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Σ κ ο π ῶ ν.....μ ἡ καὶ σὺ π ε ι ρ α σ θ ῆ ς. Ὁ ἀληθὴς Χριστιανὸς ἐνδιαφερόμενος διὰ τὴν βελτίωσιν τὴν ἠθικὴν τοῦ ἁμαρτήσαντος ὀφείλει νὰ μεταχειρισθῇ ἀπέναντι αὐτοῦ ἡπιον τρόπον, νὰ εἶναι ψυχικῶς ἡρεμος καὶ ὄχι νὰ διατελῇ ἐν ταραχῇ. διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐνῶ ζητεῖ νὰ σώσῃ τὸν πταίσαντα, ἁμαρτάνει ὁ ἴδιος, περιπίπτει ὁ ἴδιος εἰς παραπτώματα.

§ 43. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΡΕΤΗΝ Κολασ. Γ' 3—17

Γ λ ω σ σ ι κ ᾶ.

Υ ἱ ο ἰ ἄ π ε ι θ ε ῖ α ς. Καλοῦνται οἱ ἄνθρωποι οἱ μὴ ἀκολουθοῦντες τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, οἱ ἀπειθεῖς τῷ Νόμῳ τοῦ Θεοῦ, καὶ εὐπειθεῖς τῷ θελήματι τοῦ διαβόλου, οἱ ἁμαρτωλοί. Τὸ

ἀντίθετον «οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, «τέκνα Θεοῦ» οἱ τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ τηροῦντες, οἱ εὐσεβεῖς.

Εἰς ἐπίγνωσιν. Εἰς ἀναγνώρισιν, εἰς γνῶσιν ἀντί ἀναγνωρίζοντες. ἡ σειρὰ τῶν λέξεων· εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ κτίσαντος (δημιουργήσαντος) αὐτὸν κατὰ εἰκόνα.

Οὐκ ἔνι. Οὐκ ἔστι. Τὸ ἔνι ἀντὶ τοῦ ἔνεστι καὶ αὐτὸν καὶ σημαίνει ἐνυπάρχει, ἔπειτα μόνον ὑπάρχει.

σπλάχνα οἰκτίρμων=σπλάχνα οἰκτίρμονα. χαρίζομαι=παρασκευάζω χαράν, γίνομαι τινι ἀρεστός, ἐπιδεικνύω εὐνοϊάν τινι, προθύμως προσφέρω τι, εὐχαρίστως δίδω, δωροῦμαι, χωρίζω, εὐεργετῶ τινι, τῷ θυμῷ χαρίζεται=ὑποτάσσεται (ὑποχωρεῖ) εἰς τὸν θυμὸν, συγχωρῶ. μομφή=ἡ κατηγορία, τὸ παράπονον.

τελειότης· ἐπὶ ἠθικῆς σημασίας λαμβάνεται καὶ σημαίνει τὴν ἐκπλήρωσιν πασῶν τῶν ἀρετῶν καὶ οὐχὶ μιᾶς μόνον.

ἡ ἀγάπη περιέχουσα ὅλας τὰς ἐπὶ μέρος ἀρετάς συνδέει ταύτας πρὸς τὴν τελειότητα.

τὸν ἀνακαίνουμένον=τὸν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἀναγεννώμενον.

εἰρήνη=ἡ πνευματικὴ γαλήνη, ἡ ἐπιδοσιλευομένη ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς Χριστιανούς.

βραβεύω=ἀπονέμω τὸ βραβεῖον εἰς τοὺς νικητάς, κρίνω, διοικῶ, διευθύνω.

εὐχάριστος=τερπνός, εὐγνώμων, εὐεργετικός.

ἐν ἐνὶ σῶματι=εἰς ἐν σῶμα (πνευματικόν) νοεῖται ἡ πνευματικὴ ἔνωσις καὶ συσσωμάτωσις τῶν Χριστιανῶν.

ἄδοντες ἐν χάριτι=ψάλλοντες μετὰ χάριτος, εὐχαρίστως.

Προσγμάτικα.

Παλαῖος ἄνθρωπος· νοεῖται ὁ ἄνθρωπος τοῦ ὁποίου τὰς σκέψεις καὶ πράξεις διέπει ὁ πονηρὸς δαίμων, ὁ ἄνθρωπος τοῦ ὁποίου ὅλαι αἱ σκέψεις καὶ πράξεις ἀντιτίθενται πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Νόμον τῆς θείας χάριτος.

Νέος (καίνος) ἄνθρωπος· νοεῖται ὁ πάσας τὰς σκέψεις καὶ πράξεις αὐτοῦ ἑναρμονίζων πρὸς τὸν Θεῖον θέλημα,

πρὸς τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, παλαιός—νέος—ὁ ἁμαρτωλός—ὁ ἐνόητος.

Περιτομή=τελετή παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τῆς ὁποίας διεκρίνοντο τῶν λοιπῶν λαῶν ἀποκόπτοντες μέρος τι τοῦ σώματός των· δι' αὐτῆς οἱ Ἰουδαῖοι ἐκαλοῦντο ἡ «Περιτομή» οἱ δὲ Ἐθνικοὶ ἢ «Ἀκροβυστία» ὡς μὴ περιτεμνόμενοι· ὑπὸ γενικὴν ἔννοιαν ἡ περιτομή περιλαμβάνει τὴν ἐκπλήρωσιν πασῶν τῶν τελετουργικῶν διατάξεων τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου.

Σπλάχνα=καλοῦνται κυριολεκτικῶς τὰ ἐντόσθια, «ὁ σπλήν, ἡ καρδιά, τὸ ἥπαρ» ἐπειδὴ δὲ τὰ ὄργανα ταῦτα θεωροῦνται ὡς ἡ ἔδρα τῶν τρυφερῶν ἰδίως ψυχικῶν συγκινήσεων, τῶν συναισθημάτων ἀγάπης, στοργῆς, ἐλέους, διὰ τοῦτο ἡ λέξις κατήντησε νὰ δηλοῖ ἰδίως τὴν συμπάθειαν, τὸν οἶκτον, τὸ ἔλεος.

Ψαλμοὶς καὶ ὕμνος=διὰ τῆς ψαλμοψιδίας οἱ Χριστιανοὶ ἐξωτερικέουν τὰ συναισθήματα αὐτῶν πρὸς τὸν Κύριον.

§ 44 Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΚΤΕΛΗ ΕΡΓΑ ΚΑΛΑ

Ἰακώβου Α' § 16—27 Β' § 1—26.

Γλωσσικά.

μακάριος (μάκαρ)=ὁ εὐδαίμων, ὁ εὐτυχής, πειρασμός=πείρα, δοκιμασία, βάσανος, ἐν ἠθικῇ καὶ θρησκευτικῇ ἐννοίᾳ λαμβάνεται περὶ δοκιμασίας τῆς πίστεως. δόκιμος=ὁ παραδεκτός, ὁ γνήσιος, ὁ ἀληθής, ὁ ἄμειπτος, ἐπιφανής, ἐπίσημος. δόκιμος γενόμενος=ἀφ' οὗ δοκιμασθῆ, ἐξετασθῆ, ἀφ' οὗ γίνῃ (εὐρεθῆ) ἄμειπτος. ἀπειραστος=(ὁ μὴ δοκιμασθεὶς, ὁ ἄθικτος), ὁ μὴ ὑποκείμενος εἰς πειρασμόν, ὁ μὴ λαβὼν πείραν τινα. ἐξέλκω=ἐξω σύρω παρασύρω εἰς τὸ κακὸν δελιάζω=βάλλω τι ὡς δέλεαρ (δόλωμα), ἐλκύω τινα, ἀπατῶ, συλλαμβάνω,

ἀποκύω=ἀποκυέω=ἐπὶ ζῶων γεννῶ, γενικῶς δὲ παράγω· δόσις ἀγαθῆ=πᾶν ὅτι εἶναι ὠφέλιμον καὶ συμφέρον. δώρημα=τὸ δωρηθέν, τὰ χάρισμα.

παράλλαγή=διαφορά.

Ἑρμηνεῖα περικοπῶν τῆς Καινῆς Διαθήκης

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τροπή=μεταλλαγή, αλλοίωσις, μεταβολή.

ἄποσκίασμα=σκιά σώματός τινος, λέξεις καὶ αἱ τρεῖς μεταγ. ἐν χρήσει ὑπὸ τοῦ Ἰακώβου. ὁ Θεὸς παρέχει τὰ ἀγαθὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἄνευ διακρίσεως, οὔτε ἀνακαλεῖ ταῦτα.

ἄπαρχή=ἡ προσφορὰ καὶ θυσία τῶν πρώτων καρπῶν, ἐν γένει ἡ ἀρχή· ἡμεῖς εἴμεθα τὰ πρῶτα καὶ τιμιώτερα τῶν δημιουργημάτων αὐτοῦ.

ρῦπαρία=ἀκαθαρσία, ρύπος, μεταφ. φιλαργυρία, φειδωλία, ρυπαρά· ἔμφυτος λόγος=ὁ ἔμφυτος ἢ ἄγραφος, ἠθικὸς νόμος ὁ ἐκδηλούμενος διὰ τῆς συνειδήσεως.

παραλογίζομαι=σφάλλω εἰς τὰς σκέψεις μου, κρίνω κακῶς, σφαλερὰ συμπεραίνω.

γένεσις=ἡ πρώτη ἀρχὴ ὑπάρξεως, δημιουργία.

ἔσοπτρον=εἴσοπτρον=τὸ κάτοπτρον, ὁ καθρέπτης παρακύψας=ὁ ἐγκύψας ὁ ἐπιδοθεὶς καὶ μελετήσας τὸν νόμον.

ἐπιλησμονή=ἡ ἐπιλησμοσύνη.

ἄμιαντος=ὁ μὴ μiasμένος, ἀκηλίδωτος, καθαρὸς, ἄσπιλος=ὁ μὴ ἔχων σπίλον ἢ κηλίδα· ὁ καθαρὸς, ὁ ἄψογος, ὁ ἀνεπίληπτος.

θρησκεία=τιμὴ καὶ λατρεία τῶν Θεῶν.

κατεργάζομαι=ἀποκτῶ.

καταδυναστῶ=καταπιέζω, καταναγκάζω, μεταχειρίζομαι τὴν δύναμίν μου κατὰ τινος. Ἐπιτήδεια=τὰ ἀπαραίτητα πρὸς συντήρησιν τοῦ σώματος.

ἔλεος=ὁ οἶκτος, ἡ εὐσπλαχνία, ἐλεημοσύνη, συμπάθεια.

ἀνέλεος=ἄνευ ἐλέους, ἄσπλαχνος.

κατακαυχῶμαι (ἀζομαι) καυχῶμαι κατὰ τινος, καταφρονῶ τινος.

φρίσσω=εἶμαι ἀνωρθωμένος, ἀνατριχιάζω, τρομάζω. κενέ=ἀνόητε.

συνεργῶ=συμβοηθῶ, συνεισφέρω, συμπράττω.

Πραγματικά.

στέφανος (στέφω). στεφάνη καὶ διάδημα. Ἦτο δὲ κατ' ἀρχὰς λινὴ ἢ μεταξίνη ταινία, στολιζουσα τὸν γῦρον τῆς κεφαλῆς, καὶ προελθοῦσα ἀπὸ τὸ ἔθιμον νὰ θέτουν πέριξ τῆς κε-

φαλῆς ἄνθη πρὸς στολισμὸν ἢ πρὸς ἔνδειξιν χαρᾶς· τοιοῦτοι στέφανοι ἢ στεφάναι φέρονται καὶ ἐπὶ τῶν ἀναγλύφων τῆς ἀρχαιότητος. Ἐφερον δὲ στεφάνους οἱ νεόνυμφοι, οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ νικηταὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας. Ἐν τῇ Ἀγ. Γραφῇ ἡ λέξις στέφανος μεταφορικῶς σημαίνει «ἀρετὴ, εὐτυχία, αἰώνιος ζωὴ καὶ μακαριότης.»

Ζωή=ἡ λέξις αὕτη ἐν τῇ Ἀγ. Γραφῇ σημαίνει:

1ον) τὴν φυσικὴν ζωὴν (ὑπαρξιν)

2ον) τὴν πνευματικὴν ζωὴν, τὴν ροπὴν καὶ ἐνέργειαν πρὸς τὸ ἀγαθὸν τῆς ὑπὸ τοῦ Ὁγ. Πνεύματος ἀναγεννωμένης καρδίας, καὶ

3ον) τὴν αἰώνιον ζωὴν (δηλ. τὴν μετὰ θάνατον ὑπαρξιν).

Ἐκαστος πειράζεται. Ὁ ἀδελφός Θεὸς Ἰάκωβος λέγει ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου διαπραττομένη ἁμαρτία εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν ὀρμῶν καὶ ἐπιθυμιῶν αὐτοῦ καὶ ἐπομένως ὑπεύθυνος ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ τοιοῦτον καὶ ἄξιος τιμωρίας. Δὲν δύναται δὲ νὰ εἶναι ἀληθὴς ὁ ἰσχυρισμὸς τῶν ὅτι δῆθεν ἐκ τοῦ Θεοῦ τὸ κακὸν διὰ νὰ ἐλαφρύνουν τὴν εὐθύνην τῶν, διότι ὁ Θεὸς εἶναι δοτὴρ μόνον τῶν ἀγαθῶν.

Θρησκεία καθαρὰ=ἡ πρὸς τὸν Θεὸν λατρεία τότε μόνον ἔχει ἀξίαν ὅταν στηρίζεται ἐπὶ τῆς εὐποΐας καὶ φιλανθρωπίας.

Θυσιαστήριον=τόπος ἢ οἰκοδομὴ ἀφιερωμένη εἰς τὸν Θεὸν μόνον πρὸς θυσίαν· ἦσαν δὲ τὰ θυσιαστήρια διάφορα ἢ σωρὸς χύματος, ἢ στοιβάς λίθων, παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις δύο ἦσαν θυσιαστήρια· τὸ ἐν τῶν ὀλοκαυτωμάτων ἔξω τῆς Σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου καὶ τοῦ Ναοῦ ἔπειτα, τὸ δὲ δεύτερον ἐντὸς τὸ καλούμενον τοῦ Θυμιάματος.

Ὁρᾶτε ὅτι ἐξ ἔργων δικαιοῦται ἄνθρωπος ὁ μὲν Ἰάκωβος διδάσκει ὅτι ἡ δικαίωσις εἶναι ἀποτέλεσμα δύο συντελεστῶν τῆς πίστεως καὶ τῶν ἔργων τῶν καλῶν. Ὑ δὲ Παῦλος πολεμῶν τοὺς ἐξ Ἰουδαίων Χριστιανοὺς ἐδίδασκεν ὅτι ἡ δεκαίωσις καὶ σωτηρία εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς πίστεως πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, εἰς τὴν ἔννοιαν δὲ τῆς πίστεως περιλαμβάνονται καὶ τὰ καλὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου. ἐν ᾧ οἱ ψευτοδιδάσκαλοι ἐδίδασκον ὅτι ἡ δικαίωσις ἐπιτυγχό-

νεται διὰ τῆς πιστῆς τηρήσεως καὶ ἐκτελέσεως τῶν διαφόρων Ἔργων (τελετῶν, διατάξεων) τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου. Οὐδεμία ἐπομένως διαφωνία ὑπάρχει μεταξύ Παύλου καὶ Ἰακώβου.

Ρ α β· γυνὴ κακῆς διαγωγῆς ἔχουσα εἰς Ἱεριχώ πανδοχεῖον. εἶχεν ἀκούσει ὅτι ὁ Θεὸς εὐνοεῖ τοὺς Ἰσραηλίτας· διὰ τοῦτο ὅτε δύο Ἰσραηλίται κατάσκοποι εἰσῆλθον εἰς τὴν Ἱεριχώ καὶ κατεζητοῦντο ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἡ γυνὴ αὕτη ἔσωσεν αὐτοὺς ἀποκρύψασα καὶ διευκολύνουσα τὴν φυγὴν αὐτῶν.

§ 45. ΠΕΡΙ ΑΓΑΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΛΗΣΙΟΝ

Ἰωάν. Α. κεφ. Γ' 1-24.

Α'. Κορινθ. ΙΓ' 1-13.

Γ λ ω σ σ ι κ ά.

ποταπός· ἀντὶ τοῦ ποδαπός=ἐκ ποίου μέρους, ἐκ τίνος πατρίδος (ἐκ τοῦ, ποῦ καὶ δαπός, δάπεδον ὡς καὶ ποταπός=ποῦ τόπος (ἀπὸ ποῦ) ἔπειτα δὲ ποδαπός=ὀποῖός τις, τί εἶδους, τί λογῆς. Ἀ γ ν ἰ ζ ω=καθαρίζω, ἀποπλύνω δι' ὕδατος, διὰ ἰλαστικῆς θυσίας «καθαρμοῖς τὰς πόλεις ἤγνισε».

ἀ γ ν ὸ ς=τίμιος, ἱερός, σώφρων, καθαρός.

ἀ ν ο μ ἰ α=ἡ ἐνέργεια, ἡ ἀντιθέτως πρὸς τὸν νόμον διαπραττομένη, ἡ παράβασις τοῦ Νόμου.

π λ α ν ῶ (ἄω)=ἔξαπατῶ, παρασύρω τινὰ ἐκ τῆς εὐθείας ὁδοῦ.

ἐ κ τ ο ῦ θ α ν ἄ τ ο υ=ἐνταῦθα ἐννοεῖται ἡ διὰ τῆς ἀγάπης καὶ μετάβασις ἐκ τοῦ πνευματικοῦ θανάτου, εἰς πνευματικὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἐν ᾧ τὸ μῖσος, ὡς ἐχθρική ψυχικὴ διάθεσις πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, μᾶς ὁδηγεῖ πρὸς τὸ κακὸν καὶ ἐπομένως πρὸς τὸν πνευματικὸν θάνατον.

τί θ η μ ἰ τ ἧ ν ψ υ χ ῆ ν=θυσιάζω τὴν ζωὴν.

κ α τ α γ ἰ ν ὴ σ κ ω=σχηματίζω κακὴν γνώμην περὶ τίνος, ἀποφασίζω, καταδικάζω.

π α ρ ρ ρ η σ ἰ α=ἐλευθέρα ὁμιλία, ἐλευθεροστομία, ἀνυπόκριτος χαρακτήρ.

Π ρ α γ μ α τ ἰ κ ά.

ἀ π ' ἄ ρ χ ῆ ς ὁ δ ἰ ἄ β ο ῦ λ ο ς ἄ μ α ρ τ ἄ ν ε ἰ=ἀπὸ τῆς

στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν, ἔνεκα ἀλαζονείας, ἀπεστάτησεν ὁ Διάβολος ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ὁ μὲν νοῦς αὐτοῦ διαστραφεὶς ἐπινοεῖ δόλους καὶ ἀπατηλὰς μεθοδείας, ἡ δὲ βούλησις αὐτοῦ ἀντιστρατεύεται κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐξ ἀρχῆς τῆς πτώσεως αὐτοῦ μέχρι σήμερον (δηλ. πάντοτε ὁ διάβολος παρακινεῖ τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὴν ἁμαρτίαν).

Ἐὰν ἔχη τὸν βίον τοῦ κόσμου καὶ θεωρεῖ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρεῖαν ἔχοντα καὶ κλείσῃ τὰ σπλάχνα..... Ὁ Ἰωάννης διδάσκει ὅτι ὁ ἐνάρετος βίος δὲν πρέπει νὰ ἐκδηλῶται ἀρνητικῶς διὰ τῆς ἀποχῆς ἀπὸ πάσης βλάβης τοῦ πλησίον, ἀλλὰ δεόν νὰ ἐμφανίζηται καὶ θετικῶς διὰ τῆς ἐκτελέσεως πάσης ἀγαθοεργίας πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους· ἡ μὲν ἀρνητικὴ δικαιοσύνη (ἀρετὴ) ἐπεκράτει παρὰ τοῖς Ἀρχαίοις Ἑλλησι καὶ Ἰουδαίοις, ἡ δὲ θετικὴ ἀρετὴ (φιλανθρωπία ἀγάπη) εἶναι καθαρῶς χριστιανικὴ διδασκαλία.

Α'. Κορινθ. ΙΓ' 1-13.

Γλωσσικά.

ἀλαλάζω=κραυγάζω, φωνάζω ἰσχυρῶς.

μεθιστάνω=μετακινῶ, μεταθέτω τὰ ὄρια.

ψωμίζω=παρέχω ψωμίον (τροφήν).

ἐὰν ψωμίσω=ἐὰν δώσω (μοιράσω) τὰ ὑπάρχοντά μου πρὸς συντήρησιν.

μακροθυμῶ=ἀναβάλλω τὴν ὀργὴν μου, ὑπομένω χωρὶς νὰ ὀργίζωμαι, ἰδίως ὑπομένω τὰ σφάλματα ἢ τὰς ἀδικίας τῶν ἄλλων, κάμνω ὑπομονήν.

οὐ πέρπερεύομαι=δὲν εἶμαι ἀλαζῶν (πέρπερος), δὲν ἀλαζονεύομαι.

οὐ φουσιόομαι=δὲν εἶμαι φουσκωμένος, δὲν ὑπερηφανεύομαι.

ἀσχημονῶ(έω)=φέρωμαι ἀσχημόνως δηλ. ἀπρεπῶς καὶ ἀσέμνως.

οὐ λογιζομαι=δὲν λογαριάζω, δὲν σκέπτομαι, δὲν λαμβάνω ὑπ' ὄψιν.

στέγω=σκεπάζω, σνέχομαι.

ἐκ πίπτω=γίνομαι ἐκπτώτος, χάνω τὴν ἀξίαν μου.

ἐπιγιγνώσκω=λεπτομερῶς καὶ ἀκριβῶς γνωρίζω.

ἐπίγνωσις=ἡ ἀκριβής γνῶσις, ἡ εὐσυνείδητος γνῶσις ἢ συναίσθησις.

Πραγματικά.

*Ἐσοπτρον καὶ κάτοπτρον (κ. καθρέφτης)=σῶμα τὸ ὁποῖον ἔχει λείαν καὶ στιλπνὴν ἐπ. φένειαν χρήσιμον ὅπως σχηματίζει διὰ τῆς ἀνακλάσεως τὴν ὀπτικήν εἰκόνα (εἰδωλον) τοῦ ἀντικειμένου πού εἶναι πρὸ αὐτοῦ. Τὰ πρῶτὰ κάτοπτρα ἦσαν ἐκ μετάλλου, ἀπὸ δὲ τοῦ 16ου αἰῶνος κατεσκευάσθησαν ἐξ ὑάλου ἢ ὁποῖα φέρει ὀπισθεν ἐπίστρωσιν ἐκ κασιτέρου ἢ ἀργύρου.

κύμβαλον=δύο κυκλικοὶ δίσκοι ἐξ ὀρειχάλκου οἱ ὁποῖοι συγκρουόμενοι ἀναδίδουν μουσικὸν ἦχον.

αἴνιγμα=πρόβλημα δύσλυτον ἢ καὶ ἄλυτον, ἀσαφές καὶ σκοτεινόν, ἀκατανόητον (π.χ. ἡ ἀρχὴ τῆς ζωῆς, ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, ἡ σύστασις τῆς νοήσεως, ἡ ἐλευθερία τῆς βουλήσεως).

ὅτε ἤμην νήπιος ὡς νήπιος ἐλογιζόμεν=Ἐδῶ ὁ Παῦλος ἐννοεῖ τὴν πρὸ τοῦ Χριστοῦ ἐποχὴν κατὰ τὴν ὁποῖαν αἱ γνώσεις τῶν ἀνθρώπων περὶ τῶν διαφόρων πραγμάτων καὶ φαινομένων ἐστηρίζοντο εἰς πεπλανημένας παραδόσεις καὶ διδασκαλίας ἀνθρώπων (φιλοσόφων), ὅπως ψευδεῖς καὶ ἀπατηλαὶ εἶναι καὶ αἱ γνώσεις τῶν μικρῶν παιδίων.

ὅτε γέγονα ἀνήρ=ἔδῶ ἐννοεῖ τὴν διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποῖαν διὰ ἀποκαλύψεως ἐγνωρίσθη εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἀληθὴς σοφία (γνῶσις). Διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφανερώθη ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἀληθινὴ γνῶσις, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν ἀπατηλὴν φιλοσοφίαν ἢ ὁποῖα ἐδίδασκε τὸ ψεῦδος καὶ τὴν πλάνην.

βλέπομεν ἄρτι δι' ἐσοπτρου ἐν αἰνίγματι=κατὰ τὸν Παῦλον αἱ γνώσεις τῶν Χριστιανῶν εἶναι σαφέστεραι καὶ εὐκρινέστεραι ἀπὸ τὰς γνώσεις τῶν μὴ πιστευόντων εἰς Χριστόν· ἀλλὰ καὶ αἱ γνώσεις τῶν χριστιανῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ ζωῆς ἐμφανίζουσιν ἀτέλειάν τινα, ἢ ὁποῖα θὰ ἀρθῆ κατὰ τὴν

ἄλλην ζωὴν ὅποτε ἡ γνώσις ἡμῶν θὰ εἶναι πλήρης καὶ τελεία. Τότε δὲν θὰ σχηματίζωμεν τὴν ἰδέαν τοῦ Θεοῦ ἐκ τῶν δημιουργημάτων αὐτοῦ (κάτοπτρον), οὔτε θὰ ζητῶμεν νὰ λύσωμεν τὰ διάφορα δύσλυτα ζητήματα διὰ τῆς πίστεως μόνον (ἐν αἰνίγμασι). Τότε θὰ ἔχωμεν ἐμπρὸς μας, αὐτὴν ταύτην τὴν Ἀλήθειαν, αὐτὴν ταύτην τὴν Σοφίαν, αὐτὸ τοῦτο τὸ Φῶς, αὐτὸν τοῦτον τὸν Θεόν· τότε θὰ ἴδωμεν (πρόσωπον πρὸς πρόσωπον). Ἡ γνώσις ἡμῶν δὲν θὰ εἶναι μερική καὶ περιορισμένη, ἀλλὰ τελεία καὶ ὀλοκληρωτική.

§ 46. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΔΕΙΠΝΟΥ

(Α'. Κορινθ. Ια'. 18—29).

Γλωσσικά.

δ ό κ ι μ ο ς=ὁ κατόπιν δοκιμασίας κριθεὶς ἄξιος, ὁ γνήσιος.
π ρ ο λ α μ β ά ν ω ν=ὁ λαμβάνων πρότερον ἢ ὁ λαμβάνων
πρὸ τῶν ἄλλων.

κ λ ῶ (άω)=κόπτω, τεμαχίζω.

δ ι α θ ή κ η=συμφωνία μεταξύ δύο μερῶν.

δ ο κ ι μ ά ζ ω=ὑποβάλλω τι εἰς δοκιμὴν, ἐξετάζω.

κ ρ ῖ μ α=ἁμάρτημα, τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας.

δ ι α κ ρ ί ν ω=χωρίζω τι ἀπ'ἄλλου, ξεχωρίζω, διαστέλλω,
ἀντιλαμβάνομαι.

κ α τ α γ γ έ λ λ ω=κηρύττω, ἀναγνωρίζω.

ἀ ν α ξ ί ω ς=ὁ οὐχὶ ἄξίως, ὁ παρ'ἄξιαν, ὁ μὴ ψυχικῶς παρεσκευασμένος.

Πραγματικά.

Κυριακὸν δεῖπνον=τὸ κυριακὸν δεῖπνον εἶναι μυστήριον καὶ θυσία. Καὶ ὡς μυστήριον ὀνομάζεται· μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας, ἢ μετάληψις τῶν ἀχράντων μυστηρίων, θεία κοινωνία, σῶμα Χριστοῦ καὶ ποτήριον ἅγιον. Ὡς θυσία δὲ καλεῖται· θυσία, προσφορά καὶ δὴ ἁγία, θυσία μυστική, θυσία λογική. Εἶναι δὲ μυστήριον διότι κατὰ τρόπον μυστηριώδη καὶ ἀνεξιχνίαστον κατέρχεται ἡ θεία χάρις ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα (ἄρτον καὶ οἶνον) καὶ μεταβάλλει (μετουσιοῖ)

αὐτὰ εἰς ἀληθές σῶμα καὶ ἀληθές αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐπενθυμίζει δὲ εἰς ἡμᾶς τὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ θάνατον τοῦ Σωτῆρος χάριν τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν.

κρίμα ἑαυτῶ ἐσθίει; διὰ νὰ ἀφεθῶσιν αἱ ἀμαρτίαι ἡμῶν διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς θείας εὐχαριστίας, εἶναι ἀνάγκη πρότερον νὰ παρασκευασθῶμεν ψυχικῶς πρὸς μετάληψιν τῶν ἀχράντων μυστηρίων διὰ τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως. Εἰδ' ἄλλως ἀντὶ ὠφελείας μεγάλην ἀμαρτίαν διαπράττομεν διὰ τὸν ἑαυτὸν μας.

§ 47. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΔΙΑ ΤΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ (Κολοσ. Β' 6—15).

Γλωσσικά.

περιπατεῖτε=νὰ ζητε ἐναρέτως.

ἐρριζωμένοι ἐν τῇ πίστει=νὰ ἔχητε ἀκλόνητον, σταθερὰν πίστιν.

ἐπσικοδομούμενοι ἐν αὐτῶ=νὰ προκόπτετε καὶ νὰ τελειοποιῆσθε ἠθ.κῶς.

βεβαιούμενοι ἐν τῇ πίστει=ἐστερεωμένοι εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ.

περὶ σσεύοντες=νὰ προοδεύητε περισσότερον, νὰ γίνεσθε περισσότερον τέλειοι.

συλαγωγῶ (έω)=διαρπάζω, λεηλατῶ, ἐξαπατῶ. πληρωμένοι ἐν αὐτῶ=ἐλάβετε ἐκ τῆς τελειότητος αὐτοῦ, ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ. ἀχειροποίητος=ὁ μὴ γινόμενος διὰ χειρῶν ἀνθρώπων.

παράπτωμα=τὸ πταῖσμα, ἡ ἀμαρτία.

συνεζωποίησε=παρέσχε ζωὴν, κατέστησε ζῶντας πνευματικῶς.

δόγματα=διατάξεις.

ἦρκε (αἶρω)—ἦρκα=ἔχει ἄρει, ἔχει ἐξαλείψει.

ἀπεκδυσάμενος=ὁ Χριστὸς ἀφ' οὗ ἀπεγύμνωσε.

ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας=τὰ πονηρὰ πνεύματα

ἐδειγμάτισε=παρεδειγμάτισε, ἐξέθεσε, διεπόμευσε.
ἐν αὐτῷ=διὰ τοῦ σταυροῦ.

Πραγματικά.

Φιλοσοφία. Ὁ Παῦλος δὲν ἐννοεῖ ἐνταῦθα τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν ἥτοι τὴν φιλίαν καὶ ἀγάπην τῆς ἀληθείας· ἀλλὰ τὴν ψευδῆ φιλοσοφίαν ἢ ὅποια τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀπάτην διδάσκει.

πᾶν τὸ πλῆρωμα—ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ ἀληθῆ σοφία καὶ γνῶσις, διότι ἐν τῷ Χριστῷ κατοικεῖ ὅλον τὸ πλῆρωμα τῆς Θεότητος, ἥτοι ὀλόκληρος ἡ Θεότης.

κατὰ τὰ στοιχεῖα.—ἐδῶ ἐννοῦνται τὰ φιλοσοφικὰ ἐκεῖνα συστήματα τὰ ὅποια θεωροῦν τὰ στοιχεῖα τῆς ὕλης ὡς ἀναρχα καὶ αἰδία ἀρνοῦνται δὲ ὅτι ταῦτα ἐδημιουργήθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

περιετμήθητε περιτομῇ ἀχειροποιήτω=οἱ πιστεύσαντες εἰς τὸν Χριστὸν ἀφήσαντες τὸν παλαιὸν σαρκικὸν ἄνθρωπον ἀπέκοψαν καὶ ἀπῆλειψαν τὰς ἀμαρτίας ἀπὸ τὰς ψυχὰς των διὰ τῆς πίστεως πρὸς αὐτὸν (ἀχειροποίητος περιτομή).

συνταφέντες: τὸ Βάπτισμα συμβολίζει τὸν θάνατον καὶ τὴν ταφήν τοῦ Σωτῆρος καὶ ἀνάστασιν αὐτοῦ.

Διὰ τοῦ ἱεροῦ Βαπτίσματος συντελεῖται πνευματικῶς καὶ μυστηριωδῶς ἀφ' ἐνὸς μὲν ὁ θάνατος καὶ ἡ ταφή τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν, ἀφ' ἐτέρου δὲ ἡ πνευματικὴ ἡμῶν ἀναγέννησις, διότι εἰσερχόμεθα εἰς νέαν ζωὴν ἀπηλλαγμένοι τῆς ἀμαρτίας.

χειρόγραφον τοῖς δόγμασι. Ὁ ἄνθρωπος ἀφ' οὗ παρέβη τὴν θείαν ἐντολὴν καὶ ἡμάρτησε κατέστη ὀφειλέτης καὶ χρεώστης ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Τὸ χρέος τοῦτο ἐχάρισεν ὁ Χριστὸς ἀφ' οὗ ἔσχισε τὸ χειρόγραφον (χρεώγραφον) εἰς τὸ ὅποῖον ἦτο γραμμένον καὶ τὸ ἐκάρφωσεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Διὰ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Σωτῆρος ἤρθη τὸ μεσότοιχον τὸ χωρίζον τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν Θεὸν (ἡ ἀμαρτία) καὶ ἐπῆλθεν ἡ συνδιαιταγή καὶ συμφιλίωσις τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Χριστοῦ.

§ 48. ΠΕΡΙ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΝΕΚΡΩΝ
(Α'. Κορινθ. ιε' 1-34. Α' Θεσσαλ. Δ' 13-18).

Γλωσσικά.

μένουσι=παραμένουσιν, εύρίσκονται εις τὴν ζωὴν.

ἔκτρωμα=ἔξόμβλωμα, ἀπόρριμμα.

κενόν=ἄκαρπον, μάταιον.

ἐλεεινός=ὁ κινῶν τὸν οἶκτον, ὁ ἀξιολύπητος, ὁ ἄθλιος.

ἀπαρχή=πρώτη ἀρχή· ἔναρξις.

ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων=πρῶτος τῶν ἀνθρώπων ἀνέστη ἐκ νεκρῶν.

τάγμα=τάξις, σειρά.

ἐκοιμήθησαν=ἀπέθανον.

Α'. Θεσσαλ. Δ' 13-18.

ἄξει=θὰ φέρη, θὰ ὀδηγήσῃ.

ἐν λόγῳ Κυρίου=κατ'ἐντολὴν τοῦ Κυρίου.

οἱ περιλειπόμενοι=ὅσοι μένομεν ὀπίσω, ὅσοι ἀπομένομεν.

ὅτι=διότι, ἐπειδὴ.

Πραγματικά.

κενή ἡ πίστις. =Ὁ Παῦλος ὑποστηρίζει ὅτι ἡ πίστις πρὸς τὸν Χριστὸν οὐδεμίαν ὀξίαν ἔχει, ἂν μὴ ὁ Χριστὸς ἀνεστήθῃ ἐκ νεκρῶν, τότε αἱ ἐλπίδες τῶν πιστευσάντων εἰς αὐτόν, ὅτι αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν συνεχωρήθησαν, εἶναι ψευδεῖς· ἐπομένως οἱ τοιοῦτοι εἶναι ἄνθρωποι ἀξιολύπητοι διότι πιστεύουν πράγματα ψευδῆ.

ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσι=ὄλοι οἱ ἄνθρωποι δυνάμει περιείχοντο εἰς τοὺς πρωτοπλάστους· ἐπομένως ἡ ἁμαρτία τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὕας μετεδόθη διὰ τῆς γεννήσεως καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν· τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς ἁμαρτίας τῶν προπατόρων Ἀδὰμ καὶ Εὕας μετεδόθησαν καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους (προπατορικὸν ἁμάρτημα).

§ 49. Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΗΘΙΚΟΠΟΙΕΙ ΤΑ ΑΤΟΜΑ

(Β'. Θεσσαλ. Γ' 6-13).

Γλωσσικά.

στέλλομαι=ἀπομακρύνομαι, ἀπέχω.

ἀδελφός=ὁ χριστιανός.

ἄτακτος=ὁ ἄνευ τάξεως κινούμενος καὶ ἐνεργῶν, ὁ ἀκατάστατος.

ὁ ἀτάκτως περιπατῶν=ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος διαγέβιον ἀκατάστατον.

δωρεάν=ἄνευ πληρωμῆς, ἄνευ καταβολῆς τοῦ τιμήματος.

μὴ ἐπιβαρῆσαι (ἐπιβαρέω-ῶ)=νὰ μὴ ἐπιβαρύνωμέντινα, νὰ μὴ γίνωμεν ὀχληροὶ (βαρετοὶ) εἰς τινα.

περιεργάζομαι=μετὰ προσοχῆς παρατηρῶ, ἀτόπως ἀναμιγνύομαι εἰς συνομιλίαν καὶ ὑποθέσεις ἄλλων.

Πραγματικά.

πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι=τὸ ἄτομον διὰ τῆς ἐργασίας ἀποκτᾷ τὰ μέσα διὰ τῶν ὁποίων ἱκανοποιεῖ πάσας τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ. "Ὅταν τὸ ἄτομον οἰκονομικῶς εἶναι αὐτάρκες διὰ τῆς ἐργασίας του οὐδένα θὰ ἐπιβαρύνῃ ἢ θὰ ἐνοχλήσῃ.

'Ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς ἐργασίας του θὰ ζῆ βίον τακτικὸν καὶ κανονικόν, ἀπασχολούμενος δὲ εἰς τὴν ἐργασίαν του δὲν ἔχει καιρὸν ἵνα ἀσχολῆται μὲ ξένας ὑποθέσεις, ἵνα περιεργάζεται τὰ πάντα καὶ τοὺς πάντας.

§ 50. ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

(Α' Τιμοθ. Β' 1-15).

Γλωσσικά.

ἐντεύξεις=παρακλήσεις.

ἀπόδεκτον=εὐπρόσδεκτον, εὐχάριστον.

ἀντίλυτρον=τίμημα, ἀντάλλαγμα.

μαρτύριον=μαρτυρία, ἀπόδειξις.

ὁσιος=καθαρός, εὐσεβής.

καταστολή=στολή, ἐνδυμασία.

αὐθεντῶ (έω)=γίνομαι αὐθέντης, ἐξουσιαστής, ἐξουσιάζω.

Πραγματικά.

ἀντίλυτρον=ὁ Σωτὴρ προσέφερε τὸν ἑαυτὸν τοῦ θυσίαν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἵνα λυτρώσῃ καὶ ἀπαλλάξῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τῆν ἁμαρτίαν. Ὁ Πατὴρ ἐδέχθη τὴν θυσίαν αὐτὴν τοῦ Σωτῆρος ὡς ἰλασμόν καὶ ἱκανοποίησιν δι' ὅλας τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν· διὰ τοῦτο ὁ Σωτὴρ προσέφερεν ἑαυτὸν λύτρον καὶ ἀντίλυτρον (ἀντάλλαγμα) ὑπὲρ πάντων, διότι ἡ θυσίσι ἀπέβλεπεν εἰς τὴν σωτηρίαν ὄλων τῶν ἀνθρώπων· τὰ εἶδη τῆς προσευχῆς εἶναι 1) ἡ αἴτησις ὅταν ζητοῦμεν τι παρὰ τοῦ Θεοῦ 2) ἡ δέησις ὅταν παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς δώσῃ πᾶν ὅτι ζητοῦμεν 3) ἡ εὐχαριστία ὅταν εὐχαριστοῦμεν τὸν Θεὸν διότι ἤκουσε τὴν δέησίν μας καὶ μᾶς ἐχορήγησεν ὅ,τι ἐζητήσαμεν παρ' αὐτοῦ καὶ 4) ἡ δοξολογία ὅταν, ἀποβλέποντες τὸ μεγαλεῖον τῆς Θεότητος καὶ εἰς τὴν τάξιν καὶ ἁρμονίαν τὴν παρατηρουμένην εἰς τὸν κόσμον, ἐπαινοῦμεν καὶ θαυμάζομεν τὸν πανένδοξον δημιουργὸν αὐτοῦ.

§ 51. Η ΥΠΕΡΟΧΗ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ (Α' Κορινθ. Α' 17-31).

Γλωσσικά.

ἵνα μὴ κενωθῆ=ἵνα μὴ καταστῆ (γίνῃ) μάταιος, ἀνωφελής.

ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ=ἡ περὶ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ διδασκαλία.

ἀπολλυμένοις=εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι χάνονται ἠθικῶς ἕνεκα τῆς ἀπιστίας των.

μωρία ἐστὶ=ἡ διδασκαλία περὶ τοῦ ἐσταυρωμένου δὲν εἶναι ἀνοησία, ἀλλὰ οἱ ἄπιστοι ἕνεκα τῆς ἀπιστίας των νομίζουν αὐτὴν τοιαύτην.

τοῖς σωζομένοις=εἰς ἡμᾶς δὲ τοὺς πιστοὺς, οἱ ὅποιοι σωζόμεθα εἶναι δύναμις Θεοῦ.

ἀπολω-ἀθετήσω:=ἡ αὐτὴ ἔννοια=θὰ καταστρέψω, θὰ ἐξοφανίσω, θὰ ἀκυρώσω.

σοφοί=οἱ διάφοροι φιλόσοφοι.

γραμματεὺς=οἱ τῶν Ἰουδαίων πεπαιδευμένοι ἄνδρες (νομικοί).

συζητητής=οἱ τῆς διαλεκτικῆς ἀντιπρόσωποι.

αἰῶν (ἀεὶ ἢ ἄμμι)=τὸ διάστημα τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, χρονικὴ περίοδος ἑκατὸν ἐτῶν, μακρὰ χρονικὴ περίοδος, ὁ χρόνος γενικῶς, ἡ ζωὴ.

τοῦ αἰῶνος τοῦτου=τῆς παρούσης ἐποχῆς.

ἐμώρανεν (μωραίνω)=κατέστησε μωρὰν (ἀμβλείαν), ἀνόητον, ἄχρηστον.

σοφίαν τοῦ κόσμου τοῦτου=τοὺς σοφοὺς τῆς παρούσης περιόδου.

οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος=δὲν ἐγνώρισαν οἱ ἄνθρωποι τὸν θεόν.

διὰ τῆς σοφίας=διὰ τοῦ λογικοῦ αὐτῶν, διὰ τῆς σοφίας των.

ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ Θεοῦ (ῶν)=ἂν καὶ εὐρίσκετο ἐντὸς τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ, ἂν καὶ οἱ ἄνθρωποι ἔζων ἐντὸς τῶν διαφόρων δημιουργημάτων τοῦ Θεοῦ, τὰ ὅποια μαρτυροῦν περὶ τῆς σοφίας τοῦ Θεοῦ.

εὐδόκησε=ἐφάνη εὐάρεστον εἰς τὸν Θεόν, ἠθέλησεν διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος τοῦ θεωρουμένου ὑπὸ τῶν ἀπίστων ὡς μωροῦ, ὡς ἀνοήτου.

σημεῖον=θαῦμα. σκάνδαλον=πᾶν τὸ προξενοῦν ψυχικὴν ταραχὴν, ἀφορμὴ, αἰτία,

ἐξουθενέω—ῶ (ἐξουθενόω—ῶ)=καθιστῶ τι οὐδὲν (μηδενίζω) ἢ θεωρῶ τι οὐδὲν, περιφρονῶ.

κλησίαις=ἡ πρόσκλησις δηλοῦσα εὐνοίαν καὶ τιμὴν πρὸς τινα.

ἄγενῆ=οἱ προερχόμενοι ἀπὸ οἰκογένειαν μικρᾶς κοινωνικῆς θέσεως τὸ ἐναντίον εἶναι τὰ εὐγενῆ.

ἄσθενῆ=οἱ μὴ ἔχοντες ἰσχύν καὶ δύναμιν εἰς τὴν κοινωνίαν, ἢ εἰς τὴν πολιτικὴν ζωὴν, τὸ ἐναντίον εἶναι τὰ ἰσχυρά.

ἐξ αὐτοῦ=ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ κόσμου τῶν ἀσθενῶν, τοῦ κόσμου τῶν ἀγενῶν καὶ περιφρονημένων προέρχεσθε καὶ σεις. ἐγεννήθη ἡμῖν=ἐγεννήθη χάριν ἡμῶν ἢ ἐγεννήθη ἔγινε (ἀόριστος τοῦ γίγνομαι).

πᾶσα σὰρξ=πᾶς ἄνθρωπος.

Πραγματικά.

Ἡ χριστιανικὴ ἐκκλησία τῆς Κορίνθου ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ Παύλου ἀπετελέσθη ἀπὸ χριστιανούς προερχομένους ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους καὶ ἀπὸ χριστιανούς ἀπὸ Ἐθνικούς ἢ εἰδωλολάτρων. Εἰς τὴν μίαν καὶ ἀδιαίρετον ἐκκλησίαν τῆς Κορίνθου ταχέως ἐνεφανίσθησαν ἔριδες καὶ σχίσματα μεταξὺ τῶν μελῶν αὐτῆς ἐξελιχθέντα εἰς θρησκευτικὰ τρόπον τινὰ κόμματα ὑπὸ τὸν Παῦλον, ὑπὸ τὸν Κηφᾶν ἢ Πέτρον ἀπὸ τὸν Ἀπολλῶ κ.λ. ὁ Παῦλος καυτηριάζων τὰ σχίσματα ταῦτα λέγει ὅτι ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία εἶναι ἰδία καὶ ἡ αὐτὴ παρ' οἴουδ' ἴποτε κηρυττομένη, προσέτι δὲ ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνωτέρα καὶ ἡ ὑπεροχὴ αὐτῆς μεγάλῃ ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰς ἰδέας τῶν Ἰουδαίων σοφῶν καὶ Ἐθνικῶν φιλοσόφων.

ἐν ὧ π ι ο ν τ ο ὦ θ ε ο ὦ—ὁ Χριστὸς ἐξέλεξε τοὺς ἀπλοϊκοὺς καὶ ἀπαιδεύτους ἄλιεῖς ὡς κήρυκας τοῦ θείου λόγου, διὰ τὴν μὴ ἰσχυρισθῶσιν οἱ ἄνθρωποι εἴτε καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπόστολοι ὅτι ἡ ἐπιτυχία τοῦ κηρύγματος τῶν εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς παιδείας τῶν, ἢ τῆς ἰσχύος τῶν ἢ τῆς καταγωγῆς τῶν.

δικαιοσύνη καὶ ἁγιασμός καὶ ἀπολύτρωσις—Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ ἀληθὴς σοφία καὶ πηγὴ πάσης ἀνθρωπίνης σοφίας, α') καλεῖ (κληῖσ.ς) πάντας τοὺς ἄνθρώπους εἰς σωτηρίαν. β') ἐπιστρέφει τοὺς μετανοοῦντας ἐκ τῆς κατάρτας εἰς τὴν εὐλογίαν (ἐπιστροφή), γ') ἀναγεννᾷ πνευματικῶς τοὺς ἐπιστρέφοντας (ἀναγέννησις), δ') ἀναγνωρίζει ἡμᾶς δικαίους καὶ καθιστᾷ ἡμᾶς τοιοῦτους (δικαίωσις—δικαιοσύνη), ε') ἀγιάζει ἡμᾶς (ἁγιασμός) καὶ στ') σώζει ἡμᾶς (ἀπολύτρωσις) ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας.

§ 52. ΠΕΡΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΝ (Ἐφεσ. Ε' 22—9 Ἀ' Πέτρ. Γ' 1—9).

Γλωσσικά.

ἀγιάζω=ποιῶ τι ἅγιον, ἱερόν, ἀφιερώνω, καθαρίζω,

καθιστῶ δίκαιον καὶ ἀναμάρτητον καὶ μὴ ἀνεχόμενον τὴν ἀμαρτίαν.

τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος=διὰ τοῦ Βαπτίσματος.

ἐν ῥήματι=διὰ τῆς διδασκαλίας.

παρίστημι=τοποθετῶ τι πλησίον, πλαγίως.

σπίλος=τὸ στίγμα, ἡ κηλὶς, τὸ μίasma, κηλὶς αἰσχύνης.

ρυτίς=ἡ συστολή, ἡ πτυχή, ἡ ζαρωματιά τοῦ δέρματος τοῦ προσώπου λόγω γήρατος. μεταφ.

μὴ ἔχουσα ρυτίδα=μὴ ἔχουσαν οὐδεμίαν ἠθικὴν ρυτίδα διὰ τῆς ὁποίας ἡ θέσις αὐτῆς ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ νὰ εἶναι συνεσταλμένη ἢ περιορισμένη.

ἄμωμος=ὁ ἄνευ μώμου, ὁ ἄγνός, ὁ ἄμεμπτος.

θάλπω=θερμαίνω, ζεσταίνω, περιποιούμαι.

παροργίζω=κάμνω τινὰ νὰ θυμώσῃ διὰ τι, ἐρεθίζω εἰς εἰς ὀργήν, τὸν θυμώνω.

ἀπλότης=ἀπλοῦς τρόπος, τιμιότης, εὐθύτης, εἰλικρίνεια.

ὀφθαλμοδουλία=ἡ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν δουλεία, ἡ γινομένη ἐργασία διὰ τὰ μάτια, ἡ μὴ εἰλικρινής.

ἀνθρωπάρεσκος.=ὁ φροντίζων νὰ ἀρέσκῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους «ἀνθρωπάρεσκός ἐστιν ὁ πρὸς θέλημα ἀνθρώπου τινὸς ἢ ἀρέσκεϊαν αὐτοῦ ποιῶν τι, κἂν ἀτιμίας ἄξιον ἢ τὸ γινόμενον» Βασίλειος ὁ Μέγας.

ἀνίημι=ἀφήνω, ἐγκαταλείπω, χαλαρώνω.

τοῖς κυρίοις κατὰ σάρκα=οἱ κύριοι μόνον ἐξουσίαν εἶχον ἐπὶ τοῦ σώματος τῶν δούλων.

Πραγματικά.

Οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶτε.....καθὼς καὶ ὁ Χριστός.....

Αἱ σχέσεις καὶ οἱ δεσμοὶ τῶν ἀνδρογύνων πρὸς ἀλληλα παραβάλλονται ὑπὸ τοῦ Παύλου, πρὸς τὸν δεσμὸν τῆς ἐκκλησίας-πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν, ὁ φυσικὸς οὗτος δεσμὸς ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς μυστήριον ὑπὸ τοῦ Παύλου καλεῖται ὡς ἔχων τὴν θεϊαν εὐλογίαν (Γενεσ. Α' § 22.

τοῦτο γὰρ ἐστὶ δίκαιον=ὅπως οἱ γονεῖς περιέ-

θαλψαν, ἐμόχθησαν καὶ ἠγρύπνησαν διὰ τὰ τέκνα των πλεῖστα ὑπομείναντες, τοιοῦτοτρόπως τὸ δίκαιον ἀπαιτεῖ ἵνα τὰ τέκνα, ὡς ἀνταπόδοσιν πρὸς τοὺς γονεῖς, ἀπονέμωσιν πᾶσαν τιμὴν πρὸς αὐτοὺς διὰ τὰς πολλὰς των εὐεργεσίας· τὸ τοιοῦτον εἶναι πράξις θεάρεστος.

μ ἡ ἄ ν θ ρ ω π ἄ ρ ε σ κ ο ι. Ὁ Παῦλος λέγει ὅτι τὰς σχέσεις τῶν κυρίων καὶ τῶν δούλων πρέπει νὰ τὰς διέπη ἡ εἰλικρίνεια καὶ ἡ εὐθύτης, οὐχὶ δὲ ἡ ἀνειλικρίνεια καὶ ἡ ὑστεροβουλία.

Α'. Πέτρου κεφ. Γ' 1-9,

Γ λ ω σ σ ι κ ἄ.

ἀ ν α σ τ ρ ο φ ῆ=διατριβή, διαμονή, ἐνασχόλησις μέ τι.

ἐ π ο π τ ε ὕ ω=παρατηρῶ τι ὡς ἔφορος, ἐπιστάτης.

ἐ μ π λ ο κ ῆ=ἡ πλοκὴ (πλέξιμο) τῶν τριχῶν τῆς κόμης.

π τ ὀ η σ ι ς=ἡ ἐκφόβησις, ἡ σφοδρὰ ταραχή, ἡ ἔκπληξις.

κ α τ ἄ γ ν ῶ σ ι ν=ἐν γνώσει.

χ ἄ ρ ι τ ο ς ζ ω ῆ ς=ζωῆς πλήρους χάριτος, ζωῆς εὐχαρίστου.

ἐ γ κ ὀ π τ ω=ἐντὸς κόπτω, κτυπῶ, μεταφ. ἀπεφράσσω τὸν δρόμον, ἐμποδίζω ὡς ἐνταῦθα ἢ καὶ ἐ κ κ ὀ π τ ω=ἐξαφανίζω, καταστρέφω.

ὁ μ ὀ φ ρ ω ν=ὁ ἔχων τὰ αὐτὰ φρονήματα, σύμφωνος.

σ υ μ π α θ ῆ ς=τοῦ αὐτοῦ αἰσθήματος, ὁ συμπονῶν, ὁ συμπάθειαν αἰσθανόμενος, ὁ ἐλεήμων.

φ ι λ ὀ φ ρ ω ν=ὁ περιποιητικός, ὁ εὐγενής, ὁ εὐμενῶς διατεθειμένος, ὁ καλοθελητής.

λ ο ι δ ο ρ ί α=ὕβρις, ὄνειδος, κακολογία.

Π ρ α γ μ α τ ι κ ἄ.

Οὐχὶ ὁ τῶν ἱματίων κόσμος, ἀλλ' ὁ κρυπτός.

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος διδάσκει ὅτι ἡ ἀξία τῆς γυναικὸς δὲν ἔγκειται εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πολυτέλειαν τῶν διαφόρων στολισμάτων, ἀλλὰ ἔγκειται εἰς τὴν ἐσωτερικὴν πολυτέλειαν τῶν διαφόρων ἀρετῶν αὐτῆς. Διὰ τὴν γυναῖκα κόσμος εἶναι αἱ ἀρεταὶ καὶ οὐχὶ τὰ στολίδια.

§ 53. ΠΕΡΙ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΑΝ

Ρωμ. ΙΓ' 1-10 Α' Πέτρ. Β' 13-17.

Γλωσσικά.

πᾶσα ψυχὴ=πᾶς ἄνθρωπος.

ἐξουσία=ἡ ἐλευθερία τοῦ ποιεῖν τι, τὸ δικαίωμα, τὸ ἀξίωμα, ἡ δύναμις, οἱ ἐξουσιάζοντες, οἱ ἄρχοντες.

ὑπερέχω=ὑπερτερῶ, εἶμαι ἀνώτερος, ἰσχυρότερος.

ἐκδικος· 1) ὁ ἔξω τοῦ δικαίου, ὁ παράνομος, ὁ ἄδικος, 2) ὁ τὸ δίκαιον διαχειριζόμενος, ὁ τιμωρῶν, ὁ ἐκδικητής. Ἐνταῦθα ἐν τῇ 2α σημασίᾳ.

φιμώω=ῶ=βουλῶνω τὸ στόμα.

ἐκδικος=ὁ τὸ δίκαιον διαχειριζόμενος, ὁ τιμωρῶν.

ἐκδίκησις=ἡ τιμωρία.

ἐκδικῶ=τιμωρῶ, ἐκδικῶ τινα ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου=ὑπερασπίζομαι. ἐκδικῶ τινα=δίδω ἱκανοποίησιν, δίδω δίκαιον εἰς τινα.

τέλος=εἰσφορά, φόρος. (ὡς τὰ ἐκπαιδευτικὰ τέλη). Ἔχει δὲ καὶ ἄλλας σημασίας ὡς 1) τὸ τέρμα, τὸ πέρας, κοιν. τὸ τέλος, 2) ἀρχή, ἀξίωμα, ἐξουσία καὶ οἱ ἐν τέλει ὄντες=οἱ ἄρχοντες, οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν ὄντες, οἱ τὰς ἀρχὰς καὶ ἀξιώματα ἔχοντες.

τελῶ (έω)=ἐνταῦθα τεταγμένον φόρον (τέλος) πληρώνω. ὀφειλή=τὸ χρέος «ἀπόδοτε τὰς ὀφειλάς=ἀποδώσατε, (ἐπιστρέψατε) τὰ ὀφειλόμενα.

τῷ τὸν φόρον=τῷ τεταγμένῳ λαμβάνειν τὸν φόρον.

ἄνθρωπίνη κτίσει=εἰς τὸν ἄνθρωπον.

ἄφρων=ὁ μὴ ἔχων φρένας, ὁ ἀνόητος, ὁ ἀσύνετος, ὁ μωρός,

ἄγνωσία=ἡ ἄλλειψις γνώσεως, ἡ ἀγνοία.

ἐπικάλυμμα=τὸ σκέπασμα.

Πραγματικά.

Οὐ γὰρ ἐστὶν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ Θεοῦ.....¹ Ο Ἄπόστολος Παῦλος διδάσκει ὅτι οἱ ἄρχοντες ἐπὶ τῆς γῆς ὠρίσθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἀπονομήν τοῦ δικαίου ἡτοῖ διὰ τὴν ἀμοιβὴν καὶ ἔπαινον τῶν δικαίων καὶ ἐναρέτων ἀν-

¹Ερμηνεῖα περικοπῶν τῆς Καινῆς Διαθήκης

θρώπων, διὰ τὴν τιμωρίαν δὲ καὶ κατάκρισιν τῶν ἀδίκων ἐπομένως σεβασμὸς καὶ ὑπακοὴ ὀφείλεται εἰς αὐτούς.

Συνεΐδησις (σύν—οἶδα)=εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ μαρτυρία τῆς ψυχῆς ἥτοι ἡ δύναμις διὰ τῆς ὁποίας αὕτη διακρίνει τὸ ἀγαθὸν ἀπὸ τὸ κακόν.

μάχαιρα=εἶναι τὸ ὄργανον διὰ τοῦ ὁποίου ἐδηλοῦται ἡ ἐξουσία τῶν ἀρχόντων καὶ διὰ τῆς ὁποίας ἐδιώκοντο καὶ ἐθανατοῦντο οἱ τὸ κακόν πράττοντες· (ραβδούχοι παρὰ Ρωμαίοις, οἱ κορυνοφόροι παρ' Ἑλλήσι).

κτίσις=ἡ λέξις αὕτη σημαίνει 1) τὴν δημιουργίαν πράγματος ἐκ τοῦ μηδενὸς εἰς τὸ εἶναι, 2) τὴν ἐνόργανον φύσιν, 3) πάντα τὰ κτίσματα (ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα) καὶ 4) ἡ λογικὴ κτίσις, ὁ λογικὸς κόσμος, οἱ ἄνθρωποι κηρύξατε τὸ Εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει (ἄνθρώπους).

§ 54. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΧΑΡΙΤΟΣ (Ρωμ. Ε' 12—21).

Γλωσσικά.

ἐφ' ᾧ πάντες ἡμαρτον=ἐφ' ᾧ (ἐνὶ ἀνθρώπῳ).....=ἐξ αἰτίας (ἐνεκα) τοῦ ὁποίου (ἐνὸς ἀνθρώπου) πάντες ἡμαρτησαν. ἡ ἐφ' ᾧ ἡμαρτον=διότι ἡμαρτησαν.

Ὡσπερ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον=ἐπειδὴ ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος δυνάμει περιείχετο ἐν τοῖς πρωτοπλάστοις ἔπεται ὅτι ἡ πτώσις αὐτῶν μετέδωκεν εἰς ἅπαντας τοὺς ἀπογόνους τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα. Διὰ τῆς πτώσεως μὲν τοῦ Ἀδάμ ὅλη ἡ ἀνθρωπότης ἡμαρτησε, διὰ τῆς ὑψώσεως δὲ τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ἡ ἀνθρωπότης ἀπηλλάγη τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος· ὁ μὲν Ἀδάμ τὸν θάνατον, ὁ δὲ Χριστὸς τὴν ζωὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐχάρισεν.

ἐλλογῶ (έω)=λογαριάζω, λαμβάνω ὑπ' ὄψει.

ἐβασίλευσε=ἐπεκράτησιν, ἐκυριάρχησεν.

παράπτωμα=ἁμάρτημα, πταῖσμα, ὄλεθρος, συμφορά.

χάρισμα=ἐνδείξεις εὐνοίας, δῶρον, πᾶν ἀγαθὸν δῶρον διδόμενον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

δωρεά=τὸ δῶρον, τὸ χάρισμα.

τὸ κρῖμα=ἡ ἁμαρτία.

εἰς κατάκριμα=εἰς καταδίκην, κατάκρισιν.

εἰς δικαίωμα (δικαίωσιν)=εἰς ἀπαλλαγὴν, συγχώρησιν τοῦ ἁμαρτήματος.

λαμβάνοντες (τὴν περισσειαν) τῆς δωρεᾶς=οἱ ἀπολαμβάνοντες(οἱ ἀποκτῶντες ἀφθόνως (τὴν ἀφθονίαν) τὰ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ θὰ βασιλεύσωσι,οἱ λαμβάνοντες τὴν χάριν καὶ τὸ δῶρον τῆς δικαιοσύνης θὰ ἀποκτήσωσιν τὴν αἰώνιον ζωὴν.

δι' ἐνὸς δικαίωματος=διὰ μιᾶς ἀποφάσεως, διὰ ἐνὸς δικαιοπραγήματος ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκπληρώσαντος (διὰ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου) τὸ θεῖον θέλημα.

Επισημαίνεται ότι η εφαρμογή της παρούσας απόφασης αφορά αποκλειστικά τον χώρο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και όχι τον χώρο της αγοράς εργασίας. Η εφαρμογή της παρούσας απόφασης αφορά αποκλειστικά τον χώρο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και όχι τον χώρο της αγοράς εργασίας. Η εφαρμογή της παρούσας απόφασης αφορά αποκλειστικά τον χώρο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και όχι τον χώρο της αγοράς εργασίας.

ΑΝΑΡΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ (12-11)

Η παρούσα απόφαση αφορά αποκλειστικά τον χώρο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και όχι τον χώρο της αγοράς εργασίας. Η εφαρμογή της παρούσας απόφασης αφορά αποκλειστικά τον χώρο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και όχι τον χώρο της αγοράς εργασίας. Η εφαρμογή της παρούσας απόφασης αφορά αποκλειστικά τον χώρο της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και όχι τον χώρο της αγοράς εργασίας.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἡ ἀνάγκη τῆς συμπληρώσεως τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου σελ. καὶ τῆς Π. Διαθήκης.....	3
2. Ἡ ἰδέα περὶ Μεσσίου εἰς τὴν Π. Διαθήκην	5
3. Ποῖαι αἱ συνθήκαι τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Χριστοῦ	6
4. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ προφορικὴ διδασκαλία αὐτοῦ	8
5. Οἱ Ἀπόστολοι καὶ ἡ προφορικὴ διδασκαλία αὐτῶν....	10
6. Τὰ Ἱερά βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης	11
7. Ὁ Κανὼν τῆς Καινῆς Διαθήκης	18
8. Ἡ γλῶσσα τῆς Κ. Διαθήκης καὶ αἱ μεταφράσεις αὐτῆς.	20

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Κείμενον Α'. ἐκ τῶν Εὐαγγελίων

Ἡ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Α'. Αἱ ΠΑΡΑΒΟΛΑΙ

9. Ἡ παραβολὴ τῶν δέκα παρθένων	23
10. Ἡ παραβολὴ τοῦ ἄφρονος πλουσίου	24
11. Ἡ παραβολὴ τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου	25
12. Ἡ παραβολὴ τοῦ ἐλεήμονος Σαμαρείτου	26
13. Ἡ παραβολὴ τοῦ ἐλεήμονος βασιλέως	26
14. Ἡ παραβολὴ τῶν ταλάντων	27
15. Ἡ παραβολὴ τοῦ ἀσώτου Υἱοῦ	28

16. Ἡ παραβολὴ τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου	30
17. Ἡ παραβολὴ τοῦ προβάτου καὶ τῆς δραχμῆς.....	31
18. Ἡ παραβολὴ τῶν ἔργατῶν τοῦ ἀμπελῶνος	31

Β'. Η ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ

19. Ὁ Σωτὴρ λέγει πότε οἱ μαθηταὶ του θὰ εἶναι εὐτυχεῖς	32
20. Ὁ Σωτὴρ λέγει πότε οἱ μαθηταὶ του θὰ εἶναι ἀληθεῖς διδάσκαλοι.....	33
21. Ὁ Σωτὴρ ὁμιλεῖ περὶ συμπληρώσεως τοῦ Νόμου.....	33
22. Ὁ Σωτὴρ ὁμιλεῖ περὶ φόνου καὶ συμφιλιώσεως	34
23. Περὶ ὄρκου	34
24. Ὁ Σωτὴρ ὁμιλεῖ περὶ ἀνεξικακίας	35
25. Περὶ ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον.....	35
26. Περὶ ἐλεημοσύνης	35
27. Περὶ προσευχῆς	36
28. Περὶ νηστείας	36
29. Περὶ φιλοχρηματίας	37
30. Περὶ Θείας Προνοίας	37
31. Περὶ κατακρίσεως	38
32. Περὶ αἰτήσεως	38
33. Περὶ ἀρετῆς	39
34. Περὶ ψευδοπροφητῶν	39
35. Περὶ ἀληθοῦς καὶ ψευδοῦς πίστεως.....	40
36. Γ'. Περὶ μελλούσης κρίσεως.....	40

Β'. ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

37. Περὶ ἰδρύσεως τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας	41
36. Περὶ τοῦ βίου τῶν πρώτων Χριστιανῶν	44
39. Περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Παύλου	45
40. Λόγος τοῦ Παύλου εἰς τὰς Ἀθήνας	46

Γ'. ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ ΕΚ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ

Σελ.

41. Περὶ ζωῆς μακρὰν ἀπὸ τὸν Θεόν.....	48
42. Τὸ πνεῦμα πρέπει νὰ κανονίζη τὸν βίον ἡμῶν	49
43. Περὶ τοῦ κατ'ἀρετὴν βίου.....	51
44. Ὁ Χριστιανὸς πρέπει νὰ ἐκτελῇ ἔργα καλὰ.....	51
45. Περὶ ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον.....	54
46. Περὶ τοῦ Κυριακοῦ δείπνου	56
47. Περὶ τῆς ἀναγεννήσεως διὰ τοῦ Βαπτίσματος.....	57
48. Περὶ ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν.....	57
49. Ἡ ἐργασία ἠθικοποιεῖ τὰ ἄτομα	59
50. Περὶ προσευχῆς	59
51. Ἡ ὑπεροχὴ τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας	60
52. Περὶ καθηκόντων πρὸς τὴν οἰκογένειαν	61
53. Περὶ καθηκόντων πρὸς τὴν Πολιτείαν	63
54. Περὶ τοῦ νόμου τῆς θείας χάριτος	44

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Ἑρμηνευτικὰ σχόλια	65
--------------------------	----

ΤΕΛΟΣ

Τ. ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΕΝ ΤΩΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙΣ

11	Επιτομή των ερωτημάτων...	11
12	Επιτομή των απαντήσεων...	12
13	Επιτομή των ερωτημάτων...	13
14	Επιτομή των απαντήσεων...	14
15	Επιτομή των ερωτημάτων...	15
16	Επιτομή των απαντήσεων...	16
17	Επιτομή των ερωτημάτων...	17
18	Επιτομή των απαντήσεων...	18
19	Επιτομή των ερωτημάτων...	19
20	Επιτομή των απαντήσεων...	20
21	Επιτομή των ερωτημάτων...	21
22	Επιτομή των απαντήσεων...	22
23	Επιτομή των ερωτημάτων...	23
24	Επιτομή των απαντήσεων...	24
25	Επιτομή των ερωτημάτων...	25
26	Επιτομή των απαντήσεων...	26
27	Επιτομή των ερωτημάτων...	27
28	Επιτομή των απαντήσεων...	28
29	Επιτομή των ερωτημάτων...	29
30	Επιτομή των απαντήσεων...	30
31	Επιτομή των ερωτημάτων...	31
32	Επιτομή των απαντήσεων...	32
33	Επιτομή των ερωτημάτων...	33
34	Επιτομή των απαντήσεων...	34
35	Επιτομή των ερωτημάτων...	35
36	Επιτομή των απαντήσεων...	36
37	Επιτομή των ερωτημάτων...	37
38	Επιτομή των απαντήσεων...	38
39	Επιτομή των ερωτημάτων...	39
40	Επιτομή των απαντήσεων...	40
41	Επιτομή των ερωτημάτων...	41
42	Επιτομή των απαντήσεων...	42
43	Επιτομή των ερωτημάτων...	43
44	Επιτομή των απαντήσεων...	44
45	Επιτομή των ερωτημάτων...	45
46	Επιτομή των απαντήσεων...	46
47	Επιτομή των ερωτημάτων...	47
48	Επιτομή των απαντήσεων...	48
49	Επιτομή των ερωτημάτων...	49
50	Επιτομή των απαντήσεων...	50

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

51	Επιτομή των ερωτημάτων...	51
52	Επιτομή των απαντήσεων...	52
53	Επιτομή των ερωτημάτων...	53
54	Επιτομή των απαντήσεων...	54
55	Επιτομή των ερωτημάτων...	55
56	Επιτομή των απαντήσεων...	56
57	Επιτομή των ερωτημάτων...	57
58	Επιτομή των απαντήσεων...	58
59	Επιτομή των ερωτημάτων...	59
60	Επιτομή των απαντήσεων...	60
61	Επιτομή των ερωτημάτων...	61
62	Επιτομή των απαντήσεων...	62
63	Επιτομή των ερωτημάτων...	63
64	Επιτομή των απαντήσεων...	64
65	Επιτομή των ερωτημάτων...	65
66	Επιτομή των απαντήσεων...	66
67	Επιτομή των ερωτημάτων...	67
68	Επιτομή των απαντήσεων...	68
69	Επιτομή των ερωτημάτων...	69
70	Επιτομή των απαντήσεων...	70

ΤΕΛΟΣ

71	Επιτομή των ερωτημάτων...	71
72	Επιτομή των απαντήσεων...	72
73	Επιτομή των ερωτημάτων...	73
74	Επιτομή των απαντήσεων...	74
75	Επιτομή των ερωτημάτων...	75
76	Επιτομή των απαντήσεων...	76
77	Επιτομή των ερωτημάτων...	77
78	Επιτομή των απαντήσεων...	78
79	Επιτομή των ερωτημάτων...	79
80	Επιτομή των απαντήσεων...	80

84-095

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Έν Αθήναις τῆ 22)8)1933

Αριθ. } Πρωτ. 40822
 } Διεκτ.

Πρὸς

τὸν κ. *Αθ. Παπαχριστόπουλον*

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι διὰ ταυταρίθμου ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, ἐκδοθείσης τὴν 1-8-933 καὶ δημοσιευθείσης τὴν 4-8-933 εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 77 φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, στηριζομένης δὲ εἰς τὸ ἄρθρ. 3 τοῦ νόμου 5045 καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 19 πρακτικὸν ταύτης ἐνεκρίθη ὡς διδακτικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Δ' τάξεως τῶν Γυμνασίων τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΠΕΡΙΚΟΠῶΝ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ» βιβλίον σας, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως συμμορφωθῆτε πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῶν εἰσηγητῶν.

Ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργοῦ
ὁ Τμηματάρχης
Ν. ΣΜΥΡΝΗΣ

ΤΙΜΗ ΔΡΑΧΜΑΙ 40.00

Βιβλιόσημον	Δρ. 10.50	
Ἀναγκαστ. Δάνεια	3.20	62.434
	13.70	Ὑπερυ. ἀπέφ. 18-11-1933

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ δέκα πέντε τοῖς ἑκατόν τῆς κανονισθείσης πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν. (Ἄρθρον 9 τοῦ Διατάγματος «περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατιμῆσεως διδακτικῶν βιβλίων καὶ χορηγίας ἀδείας κυκλοφορίας αὐτῶν», τῆς 26 Ἰουλίου 1929)